RARE BOOK ROOM
Z
241
.E9
B82
1481

Prologus Arminensis.

Orient latin

ANONYMI LUBICENSIS

ut videtur

HERMANNI SINÆ, ORDINIS PRÆDICATORUM

PROLOGUS ARMINENSIS

IN MAPPAM TERRÆ SANCTÆ

LUBICÆ ANTE ANNUM MCDLXXX IMPRESSUS

QUEM SUMPTIBUS

SOCIETATIS ILLUSTRANDIS ORIENTIS LATINI MONUMENTIS

Viduæ Gillot arte heliographica redditum

R. P. GUILLELMUS-ANTONIUS NEUMANN, Ord. Cist.,

S. Theologiæ doctor, ejusdemque in Cæsarea Vindobonensi Universitate pro

PRÆFATIONE ORNABAT

Nº 53

M. LE MARQUIS DE LABORDE

UNIVERSITY of MICHIGAN
GENERAL LIBRARY
OCTAVIA WILLIAMS BATES
BEQUEST

RARE BOOK ROOM
Z
241
.Z9
B82
1481

ANONYMI LUBICENSIS

ut videtur

HERMANNI SINÆ, ORDINIS PRÆDICATORUM

PROLOGUS ARMINENSIS

IN MAPPAM TERRÆ SANCTÆ

LUBICÆ ANTE ANNUM MCDLXXX IMPRESSUS

QUEM SUMPTIBUS

SOCIETATIS ILLUSTRANDIS ORIENTIS LATINI MONUMENTIS

Viduæ Gillot arte heliographica redditum

R. P. GUILLELMUS-ANTONIUS NEUMANN, Ord. Cift.,

S. Theologiæ doctor, ejufdemque in Cæfarea Vindobonenfi Univerfitate profeffor,

PRÆFATIONE ORNABAT

GENEVÆ

TYPIS J.-G. FICK

—

M. D. CCC. LXXXV

RÉIMPRESSIONS PHOTOTYPOGRAPHIQUES

I-IV

Tiré à 90 exemplaires, dont 50 ſur peau de vélin.

N° 53

M. LE MARQUIS DE LABORDE

I. *PROLOGI ARMINENSIS* BIBLIOGRAPHIA.[1] — Quum, anno Domini 1875, Societas illuftrandis Orientis latini monumentis confilium iniret, tractatum cui titulus *Prologus Arminenfis*, primis typicæ artis temporibus impreffum, photographica imitatione exprimendi, unum hujus libri exemplar præ manibus erat, quod in bibliotheca publica Monacenfi affervatur (n. I).

Cæterum exemplaria alia, a diverfis eruditis indicata, non multos ante annos exftitiffe non ignorabamus, fcilicet:

II. BRUXELLIS. — Exemplar quod poffidebat La Serna-Santander.[2]

III. HANOVERÆ. — Exemplar bibliothecæ regiæ, anno 1844 a v. cl. Grotefend defcriptum.[3]

IV. ROMÆ. — Exemplar quoddam, quod, tefte confratre noftro, v. cl. Augufto Pecoul, anno 1869 veno ponebatur.

Sed ea nos, omni via & modo quærentes, huc ufque latuerunt.

Deficientibus ergo exemplaribus, Monacenfe folum adhibendum erat, licet paulifper mancum & temporum injuriis vitiatum: paginis aliquot humore corruptis, litteris & nonnullis verborum fyllabis, in margine pofitis, a conglutinatore cum margine abfciffis. Quædam infuper lineæ originalis Monacenfis rubro atramento per litteras majores feu *capitales* & fub ipfo textu depictæ harum partium imaginem photographicam adulterabant; quæ, poftea ex tabulis metallicis fedula cura ablatæ, formam litterarum iftarum in quibufdam locis non leviter immutarunt.

Incepto opere, prioribufque ejus fafciculis in lucem editis, meliora, hucufque non cognita, *Prologi Arminenfis* exemplaria in diverfis Europæ feptemtrionalis bibliothecis reperta funt, quorum auxilio, quæ in noftro ectypo manca erant, nunc jam fuppleri potuerunt.[4] Hæc exemplaria funt:

V. KILONIÆ. Bibl. univ. (ol. monafterij Bordefholmenfis). — A glutinatoris fcapello non mutilatum. Litteræ capitales rubro colore pictæ; rubricator infuper verbo nonnulla correxit, alia adpofitis notis explicavit.

VI-VIII. LUBICÆ. Bibl. civitatis. — Tria exemplaria, nullam aut fere nullam perpeffa rubricationem.

IX. HAUNIÆ. Bibl. regia. — Exemplar quod, ut ex diverfis operculi figuris conjici poteft, a Lubicenfi quodam opifice conglutinatum eft.

X. ROSTOCHII. Bibl. univ. — Eximium exemplar cum Flavij Jofephi *Operibus*, a Luca Brandis in civitate Lubica impreffis, conglutinatum.

II. LIBRI DESCRIPTIO. — Prologus nofter quindecim impreffus eft plagulis; chartæ, fulvæ & craffæ, diverfis infignitæ funt filigranis: aliæ capite bovis, aliæ littera y; tres autem (10, 11 & 12), quæ aliquantulum minores funt reliquis, formam filigrani rudem exhibent, quam *anchoram* putaverim. Singulæ plagulæ quatuor continent paginas, forma quam vocant *in-folio*. Pagina prima vacua. Pag. 2 exhibet « *Scema Templi Salemonis in monte moria ymaginarium*, » per totam paginæ fuperficiem, ut etiam pp. 12, 22 & 23 funt impreffæ. Reliquæ libri paginæ duabus columnis funt diftinctæ. In pag. 3 ipfe textus incipit & ufque p. 50 extenditur. Ab hac pagina incipit fafciculus amborum *Librorum Machabæorum* ufque ad pag. 58. Finem faciunt tabula rerum alphabetica & colophon. Mappa Terræ Sanctæ paginas 22 & 23 occupat. Columnæ altitudine difpares (280 ufque 287 mill.), latitudine tamen fibi æquales (87 mill.), lineas continent tum 56, tum 57 & 58. In qualibet linea circiter 45 litteras computabis. Defunt foliorum numeratio, fignaturæ, cuftodes. In Tabula rerum alphabetica columnæ plagularum apertarum defignantur litteris a. b. c. d., columnarum vero partes per I, II, III.

Triplex litterarum genus typographus nofter adhibuit: tum illud, quo typographi prima hujus artis ætate ad *Miffalia* excudenda utebantur (vide colophonem), tum quodam majufculo ad fcemata capitulorumque titulos; tertium denique minus, ad textum operis ipfum. Quodlibet litterarum genus fuas capitales habet. Locus *initialium* ufque ad p. 29 (& iterum in pag. 31) rubricatori refervatus eft; in reliquis paginis nulla artis illuminatoriæ ratio habita.

Notandum eft, cum in multis textus partibus, tum in *Tabula rerum* litteram G capitalem pro littera B effe pofitam; nec filendum, punctum fuper litteram *i* longe ad dexteram ipfius litteræ effe locatum, tali modo: ı'. Errores typographicos non paucos in textu reperies, alios ex confufione litterarum *n* & *u*, alios ex typothetæ ignorantia & levitate ortos. Vide, ex. gr.: p. 8 a iij, ubi *licminum* pro *luminum*, p. 33 b.j. (lin. 6), ubi *vterimus*, pro *vterinus*. In eodem capite a typotheta fenfus fententiæ turbatus effe videtur: « *In legaliter* » &c. ufque: « *Nunc*: » p. 44 b. ij ubi « *fathopol* » pro « *fcithopolis* » legitur.

III. QUANDO ET UBI *PROLOGUS* IMPRESSUS SIT. — Nec nomen typographi, nec locus, nec annus in libro annotatur. Ad fæculum tamen XV pertinere, tam ex litterarum forma, quam ex toto libri habitu apparet. Poft annum 1460 *Prologum* effe fcriptum & typis excufum, ex eo fequitur, quod ille annus in pag. 18 a iij adfcriptus eft: « His diebus fcilicet anno Domini « M CCCC LX. » Quum plurima operis exemplaria in bibliothecis urbium feptemtrionalium (nullum — excepto Monacenfi — in partibus meridionalibus) inveniantur, in iftis regionibus officina typographi quærenda videtur. His animadverfis, librum noftrum cum aliis contulimus, ejufdem fere ætatis & originis, quærentes patriam & nomen noftri typographi. Nec fruftra: nam non paucos invenimus libros, quorum habitus, litterarum forma, charta tam bene cum noftro libro conveniunt, ut communem eorum patriam cum quadam certitudine affirmare poffimus. Rem hoc loco exponere, multis argumentis implicatam, non convenit; invenies longiorem demonftrationem in *Archivorum Orientis Latini* tomo III. Sufficiat finem noftræ difquifitionis attuliffe, qui hic eft: « *Prologus Arminenfis* in urbe Lubeca typis expreffus eft: verofimiliter a Mathæo Brandis, illo typographo, « qui aliquibus operibus in fua officina impreffis in ultima pagina appinxit *cranium humanum*, epidermide orbatum, aut *fcutum cum* « *tribus fructibus papaveris*; hunc Mathæum Brandis ante annum 1481, forfan circa annum 1476 operis noftri typographum fuiffe « conjicimus. »

IV. ARGUMENTUM ET PROPOSITUM OPERIS. — Geographiam Terræ Sanctæ, omiffis tamen capitulis de fructibus, animalibus & incolis, nofter *Prologus* tractat, adjiciens multa, quæ ad archæologiam facram, ad hiftoriam gentis Hebraicæ & ad hiftoriam (& mythologiam) de Mohammede pertinent. In illis tamen enarrandis non tantum (faltem in quibufdam fententiis) verbis cujufdam teftis & fpectatoris utitur, fed multos adhibet fcriptores antiquos & mediævales: Plinium, Jofephum, Ecclefiæ Patres

1. De hoc libro cf.: Santander, *Dictionnaire bibliographique du XVe fiècle*, Bruxelles, 1806, t. II, p. 88, nº 129. — Ebert, *Allg. bibl. Lex.*, ad vocem: ARMINENSIS, nº 1210. — Brunet, *Manuel du libraire*, nº 19589. — Hain, *Repertor.*, nº 1798. — Gräffe, *Tréfor*, ad vocem Arminenfis. — Tobler, *Bibliogr. geogr. Palæft.*, p. 233.

2. *Catalogue de M. de la Serna-Santander*, Bruxelles, an XI [1803], 5 v. in-8, III, pp. 50-51, n. 3792.

3. Grotefend, *Verzeichnifs der Handfchriften und Incunabeln der Stadtbibliothek zu Hannover*, 1844, p. 30, nº 209.

4. Pp. 22-23:
Pro *Solanus*, lege: *Oriens fiue ventus Solanus*.
Poft *Aram*, adde: *Bafan Terra — Civitas Bofor*.
In margine inferiore adde: *fiue fauonius*. Aliquas ibidem voces etiam correxit exemplaris Bordefholmenfis rubricator.

398230

& ſcriptores plurimos, imprimis vero Burchardum de Monte-Sion (quem *B. de Bergis* appellat), Rorgonem (Fretellum) & Ludolfum de Sudheim; apponimus & *Legendam* ſanctorum, *Libros apocryphos* N. T. & hebraicum tractatum *Ra. Sa.*, quas voces ipſe *Rabbi Salomo* explicat. Vix tamen omnes hos libros ipſe in compilando ſuo opere ad manum habuit : nobis enim ſuſpicio oritur, eum *multa* — non omnia — ex libro quodam hauſiſſe, in quo fragmenta horum ſcriptorum in quandam « catenam » erant collecta, forſan ex exemplari quodam Burchardi de Monte-Sion : invenimus enim in bibliotheca civica Hamburgenſi[1] codicem quemdam, qui continet gloſſas in multis cum noſtro *Prologo* convenientes : eaſdem enim res ex iiſdem ſcriptoribus exſcribunt, ut noſter auctor.

An auctor ipſe Palæſtinam adierit, non liquet. Sed niſi Terram Sanctam ipſe luſtravit, peregrinum audiit, ſtatum anni 1460 deſcribentem, qui labente memoria, falſa cum veris retulit, ex. gr. in valle Cedron multas eſſe cedros. Nam teſtem, qui rem vidit, indicant, quæ de Probatica Piſcina & de Sepulcro B. M. Virginis bene obſervata deſcribuntur. Romæ etiam commoratus eſſe videtur teſtis noſter, nam altare Lateranenſe (p. 8. b iij) per collationem commemorat.

Propoſitum ſuum in compilando opere claris verbis indicat, & pluribus locis (conferas inprimis colophonem). Tractatum ſcribere voluit pro prædicatoribus pauperibus qui multos libros comparare non valent, ex quo *S. Scripturæ* ſcientiam urbiumque Terræ Sanctæ notitiam accipere poſſint, « qua ignorata, iudicabunt de locis iſtis & diſtantia eorum ſicut cecus de colore. » Quid, ſi æſtimamus, eum in hoc *Prologo* ſcripſiſſe exordium cujuſdam magni commentarij in *Scripturam ſacram*, quem tamen, aut morte præventus, aut alia ex cauſa, ad finem non perduxerit?

Mappis tribus[2] ornatus eſt *Prologus*, quarum una templum Hieroſolymitanum, ſecunda urbem ſanctam, tertia denique totam Palæſtinam effingere intendit; barbaræ autem iſtæ, quæ ſola locorum nomina tantum exhibent, quaſi, parcimoniæ gratia, lineas geographicas deſcribendi cura rubricatoribus demandata fuiſſet: generis iſtius mapparum, quas gallice vocamus *cartes muettes*, opus plane contrarium, cujus (etſi nullum e *Prologi* exemplaribus, quæ in manu habuimus, ita completum fuerit) nullum aliud ſpecimen, in libris ſæculo XV impreſſis, reperiri potuiſſe arbitramur. Anonymum pſeudo-mapparum ſuarum nomina e Burcardi de Monte-Sion mappis, ſive ex ea quam præbebant codices, exemplari Hamburgenſi (n° 59) ſimiles, ſive ex ea quam nobis *Rudimentum novitiorum* ſervavit, ſive ex utraque mappa ſimul ſumpſiſſe plane liquet.

V. Cur *PROLOGUS* « Arminensis » vocetur, et quis ejus fuerit auctor? — Ad eccleſiaſticum ordinem pertinere anonymum noſtrum ex libri propoſito patet. Lubicenſis urbis filium ex pluribus locis libri videmus, quibus de civitate « *Lubec* » loquitur. Si inter clericos ſæculares hujus civitatis hominem litteratum, cui aſcribere poſſimus noſtrum opus, quærimus, nullum invenimus, niſi illum magiſtrum *Volcmarum de Anderten*, canonicum eccleſiæ Lubicenſis, qui in curia Romana quondam cauſarum procurator fuerat. Quum tamen totam ſuam bibliothecam anno 1479 *civitati Hannoveranæ* legaverit, omni jure præſupponimus, eum præbendam quidem Lubicenſem poſſediſſe, Hannoveræ autem habitaſſe, nec Lubicenſem civem fuiſſe. Melle[3] quidem duo teſtamenta adducit, quorum alterum (ex anno 1431) ſtipendium promittit illi ſacerdoti, qui in Terram Sanctam proficiſceretur, alterum (ex anno 1459) idem pro peregrinatione ad limina Apoſtolorum facit. Talibus teſtamentis, quorum infinitus numerus in Archivio publico Lubicenſi aſſervatur, factum eſt, ut multi Lubicenſes in Terram Sanctam peregrinarentur.

Verum an inter iſtos peregrinatores quiſquam verba noſtri colophonis conſcribere auſus ſit, & an inter clericos ſæculares Lubicenſes quiſquam noſtrum librum ſcribere *potuerit*, dubitaverim. Res litterariæ Lubicenſes eo tempore potiſſime a duobus magnis monaſteriis colebantur, quorum unum *ad Arcem* vocabatur Dominicanorum, & alterum *ad S. Catherinam* Franciſcanorum. S. Franciſci ordinis filium noſtrum auctorem fuiſſe, non credimus: nam de rebus ordinis Franciſcanorum in Terra Sancta non loquitur; Franciſcanus non omiſiſſet indulgentias in Terra Sancta acquirendas. Adde quod viator, quem auctor conſuluit (niſi ipſe auctor & viator una perſona ſint) in Franciſcanorum monaſterio in Monte-Sion non habitavit, quod certo feciſſet, ſi ejuſdem ordinis frater fuiſſet.

Multo potius auctorem inter fratres prædicatores quærimus, in eodem monaſterio, quod olim ille Hermanus Cornerus illuſtravit, qui optimus Lubicenſis hiſtoriographus vocari meretur. Hermanus ille, dico, quem in ſcribendi modo, in multis ſententiis & verbis imitatus eſſe videtur noſter *Prologus Arminenſis*. — In citatis ex ſacra *Scriptura*, noſter auctor adhibet « textum correctum ». Dominicani vero non unum tantum, ſed plura fecerunt *Correctoria*. Dominicanos multos invenimus inter prædicatores « ſancti paſſagij ». Imo inter eos ſunt, qui theoriam prædicationis belli ſacri conſcriberent: Humbertus de Romanis & auctores *Tractatus* cujuſdam *de Turcis*, qui in pluribus Auſtriæ bibliothecis inter manuſcripta aſſervatur. Quia iſti tractatus a prædicatore crucis ſufficientem notitiam Terræ Sanctæ expoſcunt, Burchardus de Monte-Sion huic poſtulato ſatisfacit, egregia ſua opera de Terra Sancta conſcribens. Horum virorum exemplo pulſus, Lubicenſis noſter, frater Ord. Præd., ſuum *Prologum Arminenſem* compoſuit, exſcribens imprimis Burchardum de Monte-Sion.

Titulum ſuo libro impoſuit; aut quia ipſe Arminius (nunc germanice *Hermann*) nuncupabatur, aut quia in conſcribendo opere Hermannum Cornerum imitabatur; aut ambo cauſæ concurrebant. Perquirentibus nobis in Archivio publico Lubicenſi hiſtoriam Monaſterij ad Arcem, oblatus eſt liber manuſcriptus doctiſſimi Melle, quo urbem Lubicenſem deſcribit. In hoc libro[4] ſeriem conſcripſit Melle monachorum Prædicatorum, quorum nomina in documentis antiquis adſcripta inveniuntur. Inter hos eminet Hermannus Sina, qui anno 1481 lector theologiæ fuit (*Leſemeiſter*). Is quidem patricia gente natus, ad honorem lectoratus in ſua juventute provectus, noſtrum librum conſcribere poterat: rem tamen dubie ponimus, quum firmis argumentis eam ad hunc uſque diem demonſtrare non valeamus.

1. Bibl. Joann., cod. n° 59, chart. ſæc. XIV-XV.
2. Pp. 2, 12, 22 & 23.
3. *De itineribus Lubicenſium ſacris*, Lubecæ, 1711, p. 22 & 101.
4. Tom. I, p. 489.

Scema templi salemonis in mõte moria ymaginariũ Et est mõs moria quãuis altus, bassior monte syon. Nũc tñ in veritate videt̃ bassior ciuitate quia voragines sunt ꝑ multas destructiones ciuitatis replete.

Auster. Ad austrũ a templo erat arx dauid siue mõs syon.

Templi Tectum planũ erat. fuitq̃ tercuũ deambulatorium idez tectũ

Uelum primum siue maius in introitu templi.

Secundũ deambulatorium. et mansio templi tercia

Oriens. Ad orientem erat mons olıueti et Betbania atq̃ iordanis

Hic ymaginetur magna et alta turris triũ parietũ siue murorũ. quia templum in oriente murum non habuit. sed tantũ vela. et erat de marmore candido quod parium dicitur.

Occidens. Ad occidẽtẽ templi erat ciuitas iberusalem in decliui montis syon.

Coclea Hic ymaginetur siue ascensus ad mansiones supiores et erat in muro australi.

Primum deambulatorium et mansio secunda

Introitus templi T.

Uelum minus inter sanctum et sanctumsanctorꝝ

Porticus ante templum que et vestibulum. D.

Mansio prima et dicebat̃ Sanctuz siue domus exterior. L.

Candelabrꝝ. N.

Sanctumsanctorum siue domus interior aut oraculum. P. ꝓpiciatoriũ. R. Archa. Q. Cherubin. ij. S.

Altare olocausti sub diuo in atrio sacerdotum. F.

Mensa ꝓpositionis panũ. xij. M.

Paries cedrinus

Mare eneũ in atrio sacerdotũ ad austrũ. E.

Aptura. xxv. cubitorꝝ ante atriu sacerdotũ. que non claudebatur.

Decez luteres. quinq̃ a dextris et quinq̃ a sinistris templum intrantium.

Porta speciosa que stabat in muro atrij virorꝝ mũdorꝝ Actuũ. iij. X.

Atrium sacerdotũ siue interius. Et ymaginetur per quadrꝝ totius templi. sic et alia atria tria. G.

Hic ymaginetur fundamentũ totius templi salemonis.

Porta aurea. non porta ciuitatis sed templi. et erat ante portam speciosam ad orientem.

In hac occurrit ioachim pater ṽginis marie. vxori sue anne. de absentia sua turbate.

Atrium virorꝝ mũdorum. H.

Atrium mulierum mundarum. J.

Atrium immundorum et gentilium. K.

Aquilo. Ad aquilonez erat ꝓbatica piscina in area templi Hoc est in atrio sacerdotum.

Incipit prologus Arminensis in mappam Terresancte. templi domini. Ac sancte ciuitatis Hierusalem.

Exquo sensus literalis/vniuersalis sacre
pagine sit omi sensu exposicōis eiusdeʒ
certior. Nam alioꝝ certitudo sensuū a
certitudine sensus lrālis dependet/cū
omnis expositio spiritualis/semꝑ debeat fulciri
aliqua lrāli expositionē scdm augꝰ. Ideo sūoꝑe
satagandū vt in omi loco sacre scripture. prius
diligenter capiatᷣ sensus lrālis. Quo intellecto/
satis ꝓmte offert se ex dictis doctoꝝ sanctorum
sensus spūalis/cū dicat Gregori. xx. morali. c. j.
Sacrascriptura que omeʒ scientiam atqʒ doctri
naʒ transcendit sue locutionis more. vno eodēqʒ
sermone/sic narrat gestū. vt etiam ꝓdat miste/
rium. et sic scit preterita dicere. ut eoipo nouerit
futura predicare. Sed quia de terra ꝓmissionis
et locis eiusdeʒ. sepe ingerit legentibʒ difficulta/
tem sacre pagine textus. versus quam celi ꝑtem
sint situata. Ideo in presenti ꝑ talismodi eluci/
datione sermo breuis ꝯstringet loca famosiora
totius terresancte/cū certa depictione. vt sic fa/
ciliter capiat diligens lector omia loca ista et eo
rundeʒ distantiam. Quibʒ masticatis statim iu
dicabit de plaga celi. et distantia vnius ab alte/
ro. quod non modice iuuabit eū intelligere ali/
quatenus/taʒ noui ꝙ veteri testamētoꝝ textuʒ.
Statimqʒ etiā directe diiudicabit de ventis ꝑn
cipalioribus et intᷣmedijs eorūdeʒ. non tantum
de terrasancta. sed et de omi loco mūdi. firmato
prius centro in terrasancta. que totius orbis ha
bitablis circa limites accon siue ptholomaidis q
iij. dietis a hirlm versus aquiloneʒ distat centꝝ
dici potest scdm bedaʒ. Sed quia dignius insen
sibile in terra illa locatū non legitur templo sa
lemonis/ideo de ipo et eius attinētijs in quibʒ
difficultas/libet ediscere ꝑmuʒ. Deinde de ipsa
sancta ciuitate Hirlm et eius attinentijs/portis
scʒ edificijs. montibʒ/fontibus. vallibʒ. piscinis/
intus et extra iacentibʒ. Demū de diuisione to/
tius terresancte de loco in locuʒ. qd lucrosū erit
predicatori nouicio ad sciendum quemlibet xpi
ꝑdicationis locum. Insuꝑ et multa alia in lege
veteri ꝯtenta. Iocundū enim est habere multos
libros. sed iocūdissimū habere materiaʒ in vnuʒ
ex diuersis floribus redactaʒ. conflatam/et com
pactam. vt mentes doctorū succincte videantur
breui locello. Finaliter etiaʒ adijcientᷣ loca que/
dam remota a terra illa. vt sciatur versus quam
celi parteʒ quilibet eoꝝ fuerit locatus. Et in cō
clusione vterqʒ liber machabeoꝝ. vbi iteꝝ diffi
cultas comꝑando alterū ad alterū/iuxta annoꝝ
certam supputationem. Est etiam sciendū ꝙ
cuilibet capitulo ꝑmittitur certa lrā alphabeti.
aut numerus quidaʒ. Ideo his bene ꝯsideratis
in picturis circa ꝙlibet dictioneʒ aut locū ꝓpriū
statim recurrat lector cum eadeʒ litera sue ꝯside
rationis ad notulam hanc ubi inueniet eandem
cū expositione ꝯgrua loci. aut dictionis eiusdē.
Uerbigratia ante expositioneʒ scematis templi
habes A. quaʒ etiam lrāʒ reꝑies in pictura circa
illam dictioneʒ templū. Et in pictione terresan/
cte circa illam dictioneʒ hirlm habes numerum
vnitatis cū quo recurre ad hanc notulaʒ ad nu/
merū eundeʒ circa eandem dictioneʒ locatū.

Capitulū primū de scemate templi Hierosolimitani. A.

Cema templi Hierosolimitani.

Ubi notanduʒ ꝙ tria leguntur templa
fuisse famosissima. Primū fuit salemo
nis de quo hic. Quo destructo ꝑ caldeos nunꝙ
tale est reedificatū. Secundū fuit in honorem
Iouis in monte Garisim ad duas dietas cū me
dia de Hierusaleʒ/versus aquilonē in samaria.
que quondā fuit regnum israbel de quo templo
et monte dicitur Ioh. iiij. c. et deut. xxvij. Hoc
templū ꝓcurauit edificari saraballa. ꝑfectꝰ darij
magni. manasse fratri iadi summi sacerdotis in
hierusalem. quia Iadus filiam habuit saraballe
prefati. tꝑe Asor regis iuda de quo Math. j. et
tꝑe Arsami regis Babilonis. et Ptolomei soter
regis egipti. Dario enim ab Alexandro magno
deuicto. sociauit se saraballa alexandro. et ab eo
impetrauit huius templi edificationē. ad modū
templi hierosolimitani. factus dux in samaria.
et ꝑmansit hoc templū vsqʒ ad destructionē fa/
ctam ꝑ romanos tꝑe Titi et vespasiani. Terciū
fuit templū in egipto in ciuitate Heliopoleos.
factū ab Onia fratre simonis iusti. Onias pon
tifex assūptis iudeoꝝ plimis asseruit se implere
vaticiniū Ysa. xix. Erit altare dn̄i in egipto. ꝛc.
fugit in egiptū et honorifice susceptus a Ptolo/
meo epiphane. sexto anno introitus Onie licen
ciauit eū epiphanes templū edificare ad modū
templi hierosolimitani. anno regni sui. xxiij. et
anno pontificij onie in hirlm. xxj. et stabat illud
templū ꝑ annos. ccl. vsqʒ ad vespasianū. qui fū
ditus ciuitatē et templū euertit. scdm bedam in
li. minori de tꝑibus. et Comestorem in visione
decima danielis. Item notandū ꝙ ut colligitᷣ
deutro. xij. in ꝑncipio. Dn̄s precepit israheli/ut
non in plibus sʒ in vno loco/queʒ dn̄s eligeret.
sacrificia et oblationes ei offerrent ad que scilicʒ
tenebantᷣ ex debito. ꝙuis scdm ra. sa. filij israhel
in deserto. etiam post ꝯstructionē tabernaculi/
poterant offerre sacrificia et oblationes volun/
tarias alibi ꝙ in tabernaculo. Iste vero locus a
dn̄o finaliter eligendus fuit in tribu beniamin
in cuius sorte fuit templū postea a salemone cō/
structū. iij. Regū. vi. et infra scilicet quando isrlᷣ
venit ad requiem. Archa igitur ꝑmo fuit locata
in silo scʒ anno. xiiij. ducatus iosue. et ibi habuit
stabileʒ mansionem. cxliij. annis vsqʒ ad morteʒ

bely·j·Re·iiij· Et tunc ducta in castra·capta est
a philisteis/ubi fuit septem mensibz·j·Re·vj·
in pncipio· Et inde reducta translata est in cha
riathiarim·j·Re·vij·ubi mansit annis multis·
Deinde in masphat/ut dicit in li·de he·questi
onibus· Et inde in galghala ut dicit ibidez· Et
inde i nobe tpe saul·j·Re·xxj· Et inde i gabaa·
j·Re·vij· Et inde in domū ebededom p dauid
Et inde in ciuitatez dauid·i·in montez syon·ij·
Re·vj· Et inde in tēplū saleōnis cū tabernaclo
federis qd fecit moyses· qdqz fuit repositū cuz
alijs vasis sacris in thesauris dom⁹ dñi/ut dicit
iij·Re·viij·in pncipio/et hoc in mense septimo

Deinde videns dauid q dñs dedit ei requiē
ab vniuersis inimicis suis/credidit esse tpe edi/
ficandi templū/ut pceptū fuit deut·xij·ut supra
dictū est·igit ad hoc se disposuit· Sed phibitus
a dño fuit·ij·Re·vij·in pncipio· et·j·palip·c·
xxij·qr filio suo salemoni hoc dñs reseruauit ut
dicitur ibidez in medio et infra· Et his tpibus
archa sp tegebat pellibz rubricatis usqz ad tpa
salemonis·ij·Re·vij·Ideo dicit Cant·j·Sicut
pelles salemonis·et dicit in psali pelles et non
pellis sm correctū textū·Hoc est q dauid dixit
ad Nathan prophetam·j·Re·vij·in principio·
Videsne q ego habitez in domo cedrina·et ar
cha dei posita est in medio pelliū· Et qauis da/
uid fuit phibitus de templo edificando·multa
tamen nimis cōgregauit salemoni filio suo pro
singulis correquisitis ad templū edificandum·

Igitur·xl·anno regni dauid et ultimo/puo/
catis omnibus sacerdotibz·leuitis·principibus
et omni populo itez fecit salemonez inungi in
regem·j·palip·xxix·in fine·et pcepit sibi custo
dire legem dei·et pietatē et ut templū domino
edificaret· Ad qd edificandū tradidit sibi auri
centūmilia talenta· argenti millemilia·ferri et
eris supramodū· lapidū vero et lignoz supra/
modū·ut latius dicit·j·palip·xxij·et·xxiij· De
dit eciaz illi descriptionē templi et alioz edifici
orū·vt dicitur·j·palip·xxviij·in medio· In illo
scz loco quez emit de ornaz siue areuna iebuseo
quando angelus cecidit populū·ubi tūc dauid
cstruxit altare et obtulit olocausta et pacifica·
que et dñs de celo incendit/in signum gratie et
acceptacōis illius oblationis·quia dauid tanto
timore cōcussus erat ex visione gladij angelici
q ire non poterat in gabaon/ubi tunc erat ta/
bernaculū et altare olocausti quod fecit moyses
in deserto Exo·xxv·ut dicitur·j·palip·xxj·in
fine· Erat aūt gabaon siue gabaa tribus leucis
de hierusalem inter aquilonem et occidentem·

Est eciaz sciendū ne nouelli pdicatores palo
grisentur in termis/q differentia ē inter taber/
naculū et templū domini· Naz tabernaculū di/
citur a taberna· et est domus innaturalis sicut
tentoria et castra fiunt in expeditione militum
que relinquūtur finito bello·et nūc figūtur hic
nunc illic·et cū transmigratione migrāt· Et ta/
bernaculū federis/de quo Exo·xxvj·erat dom⁹
quadrata et oblonga/tribus clausa parietibus·
aquilonari·meridiano et occidentali· Ab orien
te vo liber erat introitus/ut sole oriente radijs
eius illustraret· Et erat hec dom⁹ in duas distin
cta ptes· Pars occidentalis q fuit posterior ha/
buit·x·cubitos in longū/in latum·et totidez in
altū·et dicebat aditū/siue sanctūsancti/aut san
ctasanctoz vel sanctuariūsanctuarij· Anterior
ps ad orientē·xx·cubitis protendebat·que cōis
erat sacerdotibz tm et non laicis·et dicebatur
sanctū aut sancta siue sanctuariū· In his duabz
domibz erant ea que infra dicent fuisse et in tē
plo·sed in tēplo erant oīa speciosiosa ac pciosi
ora·Templū aūt dicit quasi tectū amplū·et ē
nomē generale ad oēs domos āplas· Sed tem
plū put fuit deo vero csecratū dicit a theos qd
est deus·et platea qd est latū/quasi platea siue
ampla mansio dei· Et multa significat templū
Primo domū dei/de quo loquimur hic· Secū
do ecclam militantē·i·statū ecclesie dei in hoc
mundo·j·ad corint·iij· Templū dei sanctū est
qd estis vos· Tercio dicit anima iusti· Ps·x·
Dñs in tēplo sancto suo· Quarto penit p xpo
Ps·xvij· Exaudiuit de tēplo san bo suo vocem
meaz· Quinto dicit xpi natura huana Joh·ij·
Soluite tēplū hoc/et in triduo ꝛc· Sexto dicit
mūdus Ysa·vj· Et ea q sub ipo erant replebāt
tēplū· Septio dicit vita etna· Ps·v· Adorabo
ad tēplū sanctū ꝛc· Tabernaculū vero federis
erat figura tēpli saleōnis·et tēplū salemonis fi/
gura celicelor siue etne glie· Itez tabernaculū
qd erat mutabile/statū mutabilis vite pntis si
gnificat·que nunq in eodez pmanet/sz ut luna
crescit et decrescit· Templū vero qd erat fixū/
statū vite etne significat·que oino est imutabi
lis/In figura cui⁹ dicit·iij·Re·vj·q post edifi/
cacōz tēpli saleōnis non ē auditus sonit⁹ mallei
aut securis i eo·qr oīs pturbatio cessabit i statu
futuro· Ideo dicit luce·xj· Ego dormio et pueri
mei mecū sūt in cubili et ostiū meū clausū est ꝛc
Itez oēs idolatre gētiles adorabāt ad orietez in
solis reuerentiaz· Ideo statutū est ut ipi hebrei
adorarēt ad occidentē ubi erat sanctasanctoz·si
cut nr chor⁹ nūc est ad orientē·ut ipi discrepa/
rent a maledicta idolatria· Tū eciaz qr tot⁹ stat⁹
poris tabernacli et tēpli ordinabat ad figuran
daz mortē xpi/q significat p occasū· Ps·lxvij·
Qui ascēdit sup occasū ꝛc· Xpc sup occasū ascē
dit qn mortē vicit· In nouo tn testamēto ado/
ram⁹ ad orientez/qauis dñs sit ubiqz·qr oīs nra
illūiatio est a deo/sicut lumē mūdi ab oriente·
Secūdo qr oriēs est nobilior ps mūdi· Tercio
qr padisus ē in oriēte et oīs mot⁹ celi ē ab oriēte
et xpc ab oriēte ascēdit·et ita ad iudiciū veiet·
Ubi vo saleōni demrātū fuit tēplū edificandū/
erat idez loc⁹ ubi abrahaz voluit imolasse ysaac

Genisis·xxij·ut dicit Lira ibidez· et·ij·Regum vlti·et fuit in monte moria· Sed nõ est dicend̃ q iacob hic dormiuit scd̃m Hiero·et Johãnem ianueñ·et Borchar·q̃uis sic asserat Lira geñ· xxviij·Alia etiaz multa dauid tũc precepit sale/ moni scz vt ioab interficeret·et semey/et filius berselay grõsus existeret zc· que late patent·iij· Regũ·ij·Et de ordinacõe cultus diuini vt patet pmo palip·xxiij·vsqz in finem libri·Et posthoc cũ esset·lxx·annoꝝ et sex mensiuz moritur·et in ciuitate dauid hoc est in monte syon sepelitur· vbi iam est ecclesia montis syon· Salemon igit̃ anno quarto regni sui·hoc ẽ ab exitu de egipto ãno·cccclxxx·scd̃z Be·ve·iij·Regũ·vi·Sz scd̃m iosephũ li·vij·antiquitatũ·c·vlti·anno·ccccciij· mẽse·ij·idest in maio cepit edificare templũ de marmore candido qd̃ parium dicitur in vertice mnotis moria qui est bassior monte syon· et in pte orientali ciuitatis hirl'm·cuius supciliũ deie cit qz strictũ erat scd̃z Comestorez et ãpliauit in longũ et latũ q̃tuz arcus p̃t iacere scd̃z Borch· nec templũ approximauit muro ciuitatis tũc/ sicut illud qd̃ nunc ẽ·qz istud habuit tm̃ iiij·aka multũ lata scd̃z eundez vt infra patebit·qd̃ vero nũc est circa centũ tm̃ pedes distat a muro ciui tatis orientali·

Capitulum secundum·

Dtũ autez edificium templi habuit intra muros·lx·cubitos vsuales longitu/ dinis·xx·latitudinis·et·cxx·cubitos altitudinis Lõgitudo diuidebat̃ in·ij·ptes·Prima habuit xl·cubitos longitudinis ab oriente in occidẽtez xx·latitudinis·et·xxx·altitudinis vsqz ad p̃muz tabulatũ·et dicebat̃ sanctũ siue domus exterior Secũda pars totius domus versus occidentem dicebat̃ sanctũsanctoꝝ/siue domus interior aut oraculum·et habuit·xx·cubitos longitudinis et totidez latitudinis et·xxx·altitudinis·et diuide batur a sancto p parietez cedrinũ/altũ·xx·cubi/ torũ·Et in eo erant ka/de quibz infra dicetur·

Jtez nota q tota altitudo templi fuit diuisa in tres ptes vt patet hic in pictura·Prima et infe/ rior/erat tota diuino cultui deputata·Jn alijs vero mansionibz supioribꝰ custodiebant̃ vestes ministroꝝ ipius templi/et cetera templi p̃ciosa et habuit templũ siue t̃ris illa/fenestras exterius strictas et interius latas·vt latius aer illũinans infunderet̃·Jn inferiori pte siue mansione nihil videbat̃ nisi aurũ·vt dicitur·iij·Regũ·vi·Naz et pauimentũ erat stratũ cũ laminis aureis·sup tabulis abigenis mediantibꝰ ponderosis clauis· quorum quilibet habebat·c siclos auri·Murus etiam interior erat subductus tabulis cedrinis/ eodem modo deauratis similiter et trabes vna cũ laquearibz qd̃ vulgo forner dicitur·iij·Regũ vi·Et erat pulcerrime sculpture·eciaz satis ꝓfũ de in laminis istis·Ubi vero p̃ma mansio t̃mi/ nabatur ibi secũda inciabat̃/habẽs altitudinis xxx·cubitos·Quelibet aũt mansio siue solariũ/ in circuitu sue sũmitatis habuit forinsecus vnũ deambulatoriũ quod Math·iiij·dicit̃ pinnacu lum·idest eyne louene· Quia trabes ita longe ꝓminebant vltra murũ/ad austꝝ et aquilonez in quolibet solario·Et habebant ista deambula toria/cãcellos siue appodiacões ad extra·a casu protegentes in eis ambulantes·Tabulatũ siue deambulatoriũ inferius·v·mediũ·vj·superius vij·latitudinis cubitos habuit·qz circa qd̃libet deambulatoriũ erat murus introceptus·idest/ afgheseth·vt sic desup existentes et inferius vi/ dere volentes·possent ppendiculariter sine im/ pedimento inferius videre·Ad orientez et occi dentez deãbulatoria nõ erant scd̃m comestorem Lira tamen dicit q erant ad occidentẽ·Tercia vero mansio habuit altitudinis cubitos·lx·vsqz ad tectũ in quo et terciũ incipiebat deambulato rium qd̃ erat a pauimẽto·cxx·cubitis·Et sup̃mi habebant altitudinẽ·v·cubitoꝝ·De altitudine alioꝝ non legitur·Tectũ vero erat planũ more palestino cuius aqua desup cadens recipitur in cisternis pro vsu hũano·Et salemon ita feruide ꝯstruxit·q·vij·annis et·vij·mensibus totũ pfe cit·scz in·xj·anno regni sui in octobre·Dicit tñ Comestor q in septembre·et intelligit̃ de luna tione·qz iudei menses computãt scd̃m lunacões Et sacerdotes cũ leuitis·ꝯgregatis om̃ibꝰ maio ribus natu ex israhel ad regez/tulerũt cũ iubilo archam dñi/de ciuitate dauid·i·de monte syon ad sanctasanctoꝝ sub alas cherubin·iij·Re·viij in p̃ncipio·Et celebrata ẽ templi dedicatio·xiiij diebus·Nam et sexto die dedicacõis ꝯcurrebat festũ scenophegie De quo Leuit̃·xxiij·post me/ dium·qz mensis·vij·apud hebreos quasi totus festiuus fuit/vt patet ibidem in glo·Et stabat illud tẽplũ annis·ccccxli·vsqzad·xi·annũ regni sedechie·regis·xx·iuda·iiij·Regum·xxv·et·ij· Paralip̃·vltimo·Deinde post·lxx·annos capti uitatis babilonice·reuersi sũt iudei sub duce so/ robabel Anno scz·iij·monarchie ciri regis psaꝝ De quo vsa·xlv·c·in p̃ncipio·Et sub ihũ sũmo pontifice filio iozedech·p̃mi Esdre·iij·et anno ij·regressionis ceperũt reedificare templũ·Sed accusati a principibzvicinis ad cambisem/qui et nabugodonosor/interdicti sũt edificare·Sed pꝰ relaxacõz iteꝝ edificabãt pficientes annis·xlvi· Jo·ij·c·Et illud templũ stabat tpe xpi·nec fuit tam gloriosũ sicut p̃mũ·Mons aũt syon erat a sinistris templi/inter austrũ et occidentez·inci/ piens a porta siloe·que et porta aquaꝝ dicebat̃ Et dicebatur ciuitas dauid·p̃mo palip̃·xi·post principiũ·Et arx dauid/idest turris in eo erat· De qua p̃mo macha·i·in medio et eiusdẽ·c·vi· Ab arcend̃ hostibus·Et ciuitas dauid spaciosa erat faciens semicirculũ ab austro ciuitatis hie/ rusalem versus occidentem multa hñs edificia·

Ab hoc loco tpe machabeoꝝ multū impeditus
est cultus diuin⁹ in tēplo ut patet · j · machab · j ·
in medio · qꝛ mons syon altioꝛ erat mōte moꝛia
Erat tñ maxīa voꝛago int̄ montē syon et moꝛia
et int̄ montē syon et ciuitatē irl̄m · Sꝫ salemon
iij · Re · ix · edificans mello / voꝛaginē quasi ade /
quauit solo · Cap̄ · tercium · C ·

e velo sciendum Qꝛ templu habuit
tm̄ tres muros · qꝛ in oꝛiente erat sine mu
ro · Sed ibi velis et coꝛtinis tegebat̄ / mobilib⁹
in circulis / iuxta exigentiaꝫ tēperiei ipius aeris
Et illa ps erat tēpli totius latitudo / hn̄s · xx · cu
bitos · Et in angulo muri australis ad oꝛientem
erat coclea sꝫm Josephū / ad supioꝛes mā̄siones
duas · Per hāc quidaꝫ asserūt xp̄ꝫ pductū a dia
bolo in pinnaculū · Math · iiij · et nō absurde · qꝛ
tēptatoꝛ hūanaꝫ gessit mansuetudinē erga xp̄m
temptandū · Quāuis alij eū p aera ductū affir
ment · qđ et Gregō · tenet · Erat et aliud veluꝫ
tenuissimū / int̄ sanctū et sanctūsanctoꝝ descen
dens p · x · cubitos · Et vtrūqꝫ dicunt doct · scissū
fuisse in xp̄i passione / iuxta cōmunioꝛem viam
Math · xxvij · De qualitate v̊o utriusqꝫ veli ha
betur luculent̄ Exo · xxvi ·

Capitulum quartum · D ·

e poꝛticu / quod et vestibulū / idest
armariuꝫ Joelis · ij · dicit̄ sciendū / ꝙ erat
ad oꝛienteꝫ in facie tēpli immediate / int̄ altare
olocausti et edeꝫ siue tēplū · hn̄s · xx · cubitoꝝ lō
gitudineꝫ sꝫm latitudiēꝫ tēpli · et · x · cubitoꝝ lati
tudinē · altitudinē vero cū templo sꝫm Josephū
li · viij · antiquitatū · c · iij · et · ij · palip̄ · iij · Et erat
interius tota deaurata · habuitqꝫ colūnas mira
biles valde · et p̄sertim · ij · cubitoꝝ · xxxv · in me
dio stātes · et dicebant̄ iachim / et boos · et dilta
bant · x · cubitis scđm latitudinē introitus tēpli ·
De hoc poꝛticu ascendebāt sacerdotes / vestiti sa
cris vestibꝫ et discalciati in tēplū p ḡdus · xv · cā
tantes · xv · ps̄ · ut dicit glo · sup titulo ps · cxix ·
Quitus tñ gradus · x · et · xv · āplioꝛes erāt alijs
oībꝫ · Erant eciā et alij · xiiij · ḡdus / p quos ascē
debāt sacerdotes de ato sacerdotū ad vestibl̄m
teste Jose · li · viij · ant · c · iij · et hoc p̄us pedibꝫ et
manib⁹ lotis in mari eneo · Alij v̊o asserūt ꝙ tm̄
vij · erant put vidit Ezechiel de tēplo spūali · c ·
xl · ut dicit Comestoꝛ ·

Capitulum quintū · E ·

are eneū · i · lauatoꝛiū fusile stabat
in atrio sacerdotū / ut sacerdotes pedibꝫ
nudis teplū ingressuri / lauarēt man⁹ et pedes ·
De quo exo · xxx · in medio · Et in circuitu illius
lauacri stabant multa specula / a deuotis oblata
mulierib⁹ · ut patet Exo · xxxviij · post p̄ncipiū ·
in glo · et stabat ante altare olocausti · et habuit
altitudinē · v · cubitoꝝ · et latitudiēꝫ · x · cubitoꝝ ·
diametraliter in pte supioꝛi · recipiēs triamilia
metretas · i · circa · vijmilia stopas aq̄ · basisqꝫ ei⁹
stabat sup · xij · boues eneos / tres computando
ad q̄libet ventū celi int̄ quatuoꝛ · quoꝝ anteri /
oꝛa tm̄ pminebāt · Item ibideꝫ stabāt · x · lute /
res enei fusiles · i · conche lauatoꝛie eiusdeꝫ factu
re · altitudis · iiij · cubitoꝛuꝫ · latitudis v̊o supius
tm̄ vnius cubiti Inferius v̊o vnius cubiti et di
midij · et quilibꝫ recipiebat · xl · batos · i · cxxx · sto
pas aq̄ · et in eis abluebantur intestina et pedes
olocaustoꝝ · Cap̄ · sextum · F ·

ltare olocausti vel olocaustomatū
idest altare sacrificij · qꝛ in illo offerebant̄
deo sacrificia / de his q̄ erant a pplo possessa · qꝛ
carnes in eo cōburebant̄ / et sanguis hostiaꝝ ibi
fundebat̄ · Sꝫ a digníoꝛi sacrificio quod est olo
caustū dictu est / teste tho · in p̄ma secūde · q · cij ·
ar · ij · in solucōe · vj · argu · Stabat in ato sacer /
dotū sub diuo · i · sub celo sine tecto / ante facieꝫ
tēpli in oꝛiente · aliq̄ptulū tamē ad meridieꝫ · et
erat ꝯcauū et sine opimēto / hn̄s arulā ereā infe
rius · et · xx · cubitos longitudis · et totideꝫ altitu
dinis · deceqꝫ latitudis · Et erat de lapidibꝫ im /
politis · sꝫ ere ex omi pte circūtectū · et in medio
eiusdeꝫ erat sub eo fouea grādis p defluxu cine
rū et sanguis qui ad crepidiēꝫ eius fūdebat̄ · Et
erat eadē fouea ad oꝛientē fenestrata p mūdi /
ficatione · Habuit et aliaꝫ fenestrā in oꝛiente su
pra p̄fataꝫ / ubi inferebant̄ ea q̄ igneꝫ quotidie
nutebāt · qꝛ dicit̄ Leuit · vj · Ignis in altari meo
sp ardebit · s · mane et vespere fotus a sacerdote
sub ḡui pena · Iste ignis p̄mo datus fuit moysi
de sublimi Leuit · ix · in fine / et ꝯtinue durauit
usqꝫ ad captiuitate babilonicā · quē hieremias
abscondit in valle iosaphat in puteo · ij · macha ·
p̄mo · et · j · q · j · Sicut eunuch⁹ · et post reditū de
captitate relatus p modū aque crasse de eodeꝫ
puteo durauit quousqꝫ sūmū iason emit sacer /
dociū sꝫm Aug⁹ · et tūc dei nutu extinct⁹ · de pe ·
d · iij · §. Int hoc dircū · In medio hui⁹ altaris
pendebat cratis · iiij · cathenis de · iiij · coꝛnibꝫ al
taris supioꝛibꝫ · ad quā cremanda dn̄o in odoꝛē
ponebant̄ · que ignis de arula p craticlaꝫ ascen /
dens ꝯsumebat · Tpe aūt mistracōnis ponebat̄
ḡdus p mistro ad altare sꝫm Rabbi sa · sꝫ miste
rio expleto stati tollebat̄ · Pro quo notandū ꝙ
sꝫm Tho · in p̄ma secūde · q · cij · in solucōe · vij ·
argu · in fine ꝙ de quadruplici altari fiendo fit
iussio in lege · Primū de t̄ra qđ fuit olocausti · et
erat omi pplo ꝯspicuū Exo · xx · Secūdū fuit li
gneū · eiusdem · xxvij · in pnci · qđ non phibebat̄
habere ḡdus · eo ꝙ altū erat · qꝛ iam vsus femi /
naliū fuit sacerdotibꝫ indult⁹ · et illud eciā fuit
olocausti sꝫ poꝛtatile · et qn̄ situabantur castra ·
illud implebat̄ terra usqꝫ ad sūmū · et immola /
bātur q̄ debebant̄ · surgētibꝫ v̊o castris leuebat̄
altare · pfluebatqꝫ t̄ra manens in loco · Terciū
fuit eneū exo · xl · ibi Posuit et tētoꝛiū et hocp̄ꝫ
altare fuit olocausti · Quartū fuit totū aureum

Exo·xl·ibi Posuit et al·aureū·et illud fuit incē
siue thimiamatis/qd̄ solis licebat sacerdotibꝫ
videre·Legat igit textus caute Exo·xx·in fine
Nō ascendēs p gradus ⁊c·et eiusdē·xxviij·in fi·
q̄n̄ vsus feminaliū sacerdotibꝫ fuit indult⁹ Est
tn̄ sciendū ꝙ q̄uis salomō fecit illud altare ma/
gnū olocausti·altare tn̄ min⁹ qd̄ moyses ꝓ olo/
causto in deserto fecerat/ponebat seorsū in eod
atrio sacerdotū ꝓ sui reuerētia In hoc altari
olocausti fiebāt quotidie duo sacrificia ut patet
numeri·xxviij·in princi·absqꝫ alijs sacrificijs q̄
ibi fiebāt·Nā mane ante solis ortū sꝫm Jose·
totaliter offerebat ibi agnus āniculus·i·agnus
admin⁹·viij·dierꝫ a die natiuitatis sue/usqꝫ ad
cōplecōꝫ vnius āni sꝫm Liraꝫ ubi s̄·Et vespere
alt agn⁹ eciaꝫ talis sꝫ melior/añ solis occasū·cuꝫ
farina oleo tuso ꝯspsa/ut hētur Exo·xxix·ante
finē·Juge aūt illud sacrificiū sig̃ficabat ppetui
tateꝫ dīnē beatitudīs quā eciaꝫ hebrei sicut et nc
xp̄iani ꝓfitebant·ut dt Tho·in p̄ma secūde·q·
ciij·et Burgeñ numeri·xxviij·Insup figurabat
eternitateꝫ agni imaculati ihū xp̄i Hebre·xiij·
Ihūs xp̄c heri ⁊c·ut dicit Lira exo·xxix··Hoc
pacto p̄us lotis manibꝫ et pedibꝫ statī sacerdos
igressus scm̄ cuꝫ prunis et thiamate obtulit bis
de die incensū/in altari thiamatis cremās illud
ut pꝫ Exo·xxx·Et quidā volūt ꝙ mane thus·
et vespe thimiama tq̄ digni⁹ incēdebat figurās
oblacionē xp̄i in cruce dicētis Ps̄·cxl·Elauatio
manuū mea·sa·ves·Lira tn̄ dicit exo·xxx·post
p̄nci·ꝙ ista dr̄a ex scriptura sacra haberi nō po
terit·Eodeꝫ tpe·s·mane extinguebat sacerdos
iiij·lucernas de·vij·lucernis cādelabri·q̄·vij·p
nocteꝫ darebāt quibꝫ extinctis cremabat·vespe
vero illas·iiij·lucernas reaccēdit·et deinde thi
miama obtulit· Cap·septimum·H·

e atrijs·iiij·nota Qꝫ primū dicebat
atriū sacerdotū/siue atriū interi⁹·et erat
platea grādis ex ōmi pte imediate cingēs tem
plū/sicut nostrꝫ cimiteriū·et hoc p quadrꝫ·Ad
orienteꝫ tn̄ magis extendebat/ꝓpt altare olo/
causti et mare eneū et alia multa q̄ ibi hēbant·
Istud atriū muro cingebat breui qui dicebātur
gyon siue cancellus·ut dicit in speculo histori·
li·iij·c·lxxx·ne quis exceptis tēpli mistris illic
intraret·Et tantū vnū habuit introitum scꝫ ab
oriente·xxv·cubitorꝫ sine foribꝫ ut patet hic in
pictura·Pauimentū huius atrij vario erat mar
more stratū·Murus huius atrij erat intus ve/
stitus cedro·ad hūc murū appodiati sacerdo/
tes psallebant·et ad populū ꝯuersi/loquebant
ei legeꝫ domini·In hoc muro multe stabant co
lumne/multa habentes legis monita/literis he
braicis·grecis et latis scripta·et ne quis intra/
ret nisi in certis casibꝫ·Ad hāc aperturaꝫ atrij
offerebāt viri et mulieres/ministris templi eis
occurrentibus oblationes·Nec aaronite illic in
trabant qui maculā habebant/q̄uis de ptibus
sacrificiorꝫ alebant·Ad hanc aperturaꝫ ascende
batur per·xiiij·gradus·

Capitulum octauum·M·

trium secundū quod erat virorum
mūdorum/erat in decliui montis statim
infra atrium sacerdotū/cingens illud ex omni
parte·et dicebat sanctū/siue aula/aut basilica·
Et erat multo maius atrio sacerdotū·cuius pa
uimentū erat ex marmore vario·et erat circūse
ptū muro altitudinis·xxv·cubitorꝫ interius·ex
terius vero·xl·sꝫm decliuitateꝫ collis·et q̄uis
altus/non tamē ꝓhibebat templi aspectū·quia
multū declinauit collis·Iste murus in occidēte
nullaꝫ habuit portaꝫ·In vtroqꝫ vero latere ha
buit porticus circūiacentes et in fronte/instar
monasterij·Latitudo porticus erat·xxx·cubito
rum/in latere meridiano et aquilinari erāt·iiij
porte/duplices valuas habentes/mirabilit pul
cras·In his sedebant ianitores/ut immundos
introire ꝓhiberēt·ut dicit li·iij·speculi·c·lxxxj·
In oriente v̄o erat porta speciosa·de qua Act·
iij·In lateribus porte speciose erant·ij·portule
ad quas mistri descendebāt ad recipiendas ob/
lationes a mulieribꝫ·Ad hoc atriū ascendebā
viri vndecūqꝫ p portas·iiij·p̄fatas ad orandū/
sub diuo tpe sereno·In porticibꝫ p̄fatis stabant
diuerse arche·s·Musach ubi ponebant oblati/
ones regū et magnarꝫ festiuitatū·Corbam ubi
reponebant oblacōes ꝓ sacerdotibꝫ/et votiua·
Et gazophilaciū/ubi reponebantur oblationes
paupm et quotidiane ad opa tēpli·In portici/
bus eciaꝫ laterū erant pastoforia/ubi ꝯsederūt
offerentes/comedendo coraꝫ dn̄o que se ꝯtin/
gebant·Deut·xij·post p̄nci·Ibideꝫ erāt cathe/
dre doctorū/ubi credit xp̄c inuent⁹ fuisse a pnti
bus Luce·ij·et synedre·i·ꝯsistoria·et exedre·i·
sedes assessorum iporꝫ iudicū·Hoc atriū large
dicit templū in multis locis euangelij·Math·
xxj·et·xxvj·et Jo·xx·et sic de multis alijs·Ideo
dicit Lira Math·xxj·post p̄nci·ibi Et intrauit
ihūs in tēplū dei/ꝙ ihūs nunq̄ fuit in tēplo·qꝛ
non fuit aaronita·sꝫ de tribu iuda/qui poterat
redemi Leuit·xij· Cap·nonum·I·

trium terciū dicebat atriu mūdarū
mulierū·et erat sub ato virorꝫ iaꝫ dicto/
in decliui mōtis·Et erat simile atrio secūdo·sꝫ
non taꝫ formosū·in quo orabāt mulieres mūde
tantū·Et hoc eciaꝫ ab alijs muro diuidebat·

Capitulum decimū·k·

trium·iiij·in quo orabant immūdi
viri et mulieres et gentiles/cingebat oīa
predicta·cuius mur⁹ exterior/in radice montis
positus/ascendebat·cccc·cubitis usqꝫ ad vticem
collis ipius templi·nec tn̄ impediebat aspectū
tēpli/nec atrij sacerdotū·qꝛ tm̄ descendit mōtis

circuitus. In hoc atrio vendebantur animalia.
Job. ii. et Math. xxi. sm Albertū magnū sup
job. Inter atria stabat etiaz porticus. i. oratoriū
salemonis ad austꝝ tēpli, quaz caldei destruxe
rūt. iiii. Re. xxv. sz post cū templo ē reedificatū
In hac ambulabat ihūs Johannis. x. ibi. Facta
sūt encenia ꝛc. Cap. xi. L.

anctum diuidebat a sanctosanctoꝝ
p parietem cedrinū, altū. xx. cubitoꝝ totū
deauratū. Et tūc erant adhuc. x. cubiti usqz ad
laquearia siue lobiū. ideo a sūmo pēdebat velū
tenuissimū quasi ad pedez pietis. et erat de. iiii.
coloribz. et intexta erāt cherubin. cuitqz tante
tenuitatis ꝙ nec aspectū pietis deaurati impe,
diebat. vide supra lrā C. et hoc fiebat ut nebu,
la siue fumus fortius intraret de altari in san,
ctumsanctoꝝ. Cap. xii. M.

ensa. xii. panū ppositionis erat de
lignis sethin imputribilibz. hn̄s longitu
dinez. ii. cubitoꝝ. et latitudinē vnius. et altitu
dinem vnius cū semissi. et erat deaurata ex omī
pte auro purissimo hn̄s. iiii. pedes cū. iiii. circu
lis aureis, in quibz erant vectes. i. baculi aurei
quibz portabaē. Habuitqz labiū siue coronaz in
circuitu vt tabl'a schaquoꝝ. et huic labio affixa
erat corona aurea mirifice sculpta. alta digitis
iiii. cuius medietas eminebat supra mēsaz. alia
medietas inferius pendebat in decorez. Et hec
mensa stabat ad aquilonē in sancto, non longe
ab introitu. Sup hāc singulis sabbatis ponebā
tur diluculo, in duplici ordine sex altnsecus p sa
cerdotē. xii. azimi panes calidi et rotūdi, in me
moriaz. xii. tbuū israhel. de simila. i. farina mū,
dissima. et stabāt ibi usqz in pximū sabbatū ad
eandez horā. Et singuli panes hēbant supimpo
sitaz pateāz aureaz cū pugillo thuris. et sublatis
illis noui ponebanē. thusqz totū incendebaē in
altari thiamatis. sublatos v̄o panes tm̄ sacerdo
tes comederūt. naz et soli sacerdotes eos pinsita
bant in patellis aureis et ꝯcauis, ut dicit Lira
exo. xxv. ante finē. et Leuiē. xxiiii. Et dicebanē
panes facieꝝ siue sancti. aut sacerdotales seu p
positionis. qꝛ coraz dn̄o ponebanē. et in necessi
tate poterāt dari mūdis et castis hoibz ut pz. j.
Re. xxi. in p̄ncipio. et. xxv. q. j. Ideo. §. His ita
respondeē post p̄nci. Cap. xiii. N.

andelabꝝ v̄o ductile p malleū, ex
auro purissimo. C. et. xx. librarꝝ, vt dicit
Ra. sa. qd̄ fecit moyses. de quo Exo. xxv. ante
finez. et eiusdez. xxxvii. ante fine. vii. brachioꝝ
cū. vii. lucernis siue lāpadibz, posuit ad austruz
oblique ꝯtra mensaz. et altare stabat in medio
Sz p̄ter illud cādelabꝝ posuit adhuc. x. eiusdē
scematis sz maioris ꝙtitatis. v. hinc et. v. inde.
Siliter p̄ter mēsaz moysi adhuc. x. maiores. v.
hinc et. v. inde. Siliter et infusoria aurea. For
cipes. i. emūctoria lichinū. et vascula aurea, ad
extinguendū in aqua q̄ emūgebanē, ne tetꝝ red
derent odorē dicta extinctoria ibidez glosissime
locauit. Cap. xiiii. O.

ltare thimiamatis, siue incensi qd̄
Aug⁹ ppter sui excellentiaz vocat sanctū
sanctoꝝ qꝛ diciē Exo. xxx. Sanctūsanctoꝝ erit
dn̄o. Naz pōtifex semel in āno stillabat sangēz
sup illud Leuiē. xvi. in medio, reuersus a san,
ctosanctoꝝ. Stabat in sancto siue in domo exte
riori, scm̄ de lapidibz ferro nō tactis. i. nō sectis
optū in circuitu et in supficie tabulis cedrinis. q̄
lamis aureis opiebanē. et erat multo maius al,
tari qd̄ fecit moyses Exo. xxx. in p̄nci. ꝙtum tñ
dicat Comestor se nō legisse. In hoc fiebāt quo
tidie duo sacrificia ut dictū est lrā F. Altare v̄o
moysi aureū Exo. xl. qd̄ min⁹ fuit, stabat seorsū
ob sui reuerētiaz in sanctosāctoꝝ, nō tñ ad vsū
thiamatis. sz ad aliquos vsus singlares Et erat
aliud de lignis sethin, auro ex oī pte circūami,
ctū. hn̄s cubitū longitudis. et totidez latitudis.
et. ii. cubitos altitudis. de quo exo. xxx. Altare
v̄o salēonis erat de lapidibz ut dictū est, hn̄s la
biū in circuitu ut dcm̄ est de mēsa ppōis. et hoc
supius tm̄. et stabat circa pietez cedrinū in san
cto inē mensaz et candelabꝝ. et ut hebrei dicūt
craticlaz non habuit. sz in bacilla portabanē car
bones viui de altare olocausti. et illis thimiama
supponebaē et cremebaē in eodē instrumēto. et
sic nō erat necesse expurgare cineres. de qua ex
purgacōe nulla fit mētio in scripturis sm Lirā
quod et Burgensis affirmat. et dicebaē altare
oraculi, idest coram oraculo.

Capitulum. xv. P.

anctumsanctoꝝ, siue oraculū, siue
dom⁹ interior erat. xx. cubitoꝝ latitudis
eē totidez lōgitudis. et. xxx. altitudis ut p̄missū
est. s. in pte occidētali ipius totius tēpli. Et ꝯti
nebat tria. s. archaz testamēti. cherubin et ppi,
ciatoriū. ut diciē ad hebre. c. ix. de quibz statim
infra diceē. Cap. xvi. Q.

rcha erat de lignis sethin, habēs in
lōgitudine. ii. cubitos hūanos cū semissi.
in altitudie. j. cubitū cū semissi. et in latitudine
totidez. sicut altare lateranēse in curia romana.
et erat deaurata intus et foris. et erat sine pe,
dibus, habuitqz coronā supius in circuitu sicut
mensa scaquaria. Et in quolibet latere longitu
dinis habuit. ii. circulos, in quibz sp erāt vectes
deaurati, de lignis sethin quibus portabaē. qui
etiaz nunꝙ extrahebanē Exo. xxv. ante mediū
Cuius moralitas habetur in pastorali greg. li.
pmo. c. xxii. Et stabat archa in sanctosanctoꝝ,
ꝯtinens. ii. tabulas decez mandatoꝝ dei. vrnaz
auream continentem manna. et virgam aaron
que fronduerat Numeri. xvii. ut dicitur ad he,
breos. ix. Et deutronomiū scd̄m Comestorem.
De quo deutro. xvii. ante finez. et Josue. viii.

Hanc archaz precibus suis absorptam in petra
absconoit hieremias in heremo int̃ duos mon/
tes· in quibz iacent Moyses et Aaron· numeri
xx· in fine· Et deutrononij vltimo prenoscens
templū euertendū· quando violenter a iudeis
cū Baruch notario suo ductus est in Egiptum
Ubi et ppter verbum domini lapidatus est ab
eisdem scz in thafnis· Hieremie· xliij· et infra·
Sed egipcij honorantes ipsum ppter beneficia
pstita /sepelierunt eum in sepulcris regū· Dixit
aūt hiere· archaz a nemine posse inueniri /nisi a
moyse et aaron in fine mundi· et tūc deferri in
montez syna scdm comesto· et vincen· libro· iij·
spe· histo· cap̃· cxvj· Patet igitur q reuertentes
de babilone post· lxx· annos fecerūt nouam ar/
cham federis siue testamenti in locū prioris· ut
dicit idem Uincentius li· iiij· cap̃· xxx· in fine·
que postea inter manubias alias translata est
de hierusalem per romanos ad Romaz·

Capitulum· xvij· R·

Ropiciatorium erat tabula aurea
super archam eiusdez mensure cū archa·
et hoc inter· ij· alas cherubin se ptingentes scdz
Thomaz in pma secūde· q· x· et in solutione· vj
ar· ante mediū· et sic archa ymaginabatur quasi
scabellū domini scdm liram· Et dicebatr ppicia
torium siue oraculum· eo q dominus ppicians
populo /orabat· idest· respondebat de illo· Ps̃·
lxxix· Qui sedes super cherubin manifestare &c
Uel quia in die propiciationis /de quo Leuitici
xxiij· et numeri· xxix· dicebant ibi gloraz domĩ
semper descendere· De factura ppiciatorij ha
betur Exodi· xxv· ante mediū· et eiusdez· xxxvij
in principio·

Capitulum· xviij· S·

uo quoqz cherubin fecit salemon de
lignis oliuaruz /altitudinis· x· cubitorum·
et posuit in oraculū in lateribus arche in medio
pauimento oraculi /mutuo se respicientes· vsis
tamen vultibus in ppiciatorium Stabantqz in
anterioribus angulis arche· distantes abinuicē
quasi· x· cubitis· Habebantqz pedes obliquatos
quasi ad iubilandū seu saltandū eleuatos· oper
tos purissimo auro sicut et totū corpus· Et ha
bebant alas aureas· v· cubitoz longas· quaruz
due extēdebantr ptra archā· et mutuo sibi obui
antes iungebantr sup eam· tegentes sanctuariū
infra se positū· Alas aūt alias duas extendebāt
versus parietes /ita ut vna vnius tangeret pa/
rietez australem· et alia alterius parietem aqui
lonarem· Et eleuabantr alarū partes inferiores
vtriusqz cherubin a terra quasi· viij· cubitis· sic
q archa posset competenter tolli Texit quoqz
Salemon ambo cherubin /auri laminis purissi
mis· Illa tamē duo cherubin que fecit moyses
Exodi· xxv· et eiusdem· xxxvij· fuerūt multo mi/
nora istis· sed erant totaliter de auro purissimo

Capitulum· xix· T·

Ntroitus quoqz templi de quo· iij· Re·
vj· fuit talis q Salemō ad clausuraz eius fecit
ostia de lignis abiegnis aut buxinis Postes vo
de lignis oliuarū quadranglatos· At in medio
valuarum siue ostioz stabat fortis postis· pul/
craqz sculptura in valuis· Quo autem claude/
bantur duplex est opinio· Uideatr igitur Nicol
de lira· iij· Re· vj· de eisdem De ostiolis vero
inter sanctū et sanctumsanctoz sciendū q qui/
dam dicūt /q vnū erat ppe latus meridionale
templi Aliud in parte aquilonari /in pariete ce
drino diuidente sanctūsanctorum a sancto· Et
inter ista duo ostia stabat altare oracli siue thi/
miamatis· Et postes harū valuarum erant· v·
angulorū in longitudine· Alij volūt elicere /q
duo ostiola erāt duplicata in vno foramine pa
rietis predicti· vnum in vna parietis superficie
versus sanctumsanctorū· Aliud in alia supficie
versus sanctum· sic q paries videbatr ptinuus
in vtraqz parte· Et talis modus pluribz placet·

Capitulum· xx· V·

e vasis aūt templi dicit Josephus
li· viij· cap̃· iij· miranda valde· que eciam
affatu vix proponi auribz fidelium ac explicari
poterint· scz de ollis· de caldarijs· de trullis· de
arpagionibus· de octingentismilibus vasorum
vini· de decēmilibus phialarū aurearum· et du
plicatis aureis· de pateris octingentismilibus·
de crateribus aureis sexentismilibus· et argen/
teis duplicatis· de asseronibus vigintimilibus
aureis· argenteis vero duplicatis· de thuribu/
lis vero aureis vigintimilibz /quibus offerebatr
incensum· de alijs quinquagintamilibus quibz
portabatr ignis de altari olocaustomatis ad alta
re thimiamatis· De vestibus quoqz sacris mi
ra refert· que oīa fecit Salemon· et multa alia
de quibus non est dicendum per singula· teste
apostolo hebre· ix·

Capitulū· xxj· X·

orta speciosa eciaz stabat in oriente
in facie templi in muro atrij viroz mundo
rum· que duas in lateribus paruas portas ha/
buit· ad quas descenderūt ministri pro recipien
dis oblationibus a mulieribus· de hac actuum
iij· Super hanc scdz Comestorem herodes asco
lonita factus rex a cesare /posuit aquilam ereaz
immensi ponderis in romanoz honorē· iudeis
tamen id egreferentibus· quia nec erat locus re
gni ydoneus /quem vacuū honore cesaris reli/
quit· Hec ille· et vincentius libro septimo cap̃·
quinquagesimoquinto in fine·

Capitulum· xxij· Y·

Alemon eciam in circuitu templi
post vestibulū· xxx· paruas domos edi
ficauit· que sui copulatione totū templi spaciuz
ambiebant /usqz ad primū tabulatum Et scdm

comeſtoꝛē erant in numeró· xxxvi·domūcule·
et erāt cubicula ſuperiꝰ·et cenacula inferiꝰ ip/
ſoꝝ ebdomadarioꝝ qꝛ erāt diſticta et diuiſa in
iij·ꝑtes iuxta altitudinē pme māſionis·Habe/
bātur ecīā ꝓ gazophilacijs vaſoꝝ et veſtiū tem
pli·Poſt hoc edificauit ſalemō in·xiij·ānis ta
edificia·ſ·domum ꝓ ſe·et aliam ꝓ regina filia
pharaonis·et terciā q̄ dicebatꝛ domꝰ ſaltꝰ eo ꝙ
circa eā erāt viridaria arboꝛibꝰ pluribꝰ conſita·
Domus ſalemoīs erat ſicut domꝰ ſaltus ·Ante
domū ſuā ſtabat ſpecioſa porticus·i·domūcu/
la in qua ſedit cū aſſeſſoꝛibꝰ ſuis qn̄ tractabat
de ſētencia eloquēda·Ante hāc poꝛticū erāt ad
huc due poꝛticus minoꝛes iuxta longitudinem
maioꝛis·In vna tenebanꝛ iudicia coīa·In illa
erat thꝛonꝰ eburneus auro fuluo tectus de quo
tcij·Re·x Domus ſaltus erat inferiꝰ lapidea ꝓ
conſeruacione pigmētorū·Superioꝛ pars erat
lignea de lignis libani·i·in qua reponebantur
arma·Et iſta domus habebat lōgitudinē cen/
tū cubitoꝝ·et latitudinē·l cuius et longitudi/
nis fuit maioꝛ poꝛticus ante domū regis·alti/
tudinē vero·xxx·cubitoꝝ·Habuit eciā hec p̄/
foꝛibus domūculā lōgitudinis·l·cubitorū·Et
hec domus ſuperioꝛ ſaltus habebat· iij·oꝛdīes
colūnaꝝ·et quilibꝫ oꝛdo habuit·xv·colūnas·et
ſic erant·iiij·meatꝰ in lōgitudine domus·Et e/
rat maguū viridariū intꝛ domū ſaltus et domū
regis· Et domꝰ regis quatuoꝛ habuit manſioēs
in altitudine·i· palip·ix et·iij·Re·vij et·x·ffe/
cit inſuper rex multa ſcuta·peltas·vtenſilia·

Sequitur·c·xxiij de veſtibꝰ

De·veſtibus legalibus ſciendū eſt· ꝙ rabbi ſa/
lemon et ſāctꝰ tho in ſcda ſecunde· ar·v·in ſo/
lucione·ix·argumēti ponit·viij·Hos ſequitur
wilhelmns in racionali ꝑte tercia·titlō de indu
mētis legalibꝫ·et burgeñ·exo xxviij·et aggei ſe
cūdo·capittulo·Sed ioſephus·li·iij antiquita
tū·cap·viij·ponit decē veſtes·Hūc ſequitꝛ nico
de·lira exo xxviij·eo ꝙ ioſephus fuit de genere
ſacerdotali·quiqꝫ fuit in ierūſalē·tꝑe eo quo tē
plum poſt reditū ð babilone ꝯſtructū·ſtabat·et
ſacerdotū miſteriū in templo adhuc vigebat·et
ideo oīa miſtēria templi bene nouit · et veſtes
vidit·Harū quatuoꝛ deferebāt ſimplices ſacer/
dotes quos chaneos nominabāt·Prima voca/
batur feminalia linea·hanc induebat ſacerdos
pmum ꝓpter turpitudinē carnis celandaꝫ·De
hac eze ·xliiij·in medio · ibi· ffeminalia linea
ꝛc·et erat hec veſtes· de biſſo albiſſima retoꝛta
·i·ꝯtexta exo·xxviii·in fine·et ꝓtendebaꝛ vſqꝫ
ad genua·Sacerdos tamē hac non veſtiebatur
niſi pus lotus manus et pedes iu mari eneo·qꝛ
nudis pedibus ſemper miniſtrabāt· Secuda
fuit ſindon biſſina quam nos ſubūculā ꝉ·albā
dicimus·et erat tunica dupla per totū·et habu
it manicas ſtrictas·ꝓtendebatqꝫ vſqꝫ ad talum

decēter coꝛpōri coaptata·vaſculis hinc inde ſu/
per humeros capiciū ſtringentibus Tercia
erat baltheus·i·zona vel cingulū de biſſo·coc/
co·purpura et iacincto ·ita reticulatus ut quaſi
pellis vipperea videretur et habuit latitudinē
quatuoꝛ digitoꝝ·Hac cingebatur ſacerdos ſu/
mens iniciū cingendi a pectoꝛe·circūductis la
teribus iterū ante vmbilicū redibat·vbiqꝫ mo/
dicum ſtringebatur·et fines eius vſqꝫ ad tibias
deſcenderūt in decoꝛē quia erant de auro et alijs
coloꝛibus pulcre varietatis/etſic pēdebat quan
do ſacerdos nil operabatur·qn̄ vero ſanctifica
bat·reflectebat illud ſuꝑ humeꝝ leuū·Quarta
dicebatur thiara/media longa · et erat mitra
de biſſo·admodum ꝑui caſſidis·ſtans ſuper ca
put ſacerdotis·tēdens ſuperius modicū in acu/
tum· et ligabatnr ſub mēto cū vitta ne caderet
quando mouebatur ſacerdos· habens deſuper
aliud velamen biſſinū·uſqꝫ ad inferioꝛa barbe
deſcēdēs/celās mitre ſiue pillei ligaturas et to/
tam capitis ſnperficiem· Cap̄·xxiiij·

lie·ſex veſtes appꝛopꝛiate erāt arabarchim·i·
ſūmo ſacerdoti· Quia ſūmus ſacerdos p̄dictis
quatuoꝛ veſtitꝰ·inſuper induebat tunicā iacin
ctinam·i·blaueā et talarē·cuiꝰ capiciū et mani/
caꝝ extremitates erant ꝯtexte diuerſis coloꝛibꝰ
et lapidibus precioſis· et erat facta ad modum
dalmatice noſtre· Pꝛo capicio vͦ habuit ſectio
nē ſiue apturaꝫ amedio pectoꝛis uſqꝫ ad medi/
um ſcapularuꝫ q̄ aptura vittis ſtringebaꝛ·hinc
inde ſcapulis aſtrictis quibuſdaꝫ vaſculis · In
fimbria vͦ·ſiue in oꝛa·habuit·lxxij·titinabula
et totideꝫ malagn̄ata ſiue malapunica facta de
iacincio purpura· et cocco biſtincto·ſ·intꝛpola/
tim pꝰ tintinabulū vnū malūpunicū et ſic ðalijs
ut ſic audiereꝛ ſonuscū pontifex ſolus ſemel in
āno ingrederetur ſanctūſanctoꝝ·et non moꝛe/
retur· Et eſt coccus biſtinctus pānus·medij co
loris inter rubrū et croceū ſed oſtrū ſiue purpu
ra eſt pānꝰ ſangwinei coloꝛis mlꝉto rubriꝰ cocco

Secunda veſtis erat ſuperhumerale · ideſt
ephot ſꝫ non lineū/quo uſi ſūt ſamuel et dd̄·i·
Re·ſecundo et ſecundi·Re·vi·qd̄ ponebaꝛ ſu/
pra dictā tunicam·et erat de auro iacineto·pur
pura·cocco biſtinto·et biſſo retoꝛta·i/twinata
ghetwenet· pulcra varietate floꝛatuꝫ·ſed figu
ras animaliū non habebat· Foꝛma autem eius
erat fere qnadrata·ita lata ꝙ humeꝛos ponti/
ficis tegebat·et ita lōga ꝙ retꝛo doꝛſuꝫ tegebat
uſqꝫ ad renes·retro doꝛſū vͦ tegebat tm̄ pectꝰ
ī lateribꝰ nodulꝭ aureis ſtrīgebatur· In quolibꝫ
humero· magnū habuit lapidē onichinū·et in
quolibꝫ erant ſculpta ſex nomina filiorum iſra
hel· ſenioꝝ tamē ſex nomina erant in humero
dextꝛo·In medio pectoꝛis habuit foꝛamen qua
dꝛatum magnitudinis palmi in longum et la/
tum· Et ad illud foꝛamen ponebatur tercium

oꝛnamentum pontificis scʒ rationale/i·logion
cuius pãnus erat ideʒ cũ suphumerali· In hoc
stabant·xij·lapides p̃ciosi Exo·xxviij·sʒm qua
tuoꝛ oꝛdines·in quibʒ erant sculpta·xij·noīa fi
lioꝝ israhel/ita ꝙ noīa senioꝝ stabant in linea
supioꝛi·etsicdealijs· Et rõnale directe cõpleuit
foꝛamen in suphũerali dimissuʒ·et habuit·iiij·
anulos aureos in quatuoꝛ angulis/quibʒ coꝛre
spondebãt quatuoꝛ alij in suphũerali·duos in
scapulis et·ij·retro circa renes· etsic simul strin
gebanť suphumerale et rõnale vncinis iacincti
nis·simul et cũ duobʒ cathenis aureis ꝑpť ma/
ioꝛem firmitatẽ circa hũeros põtificis· In ratio
nali vero erant doctna et veritas/i·fulgoꝛ ꝑce
dens de·xij·lapidib⁹rationalis sʒm Josephum·
significans dn̄m placatũ et responsũ ꝓsperum·
Et dicit idem/ꝙ iste fulgoꝛ cessauit p·cc·ãnos
ante tp̃c illud quãdo scripsit libꝛos antiquitatũ
quos scripsit tpeTiti et vespasiani·qui ceperũt
anno dn̄i·lxxij· Et sʒm Ra sa·nomen dn̄i tetra
gramaton erat positũ in rõnali sub lapidibʒ p̃fa
tis· cuius v̄tute manifestabať pontifici doctna
et veritas qñ ꝯsulebat dn̄m Quartũ indumẽ
tum erat baltheus de·v·coloꝛibus factus sicut
suphũerale/quo oẽs vestes illas simul strinxit
cuius fines depẽdebant pulcerrima varietate in
pte anterioꝛi sacerdotis Quintũ oꝛnamentũ
erat mitra iacinctina/i·cidaris siue coꝛona pon
tificalis/tiare bissine de qua supꝛa/supimposita
et multo p̃ciosioꝛ ea/adoꝛnata mira pulcritudi
ne malagnatoꝝ·habẽs in occipite in pte inferi
oꝛi/ab aure ad aurem aureũ semicirculũ pulcre
fabꝛefactũ· Hec eciaʒ mitra foꝛmã habuit cassi
dis sicut et alia p̃dicta Sextũ oꝛnamentũ fuit
lamina aurea/coꝛniculata ad modũ semilune·
pendens in fronte pontificis ab aure in aureʒ/
faciens cũ p̃dicto semicirculo in occipite posito
plenã coꝛonaʒ·ideo dicebať coꝛona Exo·xxviij
et stringebať philis iacinctinis· In hac erat scri
ptũ nomen dn̄i tetragmaton·qđ est sanctũ no/
men dn̄i quod est ineffabile· Comestoꝛ dicit ꝙ
in hac lamina pẽdebat anulus aureus in fronte
põtificis His vestibʒ ꝓcedebat pontifex oꝛna
tus/p̃ferens sup se ymaginem totius oꝛbis ꝓut
Comestoꝛ declarat in histoꝛia Exo· et sanctus
Tho·ubis̄ Pꝛedictis bene consideratis quasi
ideʒ loquuntur doc·ꝙuis v̄ba videanť diuersa·
Et p hec habeť totus textus ad lrãm expositus
Exo·xxviij· Habent eciaʒ vestes p̃dicte diuer
sa alia noīa/nũc in hebꝛeo·nũc in greco· sed qꝛ
p̃fata sunt cõmũioꝛa·ideo sufficiant ꝓ pꝛesenti·
Capitulũ·xxv·T·

T eciaʒ quidã ex leuitico/ꝓ paupibʒ sacer/
dotibʒ libꝛis ob inopiaʒ carentib⁹ sũmarius
bꝛeuis habeať/sciendũ ꝙ ea q̃ offerebanť/si de
sicca erãt materia·s·simila·pane·thure·farina·
ꝛc·sic dicebať oblatio· Si v̄o de aīalibʒ tũc dice
bať sacrificiũ· Nec poterat añ dieʒ·viij·sue na

ciuitatis offerri·nec eadeʒ die mater et fetus ei⁹
Et fiebat sacrificiũ de·iij·sp̃ebʒ aīaliũ tantũ·scʒ
bouis ouis et capꝛe·et de duabʒ sp̃ebus auiũ scʒ
turturis et colũbe· De bobʒ quidẽ/ouibʒ et ca/
pꝛis· qꝛ egipcij idolatre quibʒ longo tpe erant
ꝯuersati hebꝛei hec tria aīalia colebãt ut deos·
Agnũ siue arietẽ ꝓpter ꝯueniẽtiaʒ cũ ioue qui
dĩ capite arietiuo depingebať· Boueʒ/qꝛ apis
qđ maxim numen egipcioꝝ putabať/in specie
thauri de nilo flumine solebat ĩ suo festo appa/
rere· Fuit eñ quondaʒ rex argiuoꝝ·i·grecoꝝ
fili⁹ foꝛonei·et nauigio venit in egiptũ/dimisso
fratre suo egialeo in achaia regno eoꝝ/q̃ est ps
grecie·qui factus est maxim⁹ egipcioꝝ deus/ut
dicit Aug⁹ li·xviij·de ciuitate·et qñ moꝛtu⁹ fuit
dictus ẽ soꝛapis·qꝛ soꝛon lingua illoꝝ sarthofa
gũ diciť·in sarthofago quidẽ eũ ceperũt adoꝛa
re anteꝙ̃ fieret ei eccl̃a·et in illo sarthofago ap
paruit demon in spẽ bouis siue vituli quẽ apin
vocabãt·qui eciaʒ et in nilo solebat appere/ha
bẽs in hũero dextro signũ candidũ ut luna coꝛ/
niculata·quẽ egipcij in honoꝛẽ soꝛapis alebant
quo moꝛtuo/dyabolus alium vitulũ ꝓcurauit·
Hircũ eciam ꝓ deo adoꝛabant·qꝛ diabolus eis
eciaʒ in spẽ hirci apparere solebat·ob id egipcij
reputabãt magnũ nephas talia aīalia ĩmolaꝛ·
Ideo diciť exo·viij· Si mactauerim⁹ ea q̃ colũt
egipcij coꝛam eis/lapidibʒ nos obꝛuẽt· Et ideo
dn̄s talia aīalia iussit sibi offerri·ut iudeos sic
ab idolatra retraheret egipcioꝝ quibʒ diu erant
ꝯuersati· Secũdo eciaʒ ideo qꝛ illa aīalia erant
magis coīa in esũ hoīm· Tercio qꝛ bos signifi/
cauit xp̄i pꝛo oībʒ nobis ĩmolandi foꝛtitudinẽ·
ouis innocenciaʒ· Capꝛa vel hircus aīal fetidũ
sĩlitudinẽ carnis peccati· Turtures et pulli co/
lũbaꝝ iõ/qꝛ erãt in mag̃ abũdãtia in ťra ꝓmissi
onis·et in esũ taʒ paupis ꝙ̃ diuitis cedebat·tũ
qꝛ mũdi sũt nutmẽti plusꝙ̃ cetere aues·tũ quia
turť xp̄i castitatẽ/colũba ei⁹ mititatẽ significat
De passeribʒ v̄o tm̄ fiebat oblatio ĩ emũdacõe
lepꝛosi Leuiť·xiij· De piscibʒ aũt nunꝙ̃· Secũ
do p̃ncipaliť ꝯsiderãda ẽ ꝑsona ꝓ qua fiebat ob
latio·qꝛ si erat ꝓ tota sinagoga fiebat tm̄ semel
in ãno·et hircus immolabať p sacerdotẽ·alius
v̄o non occidebať sʒ mittebať in desertũ Leuiť·
xvj·et Tho·p̃ma secũde·q·cij·ar·v·in solu·vj·
argu· Et alexãder tercia pte sue sũme·q·xxxiij·
ar·ij· Si aũt fiebat ꝓ alia ꝑsona·aut illa erat sa
cerdos·aut p̃nceps·aut ꝑsona p̃uata· De oībʒ
his hẽtur Leuiť·c·iiij· Tercio p̃ncipaliť ꝯside
randa ẽ causa ꝓ qua fiebat·qꝛ si fiebat spõte siñ
obligacõe aliqua tũc erat olocaustũ Leuiť·iij·
qđ totũ incendebať eciaʒ cũ pelle·et ꝯueniebat
ꝑfectis· Si v̄o fiebat ex necessitate remissionis
peccati/dicebať hostia ꝓ peccato·et ꝯueniebat
statui penitentiũ·qđ sacrificiũ in·ij·ptes diui/
debať·vna cõburebať·alia cedebat in vsũ sacer/
docij· Si vero fiebat ꝓ ğtiarũactione beneficij

percepti dicebatur pacifica· que diuidebatur in tres ptes· nam vna ad honorē dei intendebatur Alia cedebat in vsum sacerdotum Tercia in vsum offerenciū· et hec oblatio ꝯueniebat statui ꝑficientiū ſm thomā ꝑma ſcde· q· cij· ar· iij· in solucōe· viij· argumēti

Occidens

Mons gyon· v·

Mons caluarie· ij· Sepulcrum dn̄i· iij·
Golgathana ecclesia· iiij·
Crux inuenitur xpi·

Porta iudiciaria vij·

Turris nebulosa viij·

Porta dauid siue pisci um aut negociatorū vi·

Lithostratos ix·

Jacobus decollatur·

Turris dauid x·

Domus pylati xij·

Porta effra im xiij·

Fons gyon xi·

Domus herodis

Ager fullonis

Domus cayphe xiiij·

Sepultura gamalielis post reue lacōem factam luciano· c· xv

Auster

Aquilo

Sepulcrum helene regine

Mons syon vi·

Sepulcꝝ dauid vij·

Habitacō marie xviij·

Jherusalem ca· j·

Petrus flet hic

Mello xix·

Fons syloe xx·

Porta aquaꝝ siue siloe· c· xxxvij·

Domus Anne· c· xxiiij·

Porta anguli siue beniamin c· xxxij·

Templum dn̄i· c· xxvij

Acheldemach xxi

Palacium salemonis·

Mons mozia

Probatica piscina· cxxviij

Piscina inte rioz· c· xxix·

Torrens cedzon hic incipit· xxij·

Porta speciosa
Porta aurea

Porta sterquliniij· xxxi·

Porta gregis· c· xxx·

Gehennon xxiij·

Sepulcꝝ ysaye prophete· xxiiij·

Phazelus turris

Sepulcꝝ marie xxxv·

Vallis Josa phad· c xxxiiij·

Fons rochel· c· xxv·

Torrens cedzon hic ꝯtinuat

Mōs offēsiōis ſcōs ſuꝑ c· xxvi

Mons offensionis ꝑmus· xxvi·

Epithaphium iosa phad regis iuda

Gethsemani villa siue predium xxxvi·

Bethphage c· xxxix·

Mons olyueti hic incipit· xxxvij·

Ortus orōis xpi

Bethania castellū Marthe· xv. stadijs de iherusalem idest medio miliari teutonicali Joh· xi· c· xxxviij·

Situs ciuitatis Jherusalem et aspectus venientibus de iordane per bethaniā et montē olyueti in eā· ymagi netur ergo quis hic in monte oliueti se foze et ciuitatē sic contēplari· et omnia eī nuda patebūt et erit aqui linaris tocius textus noui et veteris testamētoꝝ indagatoz

Oriens

Incipit descriptio hierusalem cum suis attinentijs. c. primum.

Loriosa dicta sũt de te ciuitas
dei. Ita scribitur ps̃. lxxxvj. q̃uis
ista verba ꝓphetice dicta sint de ciuitate ecclesie
dei. que more ciuitatis habet formositatez Can
ticoꝝ. iiij. Tota pulcra es amica mea ⁊c. Con-
templacõz, ibidem cap̃. vj. Que est ista q̃ ascen
dit ꝑ desertũ ⁊c. Unitatez et ꝯcordiaz. cant. vj.
Una est colũba mea Caritatez et vnionez. ideo
ciuitas dicitur quasi ciuiũ vnitas. act. iiij. Mul
titudinis credentiũ erat cor vnũ et anima vna.
Tamen in proposito historice assumũtur ꝓ re-
comendatione sancte ciuitatis ihrl̃m. que aliqñ
tropolice tipũ tenet anime fidelis. Aliquando
allegorice figura est ecclesie militantis. Anago
gice vero tipũ tenet ecclesie triũphantis. Histo
rie tamen hic innitentes sciendũ ꝙ Hiebus vir
quidam qui ihericho edificauit, quasi hiebicho
hierusaez ampliauit. que antea vocabat̃ salem
Naz multa tempꝛibus diuersis habuit nomina
vnde. Solima luza bethel hierosolima hiebus
Helya vrbs sacra hierusalez dicit atqz salẽ. Est
tamẽ hoc caute legendũ. Naz scd̃m hieronimũ
in epl̃a ad euangeliũ sacerdotez. alia est salem
opidũ scz iuxta scitopolim. cuius rex fuit melchi
sedech idest Sem filius noe, qui p̃mas decimas
ab abraham accepit Genisis. xiiij. quiqz reuer-
tenti abrahe a cede inimicoꝝ panem et vinum
obtulit ibidez. Dicit igitur hiero. ibidez ꝙ Jose
phus et sui sequaces errauerũt. qui dixerut mel
chisedech fuisse regem in hierusalez. cũ scriptũ
sit Genesis. xxxiij. post mer iu. Uenit iacob in
sochot, i. in tabernacula. et fecit sibi ibi domos
et tentoria. et transijt in salez ciuitatez regionis
sichem, que est in terra chanaan. Preterea s̃zm
hieronimũ ibidez, via abrahe ꝑsequẽtis hostes
suos. de ꝯualle mambre i dan q̃ue nũc paneas
dicitur, siue cesaria philippi Math. xvj. nõ fuit
ꝑ hierusalez. sed longe superius versus orientẽ
ad iordanez. Fuit igitur salez metropolis sichez
ubi adhuc ruine ingentiũ edificioꝝ ostendũtur
que fuerunt ipsius melchisedech. ab ortu cuius
usqz ad ortũ abrahe fluxerunt anni. cccxc. scd̃m
hieronimũ ibidez. Qui eciam vult ꝙ hec salez
dicitur Johannis. iij. c. salim ibi Erat iohãnes
baptisans in enon iuxta salim quia aque multe
erant ibi. Sed contra predicta videtur esse
illud. iij. Regũ. xvj. in fine. ubi dicitur ꝙ abiel
de tribu beniamyn per multas successiones, pa
ter cis, patris saul, edificauit hiericho. Respon
detur. reedificauit tp̃e achab, post destructionẽ
hiericho factaz ꝑ iosue. quod tamen fieri iosue
ꝓhibuit. Josue. vj. cap̃. in fine. Et ideo omnes
filij abiel mortui sũt ꝓpter imprecationez quaz
fecit iosue reedificanti hiericho. Hicbus v̊o edi
ficauit hiericho a principio Item sciendum
s̃zm josephum li. vj. de bello iudaico cap̃. xij. ꝙ
hierusalez claudebat̃ triplici muro. nisi ubi valli
bus inuijs cingebatur. ubi tantũ vnũ murũ ha
buit. Idem. iij. Regũ. iij. in principio, in glosa
Erat itaqz tẽpluz in interiori clausura cũ regis
pallatio in monte moria. In exteriori vero ma
nuales artifices et vulgꝰ habitabant. In media
aũt habitabant ꝓphete et nobiles. ideo dicitur
iiij. Re. xxij. post mediũ. ꝙ olda ꝓphetes mane
bat in ihrl̃m in secũda scz clausura. Idez habetur
Neemie. iij. cap̃. Et hierusalez sꝑ post destru
ctionem reedificata est in eodez loco sicut p̃us.
Sed heliusadrianus romanoꝝ imperator. xv.
qui cepit anno domini. cxix. hierusalẽ totaliter
euertit anno impꝑij sui. xij. Dñi vero anno. cxxx
quã Titus in ꝑte reliquit nõ euersaz. et iudeos
ꝑ vniuersũ orbem dispꝑsit. Ps̃. xx. Pones eos s.
iudeos dorsũ. quia fugientes dorsum dederũt
hostibus. Sed idez helius ãno imperij sui. xvij
in eodez loco ihrl̃m reparauit et eaz helyam no
minauit, om̃ibusqz iudeis intrare hanc interdixit
quia tantũ xp̃ianis ꝑmissa est. Ciuitatem vero
ita ampliauit ad occidentez ad ciuitatis latitu-
dinẽ et nõ longitudinẽ, ꝙ loca passionis xp̃i et
sepulture inclusit. ducens muꝝ nouum a porta
ephraim siue sancti stephani in aquilone, usqz
ad turrim dd̃ versus austꝝ. ubi murꝰ noue ciui
tatis reintegr̃tur cũ veteri Legat̃ igit̃ caute glo.
ysa. xxv. ibi Posuisti ciuitatez in tumultũ. que
dicit, ꝙ ihrl̃m nõ est nũc in eo loco quo tũc. Et
anno ꝓximo marcꝰ ordinat̃ ep̃c in irl̃m p̃mus ex
gentibz. xv. em̃ de iudea ep̃i ibi iaz obierãt. s̃zm
eusebiũ. Et exinde greco more in orientali ecc̃ia
misteria xp̃ianoꝝ sũt celebrata. que p̃us in he-
breo fiebant. Est aũt irl̃m in decliui montis
posita dupliciter. et ab austro videlicet et ab oc
cidente. Ab austro sita est in latere montis syon
immo ꝑtim in ip̃o monte. ꝑtimqz in eius descẽ
su. Descendit aũt longitudo eius ab ip̃o monte
syon se extendens ꝯtra aquilonez. Ab occidẽte
eciaz habet montẽ syon. qr syon ut luna cornicu
lata se extẽdit Et ab occidente in orientẽ depen
det eius latitudo ab eodẽ monte usqz ad torrẽ-
tem cedron siue vallez iosaphad qd̃ idez est. Et
s̃zm Josephũ ambitꝰ totius ciuitatis irl̃m absqz
mõte syon habuit ꝑ girũ. xxxiij. stadia. qd̃ non
ẽ minus q̃ꝫ magnũ miliare teutonicale. quinde
cim em̃ stadia faciũt mediũ miliare teutonicale
Et in tanta distantia distabat Bethania a irl̃m
ad orientez Jo. xj. Et s̃zm Jacobũ de vitriaco car
dinalez et patriarchã hierosolomitanũ, latitudo
ciuitatis ihrl̃m. que scz ꝓtendit̃ ab occidente in
orientez tanta ẽ ꝙ a muro ad muꝝ diametralit̃
hz distãtiaz q̃ꝫtum arcus quat̃ potest iacẽ Et dt̃
Jose. qui tp̃e destructionis ꝑ Titũ facte erat in
irl̃m ꝙ murꝰ exterior ciuitatis cũ mõte syon ha
buit t̃res xc fortissiãs sigul̃ ꝑ ccc pedes distãtibz

Circuitus vero ciuitatis nunc maior est ꝙ̄ tunc quia mons caluarie et sepulcrū Cristi nūc includunt̄· que tūc fuerūt extra ciuitateꝫ ad occidentem sc̄dm glo· ad hebre· xiij· et sꝫm Josephum· qui li· vij· belli iudaici per totū de ista ciuitate late pertractat·

Mons caluarie· ij·

Mons caluarie in quo xp̄c crucifixus fuit / distat a loco sepulcri ad occidentem ciuitatis ꝓ septingētos pedes· et est ibi capella pulcerrima· Et a pauimento ascenditur ad locum ubi crux rupi erat infixa / ꝑ pedes· xviij· Scissio rupis que facta fuit tempꝫ passionis Cristi sub manu eius sinistra / tante ē capacitatis ꝙ caput hoīs recipiat· et longitudo eius descendit usqꝫ ad pauimentū ecclesie predicte ad· xviij· pedes et est interius rubra ac si sit sanguine tincta Et altare valde decorū marmoreū stat ibideꝫ iuxta eundeꝫ locū manus sinistre· Huius ecclesie pauimentuꝫ et parietes sunt marmore tecti opere musaico· ac intermixtim auro purissimo decorati· De caluaria vsus orienteꝫ pedibus· xxiiij· est altare sub quo maxima pars colūne porphiretice flagellationis xp̄i / sub tabula habet̄ altaris ita aperte ꝙ osculari et tangi poterit Et sꝫm bedam suꝑ lucaꝫ adhuc dominici cruoris vestigia demrāt· Minor vero eius pars habetur rome sc̄dm Jordanum in ecclesia sancte praxedis translata de constantinopoli· Et placet multis doctoribus ꝙ xp̄us bis fuit flagellatus Primo sc̄dm aug⁹ et bedam / ut sic iudei penis et obprobrijs eius saturati / morteꝫ ipius ultra sitire desisterent· Et fortassis pylatus hanc flagellacōꝫ personaliter incepit / ihū ad eius pedes ꝓstrato sꝫm aug⁹ in sermone· et postea ligatus est ad colūnam / ut sic pylatus eū redimere posset· Jdeo dicitur luce· xxiij· Corripiam illū et dimittam· Secūdo flagellatus est post dataꝫ contra se sententiam mortis Math· xxvij· Jhm̄ auteꝫ flagellatuꝫ tradidit eis ut crucifigeretur· vbi Jhero· Sciendū est aūt pylatum romanis legibus ministrasse quibus sancitū est / ut qui crucifigitur prius flagelletur· Jdem dicit nicodemus in suo euāgelio / de sententia xp̄i quaꝫ dedit pylatus dicens Gens tua et pontifices tui te regeꝫ comprobarunt· ideo iubeo te primū flagellari et in cruce leuari· Sed diceres· latrones cum cristo crucifixi· et petrus in Roma crucifixus / non leguntur prius flagellati· Dicitur multa sūt facta que scripta non sūt· nam et oēs actus xp̄i scripti non sūt Jo· xxj· ꝙ vero Leonardus in sua passione dicit xp̄m flagellis cesū in templo ante presentationeꝫ anne / relinquitur arbitrio lectoris· De altari predicte colūne contra orientē ad· x· pedes descenditur per gradus· xlviij· ad locum ubi ab helena fuit crux xp̄i inuenta· et creditur ibi fuisse fossatū ciuitatis· et nūc est ibi capella et duo altaria· Locus vero ubi stetit virgo maria cū alijs Jo· xix· fuit collis ante cruceꝫ et non sub cruce / fere ad occidenteꝫ· sic ꝙ directe poterat videre in faciem filij crucifixi / facieꝫ habētis ad occidentem et dorsū ad fossatū ciuitatis ubi crux postea inuenta fuit· Et ꝙ maria Johanni in sua fuit officia cōmissa / ideo tamen non fuit repudiū aut diuorciū inter joseph adhuc viuentem et mariaꝫ quo ad cohibitacōꝫ sc̄dm brixensem· xxvij· q· ij· Quod aūt· et cap̄· Si enim· et erat iste locus sub rupe in qua crux Christi fuit fixa scꝫ ubi stetit maria· Jn hac ecclesia inuentionis sancte crucis multa sūt altaria· Ante ostiū huius eccl̄e occidentale orauit maria egipciaca ante ymagineꝫ beate v̄ginis et exaudita est· ut in eius legenda· Ab isto loco ꝓcedendo contra turrim dauid peruenitur ad locuꝫ ubi herodes agrippa decollauit iacobum maiorem Act· xij· Jtem non est preter silo / altior locus in ista tra ipa hierusaleꝫ· nam de ea videtur tota arabia· mons nebo· et phasga i terra moab ubi mortu⁹ est moyses· deutro· xxxiiij· circa noueꝫ miliaria teutonicalia de hierusalem ad orienteꝫ· Videt̄ etiam ibi jhericho et mare mortuū· et tota planicies Jordanis usqꝫ ad petraꝫ deserti que alio nomine dicitur mons regalis· et est fortissimū castrū / ubi soldanus habet p̄ciosiorem thesaurū totius egipti et arabie trans mare mortuū ad orientem· mare vero mortuū est ultra· vj· miliaria a hierusalem eodeꝫ itinere·

Sepulcrum domini· iij· et· iiij·

Nota ꝙ ecclesia sepulcri dn̄i inter oīa loca sancta in hierusaleꝫ obtinet principatuꝫ· et est rotunda· et habet ꝑ diametꝝ inter colūnas lxxiij· pedes preter absides que habent latitudinem· x· pedū· Et spelūca sepulcri domini est in medio eiusdeꝫ ecclesie· supra qd̄ est apertura rotūda in parte suꝑiori ecclesie / ita ut tota cripta sancti sepulcri poterit videri· quia est sub diuo idest sub celo sine aliquo eccl̄e tecto· Et est spelunca sepulcri / rupis vna cauata· exterius marmore tecta / habēs os dimissū valde ad orienteꝫ altū· iiij· palmis· cuius mansio p̄ma habet· viij pedes longitudinis et latitudinis· Deinde est paries eiusdeꝫ rupis siue lapidis· jn quo iterum est ostiū paulomaius anteriori ostio· hoc ostiū erat clausum et signatū magno lapide / quando mulieres venerūt ad sepulcrum Mar· xvj· que postꝙ̄ intrauerūt p̄maꝫ mansionē non clausaꝫ et videntes secūdum ostium clausum / dixerūt· Quis reuoluet nobis lapideꝫ ab ostio monumenti / tūc iuxta Math· cap̄· xxviij· terremotus factus est magnus / scꝫ in reuolutione lapidis ꝑ angelū· et custodes sepulcri pre timore facti sūt velut mortui· qui postea surgentes fugierūt in ciuitatem Et tūc mulieres respicientes viderūt lapideꝫ reuolutū· quo aperto intrauerūt secūdū

ostium in mansionem secundam eiusdem longitudinis et latitudinis sicut prima. In cuius dextera parte erat sepulcrũ Christi de marmore, venas habente grisei, albi, rubeiq3 coloris, ad aquilonem. Ideo dicitur Marci. xvi. q mulieres venientes ad sepulcrum viderunt iuuenem sedentez a dextris. et obstupuerũt. Lucas vero dicit q viderunt duos viros. Ideo dicit Augustinus q tres angeli ibi apparuerunt. vnus sedit super lapidem in prima mansione, qui et lapidem reuoluit Alij duo apparuerũt super sepulcrum Christi in secũda mansione. vnus ad caput. et alius ad pedes Johannis. xx. Qui eciam solaz mariam magdalenaz tanq̃ feruentiorem dicit venisse ad sepulcrum. Lucas vero dicit plures fuisse q̃ tres, capitulo. xxiiij. Tumba vero sancti sepulcri est alta tribus palmis. et est longa octo pedibus sicut et ipa cripta siue spelunca in secũda mansione s3m Remigium. Jordanũ et Sorchardum. Et illa spelunca sepulcri nullum lumen celi recipit. quia nullaz habet fenestram. sed intus pendent nouem lampades, intus lumen ministrantes in secũda mansione Lapis vero iste reuolutus ab ostio monumenti in magna parte sui iacet in mansione prima. Alia vo eius pars translata est in monte syon. et altare positũ est super eum. Solgathana autem ecclesia adheret ecclesie sepulcri loco chori. et est oblonga, parum dimissior ea. sunt tamen sub vno tecto.

Mons syon. c. v.

n isto monte Salemon vnctus regni diadema accepit, tercij Regũ primo ante finez. Iste mõs mittit aliquem tumorem de se in circuitu ciuitatis hierusalem, in occidente versus aquilonem usq3 ad sepulcrum Helene regine.

Porta dauid. c. vi.

orta dauid erat in latere montis syon ad occidentem. ubi erat angulus ciuitatis inferioris scilicet hierusalem. oppositus turri dauid ciuitati ibi imminenti. Extra hanc portam videlicz dauid judas se suspendit laqueo Actuũ primo et Mathei. xxvij. in sicomoro. et hoc ante mortem Christi sc̃dm Leonem papaz de pe. dis. iij. Inter hec. §. sceleratior. Et idem tenet Origenes super matheũ. Hieronimus vero asserit q post christi mortez. Augustinus vero in dubio relinquit. Hec porta dauid eciaz dicebat̃ porta piscium. qr p eam via erat in Joppe. et diospolim, idest lidam. et cetera maritima ptis occidantalis terresancte, vnde pisces adducebant̃. Dicebatur eciam hec porta, porta negociatorũ. idest mercatorũ. quia per eam erat via in bethlehem. Ebron. Hazim. Egiptum et Ethiopiaz Et ut quidam asserũt quando helius adrianus ampliauit ciuitatem includens caluarie locum et Christi sepulcrum, in ista porta incepit murum nouum ducens usq3 ad portam ephraim, antiquo muro sublato cũ porta iudiciaria. quaz ad murum nouum statuit.

Porta iudiciaria siue vetus. vij.

orta iudiciaria siue vetus erat in eadez pte muri occidentalis sed magis contra aquilonez. Vetus dicebatur quia stabat a tempore hebreorum. Judiciaria vero quia iudicium agitabatur ante eam. Hec ducit in sylo. bethoron et Gabaon. et montem martirum ubi. xxx. milia martirũ sunt sepulta, quos Cosdras occidit. ut habetur in ecclesiastica historia. Extra hanc videlicet portam Christus fuit crucifixus, aliqualiter ductus contra austrũ ad montem caluarie Hec porta nunc est in nouo muro ciuitatis, respondens antique, que quondam fuit in antiquo muro. De alijs portis dicetur infra sc̃dm assignationem numerorũ suorum.

Turris nebulosa. c. viij.

urris nebulosa in altissimo iacet loco in muro ciuitatis hierusalez inter portam iudiciariaz siue veterem, et portam sancti Stephani, siue ephraim. in angulo inter aquilonem et occidentem. Et videtur de hac turri mare mortuũ. Jordanis. et eciaz quasi tota arabia. quia est in rupe precelsa.

Lythostratos. c. ix.

ythostratos erat locus iudicij circa portam iudiciariam intra muros ciuitatis. et hebraice dicebatur gabbatha. quod interpretatur collis altus. In hoc loco sedit pylatus et non in domo sua quando tulit sententiam mortis in ihesum. Ideo dicitur notanter Johannis. xix. Adduxit foras ihesum. et sedit pro tribunali, in loco qui dicitur sc3 grece lythostratos. a lythos quod est lapis et stratos variatio. qr pauimentuz illius domus erat diuersi coloris ex multis crustis lapidum paruorum. et est idem q iudicium siue iudiciale in latino. et corripit penultimam.

Turris dauid. c. x.

urris dauid siue arx dauid erat mirabiliter fortis. stabatq3 ad finem occidentis in monte syon, idest ciuitate dauid. Mons enim syon a porta aquarum siue fontis siloe faciebat semicirculum ab oriente per austrum ad occidentez. imminens ciuitati hierusalem ad austrum. Et fuit locus tam spaciosus q cõpetenter effecisset ciuitatez. Et erat magna vallis et vorago a turri dauid versus orientem, contra montem moria in quo monte erat templum. Et ista vallis diuisit ciuitatem hierusalem. et montem syon, hoc est ciuitatem dauid. et processit ista vallis versus torrentem cedron, per locum ubi nunc est porta aquarum inter montem syon et palacium regis Salemonis, quod scilicet palacium fuit ad austrum montis moria situ. ut in figura

Illa vallis precessit turri dauid p occidentem versus aquilonem, faciens fossatū longitudinis totius ciuitatis, usq3 ad portam Ephraim siue sancti stephani. ubi murus curuabat in orientē usq3 ad portaz anguli, que erat in angulo aquilonis et orientis ipsius ciuitatis. Et ibi iterū curuabat murus ab aquilone in austrū p orientez includens areaz templi et palaciū salemonis in monte moria, usq3 ad portaz fontis siloe supra dictam.

Fons gyon. xi.

Fons gyon erat circa montez gyon ad orientē de quo supra numero. v. non longe ab agro fullonis in circuitu mōtis syon, ad austr turris dauid. Aquas huius fontis duxit Ezechias in superiorem piscinaz que est sup natatoriam siloe iiij. R. xviij. et. ij. paralip. xxxij. in fine. quia āte fontem siloe fecit stagnū ut sic aque colligerent ciuibus in vsum tpe obsidionis sennacherib. et ad pces ysaie pphete aque copiosius egresse sūt scdm epyphaniū. De isto fonte et piscina dicit ysa. vij. Egredere ad extremū aqueductus superioris piscine in via agri fullonis zc. Et dicit ista piscina superior respectu natatorie siloe. qz natatoria siloe de ista piscina et de fonte siloe recipit aquas tanq̄ inferior. Hoc idez opus achas incepit sed pficere nō potuit. qz glorioso ezechie reseruatū a deo fuit. Ipse eciaz ezechias obturauit superiorem fontez gyon ante tpē obsidionis. et auertit aquas eius subter ad occidentē vrbis dauid p vallem, inscindens ferro petraz sicut dicit eccl. xlviij. inducens aquas per mediū ciuitatis in piscinaz interiorem, que est ad dexteraz intrātibus portā gregis siue vallis. et ostenditur nūc eadez piscina i ecclesia sancte anne Et hoc fecit ut in obsidione haberet populus aquas eciam si Assirij voluissent eos phibuisse circa fontem gyon. De diuersis piscinis in et pppe ihrlm dicet infra numero. xx. qz tantū qutuor sūt. Circa piscinam superiorez fullones in agro fullonū desiccabant pauos lotos in piscina.

Domus Pylati. xij.

Domus pylati erat quasi in medio ciuitatis sed tamen multū declinauit ad angulū int occidentem et aquilonem. Hanc exire non licebat iudicez post solis occasum Codice de officio rectoris prouincie. l. vltima.

Porta ephraim. xiij.

Porta ephraim erat tercia porta a porta dauid et est ad aquilonez ciuitatis. et itur p eaz in montez ephraim, de quo fuit helcana pater samuelis. j. R. j. Dicitur tamen nūc porta ista, porta sancti stephani. qz extra hanc sanctus stephanus fuit lapidatus. vij. kl'as januarij eodez anno quo xpc crucifixus. et sepultus postmodū in caphargamala deinde post multos dies in syon inter Nicodemū et abibon in sepulcro sancti Gamalielis. inde translatus constantinopolim venit demū romaz, ptumulatus sancto laurentio vbi scriptū est Quem syon occidit nobis bisantia misit. Per eandez portam itur in sichem samariam et galileam. In hac porta puenit nouus murus includens sepulcr domini et caluaria cum antiquo ciuitatis muro.

Mons syon. xiiij. xv. et. xvi. et infra.

Mons syon, de quo supra ubi turris dauid. x. ad austrū imminet toti ciuitati. quia in eius decliui pēdet ciuitas ab austro ad aquilonez q̄uis eciaz dependeat ab occidente in orientez utsi dictum est numero vnū. In hoc monte fuit sepultura dauid et regū iuda ad aquilonez de cenaculo, ptim in ecclesia mōtis syon et ptim extra. Hic eciaz fuit sepultura gamalielis ut dictū est et habitatio marie virginis. Itez eūdo de ecclia inuentionis sancte crucis versus montem yon occurrit domus Cayphe pontificis, et locus qui dicitur carcer domi, in quo dicitur xpc reclusus quando in diluculo pontifices et magistratus dormiuerūt. Mane aūt facto iterū puenerūt et pcluserūt q vinctū presentarent eum pylato. et in carcere fertur cathena in collo xpi esse ligata. Ab illo loco quasi ad austruz q̄tum est lapidis iactus est domus marie. vbi eciam migrauit a corpore.

Mello. xix.

Mello siue cenaculum est ppe domū marie. et est dictio hebraica. et quondaz erat pfūda vorago int ciuitatez ihrlm et ciuitatē dauid, idest montez syon utsi numero. x. In hac multū laborauerunt reges iuda. sed salemon equauit eam solo quia dicit. iij. R. ix. q salemon edificauit mello. āte finez cap. et ideo deinceps mōs syon mello vocatus est. In isto loco fuit cenaculum stratū. ubi xpc in parte superiori domus stans cū xij. edebat agnū tipicum iuxta omne preceptū. exo. xij. deinde pcedit cū. xij. ibidez manducans cū eis. Postea surgens a cena descendit in ptez inferiore domus eiusdez q̄ dicebatur cubiculū, sequentibus discipulis suis. et ibi eos lauit Jo. xiij. Postmodū reascendit pcedensq3 cū eisdem dixit eis Scitis quid fecerim vobis zc. ut ibidez Postea instituit nouū sacramentū Luce. xxij. desiderio desideraui zc. ibidez fecit saluberrimū istū sermonez Postq̄ iudas exiuit. usq3 ad finē xiiij. cap. Jo. ubi dicit Surgite eamus hinc. In hoc eodem cenaculo superiori acceperūt discipuli spiritumsanctū Act. ij. cap. qz ibi manebant cū matre ihū in oracoe eiusdez cap. j. et quibusdaz alijs mulierib3. Sed in cubiculo, idest in parte inferiori eiusdez domus apparuit eis ihūs ianuis clausis quinto, ipo die resurrectionis Lu. xxiiij et Jo. xx. vbi eciaz dedit ipis spmsanctū p flatū Vide ibi grego. in omelia qz pulcer est. In hoc loco mō est pulcra eccl'a in qua degūt monachi griseū habentes habitum Qui eciaz pregnant

diuersis sectis monachoꝝ degentium in ecclesia

Fons siloe·c·xx· sancti sepulcri

Fons siloe est inter mōtez syon et acheldemach
in pede montis ptra regiaz salemonis in occidē
tali parte vallis iosophad· De hoc fonte fluit
aqua in piscinaz supiorē et natatoriaz siloe/dū
saltez abūdat/qꝛ non iugiter fluit sꝫ interpolate.
Quatuor em̄ piscine/idest ꝯgregacōes aquaꝝ
que tamē pisces minime habebāt erant in et circa
irl'm· Prima et pcipua erat pbatica in area tem
pli ad aquilonez/de qua infra cap̄·xxviij· Alia
fuit iuxta illaz in eccl'a sancte āne/de qua supra
vbi fons gyon numero·xj· Tercia erat nata/
toria siloe/inter montez oliueti et montez syon
ppe acheldemach· de qua Jo·ix·c·ubi de ceco
nato·hāc eciaz fecit ezechias rex iuda· Quarta
dicebat̄ supior piscina·vide supra numero·xj·
Due ultime erāt extra ciuitatez·pme due intra·
Siloe interp̄tatur missus·naz dū manasses ser
rauit sanctū ysaiaz auūculū suū maternū lignea ser
ra circa piscinaz siloe/in angustijs pecijt ysaias
aquas·sed nemo illi dabat·ideo dn̄s de sublimi
misit aquā in os eius·et postea expirauit/sepul
tus sub quercu rogel· ob hanc aque missionem
siloe missus interpretat̄/in ppetuā rei meōriaz

Ager Acheldemach·c·xxi·

Acheldemach·i·ager sanguis est a fonte siloe
ad iactū lapidis int̄ orientez et austꝝ/emptus
xxx·argenteis Math·xxvij·in sepulturā pegri
noꝝ·et m'lta inibi sūt pciosa monumēta·corpa
eciaz faciliter hic incinerant̄· ad orientez huius
agri·sꝫ ad austꝝ mōtis syon ē mōs acheldemach
valde altus·et tenet fere totā ptez austri respe/
ctu ciuitatis· Non tn̄ est aliquis mons int̄ oēs
in circuitu hierusalez/tantū approximans ciui
tati/ꝙ ab eo poterit ciuitas machinis destrui·

Torrens cedron·c·xxij·

Torrens cedron multos hꝫ cedros in circuitu
Et incipit p⁹ agꝝ acheldemach/intrās vallē ge
hēnon·et josophad cingit ciuitatē ad orientem
int̄ montē oliueti et templū siue montē moria/
aquis assūptis de p̄fatis piscinis et mōtibꝫ cir/
cūiacētibꝫ·s· Rama Anathot et multis alijs· Et
lōge sub sepulcrō marie vginis audit̄ strepitus
eius t̄raz intrās·qd est in valle iosophad eūtibꝫ
de irl'm in montez oliueti et bethaniaz·non tn̄
iugit̄ fluit·sꝫ qn̄ sumit aquas m'ltas de montib⁹
Et ideo torrēs sepe torret et aret· De hoc tor/
rente dicit̄ Jo·xviij· Egressus ih'ūs cū disci·ꝛc·

Gehennon siue tophet·c·xxiij·

Gehēnon fuit vallis circa irl'm·et dicit̄ a ge qd
est t̄ra et hennon qd est nomē viri/i·terra siue
possessio illi⁹ hois qui dicit̄ hennon et filioꝝ ei⁹
Et hec vallis olim ꝯsecrata fuit idolis plena ido
latris et cadaueribꝫ mortuoꝝ· Nā hebrei quidā
insani suos ibi immolabant filios demonijs/vn̄
infern⁹ locus ignis et sulfuris et ois immūdicie
dictus ē gehēna Math·xviij·et eiusdez·c·v· Et
gehēna interp̄tatur vallis tristicie sꝫm hieron·
Eadez vallis gehēna dicebat̄ tophet/qd interp̄
tatur timpanū siue sonitus timpani·ubi vene/
rabat̄ idolū moloth/qd interp̄tat̄ princeps nr̄·
De quo leuit·xviij·p⁹ mediū· Huūc locū destru
xit nobilis pnceps Josias·iiij· Re·xxiij· De hoc
loco eciaz dicit̄ Ysa·xxx·in fine·et Hiere·vij·
in fine·et·c·xix·post princi· Sacerdotes illius
idoli moloth faciebāt ignē in isto idolo/qꝛ erat
ereū et intus ꝯcauū·et dū igniret vndiqꝫ pone
bat̄ in manibꝫ idoli puer ꝯsecratus idolo·et sta
tim sacerdotes p̄dicti pcuciebant in timpanis·
ne patres foris stantes audirent clamore pueri
morientis·et crederēt ipꝫ sine afflictione ire ad
gl'az· Sic obtulit achas filiū suū·iiij· Re·xvj·in
principio·et manasses filiū suū·iiij· Re·xxj·

Sepulcrum Ysaie·c·xxiiij·

Sepulcꝝ Ysaie fuit circa gehēnon ad aquilōz
sub quercu rogel siue zoeleth· Hunc manasses
serra lignea circa piscinaz siloe extra irl'm p me/
diū secari fecit/nō attendēs ꝙ fuit au⁹ eius ma
tern⁹ sꝫm hebre· Alij dicūt ꝙ fuit affinis ei⁹·qui
dū vehement angustiaret̄ in p̄ncipio sectionis/
pecijt aq̄ ad bibendū·q̄ sibi dū negabat̄/misit
dn̄s de sublimi aq̄ in os ei⁹ et postea expirauit
nec carnifices destiterūt a sectione· Et ob hanc
aq̄ missiōz ꝯfirmatū est nomē siloe·qd interpta
tur missus Jo·ix·ideo i meōriaz ppetuā illi⁹ mi
racli/nō in sepulcro pphāꝝ sꝫ sub quercu rogel
iuxta transitū aquaꝝ quē fecit ezechias/ibi se/
pult⁹ est· Tū eciā qꝛ qn̄ sennacherib obsedit irl'm
ysaias p̄ce sua obtinuit ciuibꝫ in irl'm aquas de
piscīā siloe qn̄cūqꝫ exierūt ad hauriendū· sꝫ dū
accesserūt hostes ad hauriendū/aque siccabant̄
sꝫm Epiphaniū·postea maxia strages facta ē p
angelū in exercitu sennacherib·ut̄·iiij· Re·xix·

Fons rogel·xxv· ante finez·

Fons rogel siue zoeleth est ad orientē sepulcri
ysaie· Jn isto loco iuxta lapidē zoeleth qui ē vi
cinus fōti rogel imolauit adonias fili⁹ dauid et
aggith secūd⁹ natu post salemōz et frat̄ saleōnis
victimas et vnct⁹ est in regez ab abiathar usqꝫ
in mala hora·iij· Re·j·et·ij·cap̄·

Mons offensionis p̄mus·xxvi·

In mōte isto qui ē ps mōtis oliueti salemon iaz
senex·s·circa ānos·l·mēte depravat⁹ amore mu
lierū alienigenaꝝ qꝛ habuit septingētas uxores
int̄ quas erant·lxx·regine·alie domicelle/ptra
legē Exo·xxxiiij·et deut·xvij·edificauit phanū
chamos idolo moab·iij· Re·xj·et·iiij· Re·xxiij·
Et·xxxij·q·iiij·Salemon· Et intm debachatus
est ꝙ oibꝫ m'libꝫ de vno cultu pp̄riū erexit put
desiderauerāt idolū· Nec salemon ita aberrauit
ꝙ crediderit idolis immolandū·sed blandicijs fe
mineis obtpauit·sicut aaron metu ppl'i ꝯsensit
i vitulū ꝯflandū Exo·xxxij·et dis·l·§· Econtra

Et sicut adam sociali necessitudine paruit eue in morsu pomi Gen. iij. q2 inter animātia pter euaʒ sibi similenon vidit/ideo hanc irritare noluit ut dicit Aug⁹. xiiij. de ciuitate cap̄. xj. post medium. Et ideo pie credendū est q̄ q̄uis hec idola moriens non destruxit/si tamen preuent⁹ morte. mente habuit q̄ destrueret tpe ꝯualitudinis. saluus erit sc̄m mentes doctoꝝ/qui et de eius penitētia luculent̄ digna loquūtur Iteʒ alius fuit mons offensionis extra portaʒ anguli quatuor stadijs a ciuitate vbi ipse aliud erexit idolū. De hoc mōte tpe machabeoꝝ multa sūt passi mala hierosolomite ab hostibus.

De templo et monte moria. c. xxvij

De ulteriorem pgressū de his que sūt foris ciuitateʒ. vertere libet prius ad loca stilū ciuitatis interiora. De templo igitur. monte moria. porta speciosa. et alijs locis et edificijs templuʒ ꝯcernentibus sufficient̄ dictū est. Porta eciam aurea non erat porta ciuitatis. sed p̄ma et exterior ipius templi ad orienteʒ. in hac occurrit joachim pater marie v̄ginis anne dilecte sue monitu angeli ꝯthorali. Intra hanc portaʒ aureaʒ versus templū/idest occidenteʒ erat porta speciosa/de qua meutio est facta. vide infra cap̄. xxx Per hanc portaʒ aureaʒ xp̄c intrauit templū in die palmarū Math. xxj. et Luce. xix. et Jo. xij.

De probatica piscina. c. xxviij.

Probatica piscina quaʒ fecit salemon p minísterio templi/occurrit ad sinistram intrantibus portaʒ vallis siue gregis in ciuitateʒ iuxta areaʒ templi in qua nathinei/idest subministrantes in templo lauabant hostias p portam vallis introductas. et sic p̄sentabant sacerdotibʒ in templo offerēdas. Et dicit̄ pbatica/idest pecualis ab officio q2 pbaton ouis dicit̄ in greco. et bethsaida in hebreo/i. domus pecudū. De hac dicit̄ Jo. v. et pbatica stat adiectiue. et habuit in circuitu. v. porticus/idest infirmaria siue hospitalia tecta. tamē sine ꝯclusione siue clausura inferius Uirtus aūt sanationis infirmoꝝ in ista pisina fuit/primo ex natiuitate dn̄i. q2 sc̄m petrū blesenseʒ epl̄a. xcix. in nocte dn̄ice incarnacōis p̄mo descendit angelus in istaʒ piscinā et sic ꝯsequenter annuatim Secūdo ex v̄tute future crucis xp̄i ibi immerse scd̄m magistrū in historijs. et fuit trabs reprobatus in edificatione templi qui fuit natus de virga moysi transplantata/qua mare rubrū diuisit. Exo. xiiij. Hec pbatica piscina his dieb⁹ scʒ anno dn̄i Mccccl x. fuit sine aqua et extēdit̄ in longū quasi ad arcus iactū. j et ad latum ad iactū lapidis. et p̄rupta multoꝝ edificiorū post multam ipius ciuitatis hierusalem destructionem iacent in ea.

De piscina interiori. c. xxix.

Piscina interior occurrit intrantibus ciuitateʒ per portaʒ vallis ad dexteraʒ vie. et ostenditur nunc in ecclesia sancte anne. et est grandis. hāc fecit rex iuda Ezechias ut dictū est supra. c. xx. et scaturiūt aque inde sicut de lauacro viuo circumcepto/quod ebullit de fonte.

De porta gregis. c. xxx.

Porta gregis siue porta vallis iosaphad/est ab area templi ad aquiloneʒ quasi ad iactū lapidis. Huic quondaʒ adherebat turris fortissiā noie phazelus/quaʒ herodes ascolonita edificauit in honoreʒ fratris sui phazeli/admodū phari turris in egipto. que nauigantibʒ ignem pcul ostendit. ut dicit josephus li. vj. de bello iudaico cap̄. xiij. in medio. De turri pharo eciā habet̄ li. vj. spe. histo. c. xiiij. Tres em̄ turres formosissimas ꝯstruxit ideʒ herodes ascolonita scʒ turrim hippicos a noie amici sui nomen trahenteʒ Aliam phazelū nomine fratris sui. de quo phazelo li. vij. specl̄i c. l. Terciaʒ amore vxoris sue mariamnis q genuit ei aristobolū et alexandꝝ li. vj. speculi c. lvj. Per hanc portaʒ xp̄c captiu⁹ ductus est Jo. xviij. et non p portaʒ aquarum. Hec eciaʒ porta gregis/dicebatur porta fontis draconis. q2 fons draconis ē ante eaʒ. Per hāc itur in bethaniaʒ in montē oliueti et iordanem via regia. Sed compendiosius itur p portam aureaʒ in montē oliueti. vide supra c. xxvij. Et sepulcꝝ beate v̄ginis distat a porta vallis ad iactum lapidis. et est in valle iosaphad.

De porta sterquilinij. c. xxxi.

Porta sterquilinij siue stercoris est inter portā gregis et portaʒ anguli quasi ad orienteʒ ciuitatis sup torrenteʒ cedron in valle sita. Per hāc descendebant sordes ciuitatis tpe pluuiarum in torrenteʒ cedron. q2 tota ciuitas pendet in decliui montis ab occidēte in orienteʒ. Ista porta non fuit multū populosa pp̄ter sordes ciuitatis ibi ꝯfluentes. de hac habet̄ neemie. ij. post medium.

De porta anguli. c. xxxij.

Porta anguli siue beniamyn est in angulo ciuitatis inter orienteʒ et aquiloneʒ sup torrentē cedron. De hac dicit̄. iiij. Re. xiiij. et. ij. palip. xxv. q̄ Joas rex israhel cepit amasiaʒ regē iuda et duxit eū in ihr̄lm. et interrupit murū ihr̄lm a porta ephraim usqʒ ad portaʒ anguli. cccc. cubitis. Hec porta eciaʒ dicit̄ beniamyn. q2 p eaʒ itur in anathot. bethel. et in desertū vnde ligna pinea in camelis adducebantur de partibus tribus beniamyn.

De porta aquaꝝ siue fontis siloe. xxxiij

Porta aquarū siue fontis siloe est in angulo opposito porte anguli totius ciuitatis sup caput torrētis cedron/inter mōteʒ syon et montem templi moria sita in valle. et dicit̄ sic quia ducit ad fonteʒ. et ad natatoriaʒ siloe fontis. et vallem gehēnon. et acheldemach. et ortū regis Johis. ix. Mathei. xxvij. et act. j. Ab illa porta incipiebat mons syon/faciens semicirculum ad

austrum ciuitatis hierusalez/versus occidentez usq3 ad turrim dauid. Erat igit̃ templũ diuisuz a ciuitate et a monte syon/qui ciuitas dauid di cebat̃. et syon a ciuitate ihrl̃m p duos vorag iẽs Ex p̃missis patet q̃ tantũ. viij. erant porte ciui tatis. sc3 porta dauid. Judiciaria Ephraim An guli Sterquilinij Gregis Fontis siloe. et por/ ta aurea/que non erat ciuitatis porta sed tem/ pli/ut dictum est supra.

De valle iosaphad. c. xxxiiij.

allis josaphad cingit ciuitatẽ ad orientẽ sub monte oliueti descẽdens/quondaz p̃fũdissima. sed nũc ut plurimũ repleta. Naz romani ihrl̃m obsidẽtes incisis oliuis et alijs arboribz lapidibz et terra adiunctis repleuerũt eaz scd̃m Josephũ Jnsup capta ciuitate/ruinas templi et atriorũ3 monte moria complanato/p̃iecerũt in eam. ne decetero ciuitas tantum muniri posset. Helius eciam adrianus. xv. ab Augusto romanorũ im perator qui cepit anno dñi. cxix. veniens in hie rusalem dũ adhuc quedaz vestigia ciuitatis ha beret que p Titũ non fũt deleta/ipam fũditus euertit. et ciuitatez omnẽq3 terram illaz iudeis reedificare volẽtibz interdixit. ideo dicit̃ Luce xxj. Et captiui ducent̃ in omnes gentes. et luce xix. Non relinquent in te lapidem sup lapidẽ. vide supra. c. i. post mediũ. Et li. xi. spe. histo. cap̃. xc. vide infra c. xxxvi. de hac valle quaẽ sic dicatur Jn hac valle eciam sepultus fuit sanct[9] Jacobus minor.

De sepulcro marie. c. xxxv.

epulc37 marie virginis non est in p̃fũditate vallis iosaphad. s3 in pede monte oliueti. tamẽ p replecõez vallis ecclesia sepulcri q̃uis sit alta et testudinata. tota est sub t̃ra/ita q̃ est via pla na sup ecclesiaz. Est tamẽ insupficie t̃re quod/ daz edificiũ in modũ capellule/quod dirigit p gradus. lx. in ipsaz ecclesiã inferiorẽ Et est ipsũ sepulcrũ marmoreũ in medio cori contra altare mirifice decoratũ. Et tota ecclesia est aquosa eo q̃ torrẽs cedron diuersis replecõibus obstruct[9] sit ibidem/ hec ecclesia oblique lumẽ recipit tan tũ ab oriẽte per fenestras suas Jn cimiterio ca/ pellule superioris hauritur aqua de fõte qui in neemia dicit̃ fons dracõis. c ij. post mediũ. Añ hanc eccã3 currit via de ciuitate ad mõtẽ oliueti et bethaniã et iordanem iter hanc eclcesiam et gethsemani.

De ghethsemani. c. xxxvi.

Ab ostio eccẽ sepulcri marie coñ oriẽtẽ et aust37 pedibus. l. est ostium eccẽ getbsemani in latere mõtis oliueti. vbi erat ort[9] quẽ intrauit ihesus jo. xviij De getbsemani versus austrum ad iactũ lapidis est locus vbi crist[9] auulsus a disci pulis orauit luce. xxij. vbi factus est sudor eius sicut gutte sangwis De loco oracionis cristi versus austrũ ad iactum lapidis in pede montis oliueti est sepulcrũ iosaphad regis iuda habẽs suppoĩtam pulcrã piramidem in opposito tẽpli Jn occidentali pte huius vallis est fons siloe de quo supra. capittulo. xx.

De monte oliueti. c. xxxvij.

Mons oliueti sic dicitur. scd̃m augustinum ob copiã oliuarũ. et erat ad orientẽ tẽpli trans val lem iosaphad et torrẽtem cedron qd̃ tẽplũ quĩ dẽ fuit in oriente ciuitatis Et hic mons diceba t̃ mons trium luminũ scd̃m augustinu. quia sole oriente primũ illuminabat̃ tu3 quia tpe noctis a templo lumẽ accepit tũ quia materiam lumi/ nis oleũ prestitit. De hoc monte. dñs ascendit. xl. die sue resurreccõnis marci. xvi. act̃ i. Et su pra eũdem in aere. in iudicio nouissimo appare bit scd̃m glo. act̃. i jn hoc monte saloñ. edifica/ uit delubra excelsa iij. Re. xi ideo eciam dicitur mons offẽsionis iiij Re. xxiij vide supra. c. xxvi jn hoc monte sedit xp̃s feria quarta p[9] palmas docẽs discipulos de destructione ciuitatis irl̃m. De aduẽtu anticristi et nouissimo iudicõ Mat. xxiiij. de hoc monte luculẽtissime videt̃ templũ et tota ciuitas quia tota depẽdet in decliui mon tis ab occidente in orientẽ v̾sus montẽ oliueti ideo se totã eciã interius obijcit se aspectui illic ad se p̃perantis.

De bethania. c. xxxviij

Bethania castellũ marthe distat. a iherusalem. xv. stadijs v̾sus oriẽtem. trãs montẽ oliueti ut patet ex textu Jo. xi. Quindecim autem stadia faciũt miliare mediũ teutunicale. i. duo itinera sabbati. de irl̃m vero ad montẽ oliueti. erat iter sabbati act̃. i. quod poterat quis in lege sñ pccõ in die sabbati deuote spaciari et tãtũde3 erat de monte oliueti vsq3 ad bethaniam. inter betha/ niã et montẽ oliueti eũtib[9] in bethaniã a sinis/ tris est quidã loc[9] qui dicit̃ galilea. vbi legit̃ in ewãgelio nichodemi xp̃s apparuisse finees. ad da. et. aggeo. ut eciã dicit̃ libro. viij. c. lviij. spe culi historialis. Et est alia galilea tetrachia dis tans a ierusalẽ quasi p. xxxvi leucas idest xxvij miliaria teutuicalia. qd̃ est vltra tres dietas int̃ orientẽ et aquilonẽ in q̃ nazareth vbi filius dei ihesus crist[9] ãnũcciatus ẽ v̾gini marie. viij. ka lendas aprilis postq3 maria duob[9] mẽsibus ipĩ ioseph in iherusalẽ fuit desponsata secũdum al bertũ anno imperij octauiani. xli. et regni hero dis. xxix. Alia est eciã bethania trãs iordanem ad. viij. miliaria teutunicalia contra orientem vbi erat iohãnes baptisãs. io. i. c. que scd̃m ori genẽ bethabora dici debet q̃ corruptũ est. vicio scriptor37. Bethaniam autem marthe de qua ad presẽs. ipĩ saraceni multũ honorãt. p̃pter mira culu3 resuscitacoĩs lazari. io. xi. Et est bethania in decliui montis oliueti sita ad orientẽ in qua ad huc tres existũt eccẽ pulcre. vna in loco quo lazarus fuit resuscitat[9] et est marmore tecta nõ

longe ab ecclesia secunda / scilz que stat in loco domus marthe. Nec ihesus stabat prope monumentum lazarum resuscitans. sz quasi distabat ad medium iactum lapidis quando dicebat Lazare veni foras Johãnis. xj. et. xj. q. iij. plerũqz Tercia capella siue ecclesia / stat in loco domus simonis leprosi Johãnis. xij. Olim saraceni in his sua iumenta ecclesijs incluserunt. et fuit ibi monasterium et abbatia quondaz. et dicebatur ad sanctum lazarum. Et nota q lazarus fuit a Cristo resuscitatus quinto idus marcij / ubi nos habemus profestum Gregorij / scz die veneris quando hoc euangelium de eius resuscitatione legitur. et Christus passus post duas septimanas octauo scz kalendas aprilis / ubi nos festuz annunciationis marie agimus. et proxima dominica post resuscitationem lazari / idest prima sabbati collectum est concilium Johannis. xj. Deinde non creditur christus intrasse hierusalẽ ante palmas utz Johannis. xj. in fine. Venientibus autez de iordane et hiericho in bethaniaz quasi ad iactum lapidis contra orientem extra bethaniam / in via regia occurrit locus iuxta cisternaz in cãpo. ubi dño bethaniam venienti / primum occurrit martha et postea maria ab eo euocata ut dicitur Johannis. xj. Recedendo de bethania que domus obedientie interpretatur non statim videtur hierusalem propter montis oliueti tumorem. Sed postea modicũ videtur mõs syon cũ aliqua parte ciuitatis. et iterũ occultatur. Procedendo igitur et descendendo venitur ad bethfage viculum situm inter montes in valle.

De Bethfage viculo. c. xxxix.

Bethfage viculus / situs est in medio loco int̃ hierusalem et Bethaniam ad sinistram de via regia ad iactum lapidis / de bethania venientis in valle. et a situ suo domus bucce interp̃tatur quia mons oliueti sub loco quo dominus ascendit Marci. xvi. et Actuum. j. diuisus est contra austꝝ in duos montes et facit in medio buccaz siue voraginem profundam et preruptaz valde Et in ymo vallis est bethfage sita. et ista bucca ultra protenditur ad austrum usqz ad iophet. de quo supra capitulo. xxiiij. Medio autez loco inter bethfage et ciuitatem hierusalem Cristus ascendit asinũ. et continuo tota ciuitas eo descendente in latere montis oliueti australi / tũc existens in multo vigore resplenduit. et videns ciuitatez fleuit super illam Luce. xix. quia nusq̄ ciuitatis pulcritudo tam aprice videri potest sicut ibi. In descensu vero ulteriori occurrentes turbe. et precedendo ac sequendo clamabant. Osanna filio dauid Mathei. xxj. acsi dicerent. Domine tibi debetur salus totius mundi. vel obsecro saluifica populum tuum. Et est osanna totum hebraicum et non ex greco compositum Componitur enim ab osi quod est saluifica / et anna idest obsecro. et recinditur J litera et subauditur populum tuum / aut totum mundum. O cuius tam saxeum pectus quem hec mature masticata non emolliunt / quo videt regez filie syon mansuetum venientem super pullũ asine. deinde super asinam sedentem / zacharie. ix. c. Marci. xj. Luce. xix. ostendentem se saluaturũ gentes nondũ subiugales. et asinam / i. iudeos iugo legis iam diu pressos. flentem ac inconsolabiliter gementez sup se occisuros. quos more galline congregare voluit congregantis pullos sub alas / et noluerunt Mathei. xxiij. pro quibz se tantum explumauit / macerauit / exinaniuit. raucum ac mutuz fecit. qui sicut mutus os non aperuit Ps̄. xxxvij. O carissime sequamur euz in gethsemani ad agoniaz. et golgatha ubi fixi in cruce sanguine fluentes stabant pedes eius. moriamur omnibus vicijs cũ eo. ut pariter cuz eo resurgentes sapiamus que sursum sunt / non que super terraz. qui quotidie vocat nos et rennuimus Prouerbioꝝ primo.

Sequitur nunc figura magna totius terresancte contentiua. quaz require in folio proximo in latere eius secundo. qua bene considerata / subinfer quod sequitur hic.

De hierusalem. cap̃. primum.

Terram in funiculo distributionis filijs hominũ diuisaz Ps. lxxvij ymaginarie contemplaturi p̄mittimus primum q castellũ hierusalez ob eius famositatem debeat sicut centꝝ totius terresancte ymaginari / q̄uis directe in medio non existat. cũ magis ad austrũ declinet. Sed bene dicitur esse in medio terre scz totius habitabilis vel circa. qz sz̄m glo. or. ps̄. lxxiij. sup v̄su Operatus est salutez in medio terre. Hierusalez dicitur esse in medio terre quasi vmbilicus mũdi. Hierusalez igitur distat a nazaret. v. dietis. et quatuor a mari tiberiadis. A damasco. x. dietis. Ab accon tribus dietis. A sebaste duabz dietis cũ media. A jordane. viij. miliaribus teutonicalibus A hiericho. vj. A monte syna p desertũ. xj. dietis. Ab ebron. viij. miliaribz teutonicalibus. i. vna dieta. Ab alcayr in egipto ubi est sedes soldani. xj. vel pꝑe dietis. A ramathaym siue rama. vij. miliaribus teutonicalibz. A ioppe siue Japha / cuius portui / almani applicant pegrini in cõmuni passagio. ix. miliaribz puis teutonicalibus. Et hic circuitus ad omnez mũdi plagã ciuitatũ hierusalez famosarum. Pro quo ulterius notandũ q stadiũ. miliare. leuga siue leuca. et miliare teutonicũ differũt. Naz leuga sz̄m

Joh· ianuensẽ habet millequingentos passus· stadiũ aũt·cxxv·passus·pz igit̃ ꝙ vna leuga hz xij·stadia· Stadiũ aũt dicit̃ a stando·naz legit̃ Herculez gigantez vno anhelitu currisse·cxxv· passus et tũc primũ stetisse·xv·vero stadia me diũ miliare faciũt teutonicale·vnde dicit̃ Jo·xj ꝙ bethania distabat stadijs·xv·a hierusalez·i· medio miliari teutonicali ad orientem· Et luce xxiiij·emaus distabat a hierusalez stadijs·lx·i· duobz magnis miliaribꝰ teutonicalibus ad occi dentez· Ex his patet ꝙ leuca cõmuni estiãtione ꝯtinet mediũ miliare teutonicale vl' circa· quia tales terrarũ dimẽtiones ubiqz locoꝝ non sunt pares Naz in francia vna leuca ꝯtinet·iij·quar tas miliaris teutonici Jn italia vero tres leuce siue tria miliaria faciut vnũ miliare teutonicũ· Eciam aliqñ leuca large sumit̃ ꝑ nostro miliari teutonicali·etsic dicũtur due leuce int̃ ihr'lm et bethleem·i·duo miliaria teutonicalia satis ma gna· Cõmuniter tñ in terrasancta·iiij·leuce fa ciũt tria miliaria· et sm hãc estiãtionez poterit tota t̃rasancta estimari et computari ad numeꝝ miliarium nostroꝝ teutonicalium·

Capitulum·ij·

Lterius notandũ Q tota t̃rasancta que cecidit in sortez·xij·tribuũ israhel/ ꝑ sui aliqua pte dicebat̃ regnũ iudee/que erat·ij· tribuũ tantũ·s·iude et beniamyn/a irl'm versus egiptũ ad austꝝ· Pro pte altera dicebat̃ regnũ samarie/ciuitatis scz que nũc sebaste dicitur· et erat caput·x·tribuũ reliquaꝝ a ihr'lm ad aqui lonez·que israhel dicebat̃· Utrũqz tamẽ regnũ istud·s·iuda et israhel cũ tota t̃ra philistijm pa/ lestina dicebat̃· que erat ps sirie·sicut saxonia et francia partes sũt teutonie· et Lũbardia et tuscia ptes italie· Sũt tamẽ plures sirie pcia/ ales· Naz pma ps totius sirie q̃ est int̃ fluuios eufratez et tigrim extensa in longũ ab aquilone in austꝝ/hoc est de mõte thauro/usqz ad mare rubꝝ appellat̃ mesopotamia sirie/quasi media inter aquas· Et habet vias lutosas tpe hiemis sm Josephũ li·j·anti·c·x·in pnci· Per hanc ꝑ fectus est eliezer damascenꝰ seruus abrahe in vr bez aram/de qua fuit nachor frater abrahe geñ xj·et eiusdez·xxiiij· Hec habet gentes multas· ut persas·medos·quibz ab austro coniungitur caldea·in qua est babilonia magna·de qua geñ xj· Cui eciam ab austro adiacet arabia/usqz ad mare rubꝝ/qd in locis istis sinus arabicus dici tur sm Jsidoꝝ· Ymaginari igit̃ oportet hanc siriam in hac pictura terresancte/esse ad orien tem totius terresancte p totũ vltra iordanez· Jn cuius capite·s·ad aquilonez est edissa/siue ra/ ges ciuitas medoꝝ siue archa/que nũc rase di citur· De qua geñ·xj·et Thobie·j·post mediũ Secũda siria dicit̃ celessiria·de qua in macha/ beis Et a pma ad aquilonez·et incipit a fluuio eufrate·et in hac est ciuitas Anthiochia q̃·iiij·

Re·xxv·dicitur reblatha·ubi petrus·vij·annis est episcopatus·de hac sepius in actibz fit men tio· Tercia siria incipit a fluuio valanie/ubi secũda terminabat̃/ab aquilone vsus meridiez in pte ad occidentẽ usqz ad petram incisaz/sub monte carmeli·et hz ciuitates Margad·antri/ adum siue antearadiũ Tripolim·berithũ·idest barueth·Sidonez·tirum·accon·capharnaũ·et dicit̃ hec/siria fenicis a viro fenice filio ageno/ nis fratre cathini/qui hic dñabatur Quarta ẽ siria damasci siue libanica·qz ciuitas damascꝰ et mons libanus existũt in ea·que siria quarta tercie quasi ad orientem ꝯiungit̃ Post istam siriam quartaz est palestina/que philistijm di/ citur· Et est t̃plex/que oẽs tres sirie magne sũt ptes· Prima ẽ cuius metropolis est ihr'lm cũ omibz suis montanis usqz ad mare mortuũ/et desertũ cades et barne·ut pz hic in figura terre sancte· Secũda ẽ cuius metropolis ẽ cesarea palestine siue cesarea maritima cũ tota t̃ra phi/ listijm/inter ihr'lm et mare mediterraneũ/usqz gazam inclusiue ad austꝝ/ut pz hic in pictura· Hec est cesarea ubi Petrus baptisauit corneliũ militez romanũ Act·x·vbi et Paulus intrauit nauim Act·xxiij·et·xxvij·in pncipio·et·xxj·in medio· Hec cesarea quõdaz dicebat̃ turris stra tonis· Est alia cesarea philippi in galilea·de qua Math·xvj·quaz modo non intendimus· Tercia ẽ cesarea cuius metropolis est beth/ san ciuitas/inter montez gelboe et iordanem· dimidia tamen leuca a iordane/que et scitopo lis dicit̃ scdm Josephũ·in qua ciuitate bethsan suspensa sũt cadauera saul et filioꝝ eius·j·Re· vltimo· Jsta palestina ꝑpe est galilea siue cam pus magnꝰ esdrelon·de quo Judith·c·j·in fine His viriliter consideratis/poterit textus biblie ꝗtum ad sitũ locoꝝ pugillo ꝯcludi·quibz vero ignoratis nemo feliciter audeat loqui de situali locatione ptium illarum· Cap·iij·

Rabie similiter sũt tres·et omnes maioris sirie ptes· Prima est cuius me tropolis bosron/que Ysa·xliij·in pncipio bosra nominatur· Huic ꝯiungit̃ regio traconitidis et ithurea ab occidẽte·de quibz Luce·iij· Damascꝰ vo fere ab aquilone·idcirco siria damasci qñqz arabia vocat̃·vnde aretha rex de arabia noiat̃· ij·ad Corint̃·xj·qui in vitate rex damasci erat· Jordanis eñi diuidit galileaz et idumeã et t̃raz bosron siue bosra· Secũda arabia ẽ cuius me tropolis ẽ petra ciuitas/olim kabach dicta/sup torrentez arnon sita· Jsta arabia erat t̃ra filioꝝ ammon·includẽs eciaz og·basan et moab atqz montez galaad/ubi Jacob et Esau ꝯuescebant̃· geñ·xxxj· De og·basan et moab dicit̃ sufficient̃ in psalmis· Hec arabia pme ꝯiungit̃ ad austꝝ Tercia est arabia cuius metropolis est petra deserta/siue crach·aut mons regalis/sita super

Qd hic sequitur/vide post figuraz·

Vulturnus ventus ē

Mesopothamia
sirie
Aran

Mons bosra
Mageo
Mons galaad
desertū bozor
·clxiij·

Mons seyr
·i·swanyr
Neptalim
cxxxviij·
Masphat
Calbon

Themaz
ciuitas
Decapolis
Naalon
Macharoncha
·cxlij·

Chorus
ventus

Sadera
Cedar·cxlvj·
cxxxvij·
Dothaym
·cxxxvi·
Abelina/ vel belina·cxxv·
Naym·cxlij·

Swecha
Tabernacula
Terra hus
cedar·cxlv·
Bethulia·cxxvi·

Damascus
ciij·
Phiala fons
Roma
cxxiiij·
Traconitidis
regio vide·cxx·
Mons hermon minor
Tiberias·
cxxvij·

Jordanis ortē
Corrosaim
cxxiij·
Geraza siue
genezareth
cxxxv·
Endor villa
cxli·
Cōualli
illustris
icapit·xvij

Libanus
incipit·xcvi
Chana
galilee
cxxij·
Cesaria philippi·ci·
Capharnaū·cxxxij·
Mare galilee
Cison torrēs
Mons thabor·cxl·
Melchisedech hi
occurrit abrahe·

Mare per totum

Fōs orto
rū·xcvij·
Fons cha
pharnaū
Tabula
cxxxij·
Bethsayda
cxxx·
Galilea
Magdalon·
cxxxix·
Iday·xvij·
Dan mōs·x

Antelibanus
xci·
Reblata·i·
Anthiochia·cij
Cedes neptalim
cxxij·
Sephorū
·cxxviij·
Nazareth·
cxxx·
Mageddo
·cxxx·
Mōs gel
boe·cxvij
Sichen
xiij·

Chenereth
cxxvij·
Betsan
·cxvii·
Bethel·xi

Ithurea siue ga
lilea gentiū·cxx·
Sephet
Jesrael
cxix·
Affec
cxvi·
Suna
cxv·
Tebes·xv·
Caphue·cx·

kabul vide
cxx·
Gymyn·
cxiiii·
Mesra
cxiij·
Emon
cxij
Tersa·cx

Boreas
ventus
Archas cap·
cētesimū·
Vallis semym
cxxi·
Sorz
manasse
Speluca mons cayn
helye·cviij·
Samaria re
gnū cix·
Palma delbora

Aradium
xcvij·
Anterandū
Wallania
Asor cv·
Castellū
regiū
Carmelus
mōs cvi·
Gabaon xvi
Garisim et ebal xiij

Mergath
Synochim
Choron
Judin

Archas·C·
Mons leopardorum·xcix·
Monford ciiij·
Ptholo-
magida
Accon·lxxxij·
et ē iam destructa
Caiphas
ciuitas·cvii·
Lebna·lxxvii

Mare per totum

Tripolis xcv·
Mons
ephraim
Gabaa saul
lxiii·
Machmas
lxxv

Nephin xciiij·
Bibliū
cxij
Puteus aqua
rū viuentiū
lxxxvi
Casale lam
perti lxxxiiii
Mons sylo
lxiij·

Berithus
xcij·
Sarepta
lxxxix
Tirus
lxxxvij
Mons saron
Sandaleon
lxxxv
Castrum pe
regrinorum
Rama lxxiij·

Eluterus
lxxxviii·
Sydon
cx·
Portus maris quon
dam gloriosus
Ratho lxxx·
Bethoron
lvj·
Sarona
lxxxi

Cesarea pa
lestina lxxviij

Assumpto hic tue cōsiderationis loco/ciuitatis scz castelli aut ville aut alio quocumqz· recurre cum quota eiusdem ad notulam sequentem ad eandem quotam capituli et ilico occurret desideratus tam noui ꝙ veteris testamētorum per te locus famosus iuxta om/nem plagam mūdi in situatione sua·quod preualide vnumquenqz sacre historie predicatorem iuuabit/ac sacre scripture diligentem indagatorem quempiam animabit·quo ignoro audeat nemo feliciter de his quantum ad situm secure fabulari·

Assur lxxix
Ayalon
lxxxij

Joppe siue
iaffa lxiij·

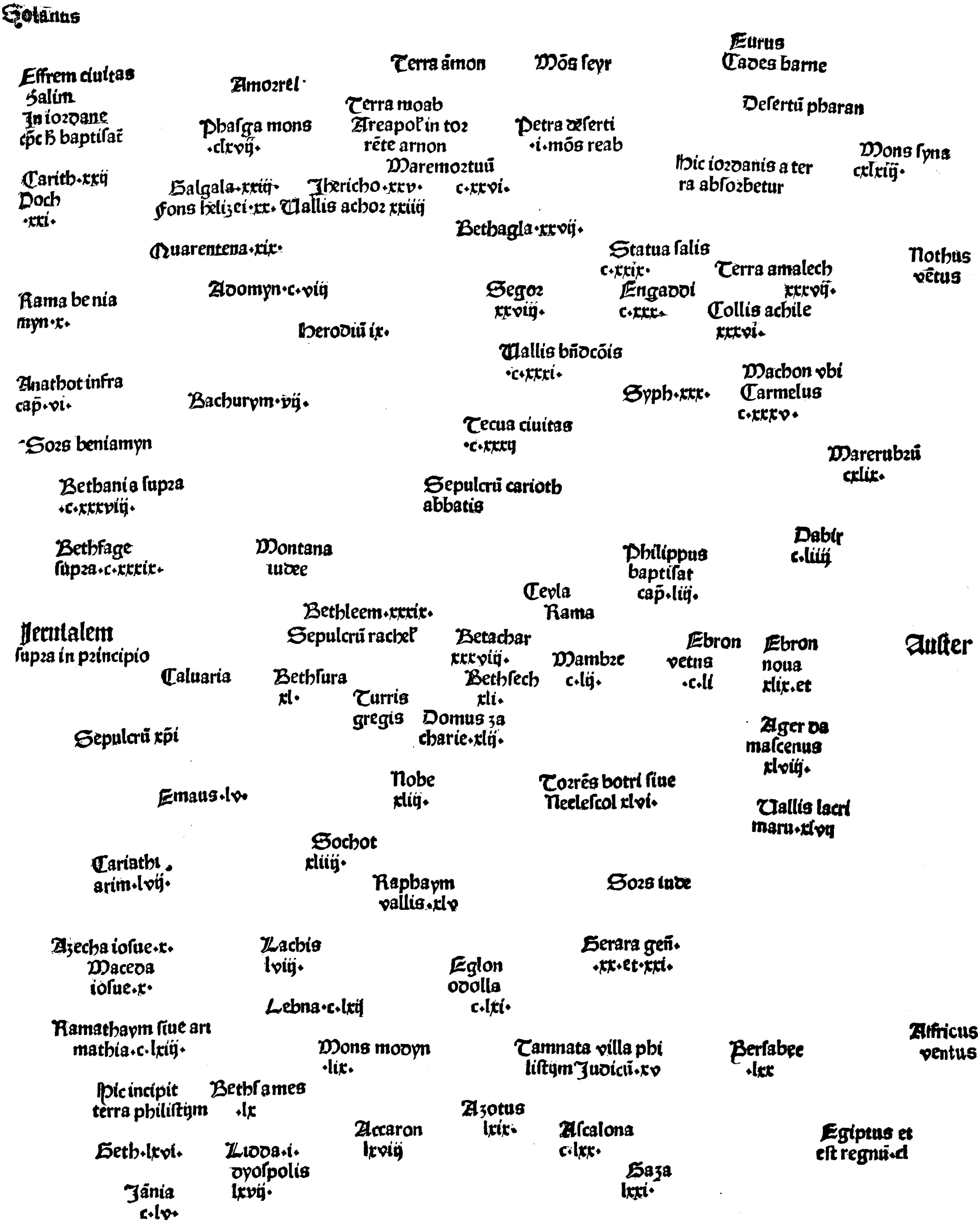
Aquilo
ventus

Ipsum est totius terre promissionis spectaculū Sub quo/infra ioppe/oculo fixo ymaginario ·per totum versus directissime suo comprehēdatur pūctuali locello·Ideo lector hoc ipsum peritus/suaui ac pia permotus excusacōe gis sunt necessarij nobis/cū ibi xpc frequētius predicauerit

Occi
dens

Circius ventus

Mare per totum

occidentem ymaginetur mare mediterraneum quod est magnū. Nec plica libri dorsea et folij artitudo sinūt in hac arte impressoria vnūqdqz castellū ponus canonis subsequentis capitulari manuductione aquilinarius perstringat, et presertim in locis galilee, que situ ma

Occidens
nius

Zephirus ventus est

mare mortuū ad orientē· ut pz hic in figura· et includit terrā moab· q̄ ꝓprie siria sebal dicitᷣ· et totaz idumeā siue mōs seyr· et totā terraz circa mare mortuum· et usqz ad cades barne· de quo sepiꝰ in libris moysi et eccī· xxiiij· Quasi palma exaltata sum in cades· Insuꝑ protenditᷣ usqz ad syongaber et aq̄s ꝯtradictōis/ v̄sus mare rubrū p latissimas solitudines usqz ad flumē eufraten Hec est arabia magna in qua ē mecta ciuitas/ detestabilis sepulture machometi· In hac eciaz est syon synai· ut patet hic in figura· Ideo dicitᷣ ad gall'· iiij· Syna em̄ mons ē in arabia· Y ma/ ginentᷣ igitᷣ he tres arabie in ꝑtibz sirie quasi in ripa orietali ipius iordanis· et quādocūqz loca hec ebulliunt in sacra scriptura/ statim recurratᷣ ad hanc figuraz magnā terresancte· et iocunde offeret se quesitum· Hec in genere de terra illa dicta sufficiant· ex dictis dn̄i Jacobi patarce de vitriaco utplurimū collecta·

De extēsione t̄re ꝓmissionis· c· iiij·

Ongitudo terresancte incipit ab aquilone sub mōte libano circa cesareaz philippi· de qua Math· xvj· et extenditᷣ versus austꝝ usqz bersabee iuda/ que tn̄ modicū declinat ad occidentez Est aūt bersabee ubi errauit agar mater ismae/ lis Gen̄· xxj· et interp̄tatur puteus saciANS· Ibi eciam iurauerūt abrahaz et abimelech/ ne esset iurgiū inter eos ibidez· Ideo dicitᷣ in li· Re· ꝙ a dan vsqz bersabee oēs cognouerūt ꝙ samuel fidelis esset ꝓpheta dn̄i· j· Re· iij· ante finez hoc est a fine usqz ad finem totius terre· Et debet scribi ꝑ r· Sed bethsabee ꝑ t s3m Lirā fuit uxor dauid et mater salcōnis· iij· Re· j· et· ij· Due vō tribus· s· ruben et gad/ et media t̄bus manasse habebāt sortem suaz trās iordanē Iosue· j· post mediū ibi Rubeuitis ⁊c· et eiusdez· c· xxj· in p̄n cipio· quaꝝ sors incipit a capite septentrionali maris galilee/ et ꝓtenditᷣ versus austꝝ usqz ad torrentez arnon fere leucis· xlvij· i/ circa· xxxvj· miliaria teutonicalia in latere iordanis ad ori/ entez· Leuite eciaz in distribucōe terre exortes acceperūt· xlviij· ciuitates Iosue· xx· ante finez· Et erant leuite quadruplices· s· aaronite de q̄bz sacerdotes· caathite· gersonite· et merarite· Et erant dipsi per oēs tribz/ ne cultus dei ad vnaz tm̄ tribū videretᷣ ꝑtinere· Secūdo ne aliqua tri bus ab illis pre aliis ḡuaretᷣ· Tercio ut ab om̄i ppl'o sustentarentᷣ· Quarto qr leuite tenebātur docē oēz populū· ideo oēs debebāt cohabitare·

De diuisione terresancte· c· v·

Osepho teste li· v· antᷣ· c· j· et Iosue· c· xv· dum diuideret Iosue terraz/ tribus regalis iuda obti nuit supiorē regionez v̄sus egiptū· qr expedita erat ad bellandū· Et extēditᷣ hec regio in longi tudine a irl'm vsqz ad egiptū fere ꝑ· xij· dietas· In latitudine vō a lacu aspalci· i· a mari mor/ tuo usqz ad mare magnū siue mediterraneum ab oriente in occidentez circa· xviij· miliaria teu tonicalia· Et fluuius quidaz dictus riuocorula diuidit sortez iude et egiptū/ inter gazam et egi ptum· et vocatᷣ gen̄· xv· fluuius egipti· Nec de bet hoc intelligi de nilo s3m Augustinū· xvj· de ciuitate Tribus symeon inclusa erat in sorte tribus iude iuxta montē arabie syna et circa egi ptum Tribus beniamyn sortiti sunt terram optimam a iordane usqz ad mare magnū circa tribum iuda in longitudine/ cuius metropolis ihrl'm Luce igitᷣ· j· ubi dicitᷣ ꝙ maria intrauit in ciuitatez iuda· stat iuda ꝓ regno et nō ꝓ tribu· Alij volūt ꝙ tm̄ templū in mōte moria fuit in tribu beniamyn· Huius latitudo hz· iiij· leucas tantū· s· a irl'm usqz ad bethel Tribz ephraim a iordane usqz ad mare magnū circa ioppe/ lon gitudinis eiusdem sicut beniamyn· latitudo vō extenditᷣ usqz ad campū magnum esdrelon ubi incipit galilea/ que est fere· xiij· leucaꝝ· Tribz media manasse est a iordane usqz ad mare ma gnū circa dora· xij· leucaꝝ· latitudo vō eius est v· leucaꝝ usqz bethsan· Tribus ysachar habet terraz pinguissimā/ circa iordanez et carmelum iuxta magedan· de qua Math· xv· in fine· que et dalmanuta dicitᷣ Marci· viij· et· iiij· Re· xxiij Et est non longe a loco ubi oritᷣ iordanis· et hz longitudinez· viij· leucaꝝ· et latitudinez· v· leu carum a bethsan usqz ad montē tabor· De hac dicitᷣ gen̄· xlix· Ysachar asinꝰ fortis vidit traz ꝙ esset optima ⁊c Tribus zabulon similiter traz habet circa carmelū· longitudis leucaꝝ· ix· lati tudinis vō· v· circa genezareth et locū qui dicitᷣ carmeleon· Tribus aser a carmeleon usqz ad sidonez· longitudis leucaꝝ· xx· Latitudis vero a mari magno v̄sus orientē usqz nason leucarū ix· et est terra montuosa Tribꝰ neptālim ac/ cepit galileam supiorem a mari galilee usqz ad montē libanū/ fontesqz iordanis· cuius longitu do· x· leucarū extenditᷣ versus orientē· latitudo vō ꝑ· vij· a mari galilee usqz ad libanū Tribz dan habuit loca ꝯuallis iuxta mare magnū ab azoto usqz dora/ hoc est ab austro in aquilonez in longū· In latū vero habuit iāniaz· accaron· et geth usqz bethoron· et hoc totū in finibꝰ sor/ cium· iuda· beiamyn· et ephraim circa marē· qr de istis tribus ꝑtes accepit Habet igitur tota terrasancta latitudis a mari magno ubi ioppe/ usqz ad iordanē· ab occidente in orientem circa xvij· miliaria teutonicalia· Lōgitudinis vō ab aquilone in austꝝ a dan/ que nunc belena siue cesarea philippi appellatᷣ/ que est in pede mon tis libani usqz bersabee que nūc geblyn dicitur modicū vltra· lx· miliaria teutonicalia· sꝑ sumē do· iij· miliaria ꝓ· iiij· leucis vel ꝓpe· Et hec de scriptio in libris historialibꝰ ꝑutilis est et multū necessaria p̄dicatori/ qua ignorata iudicabit de locis istis et distantia eorūdem sicut cecus de co lore Vnū tamen est sciendū ꝙ xp̄c non legitᷣ aliquādo p̄dicasse in t̄bu iuda· s· circa bethleez·

Ebrō̃·gazaꝫ·ascolonaꝫ etsic de singulis·spreuit
ne igitur istaꝫ solenneꝫ tribū regiaꝫ? Rn̄det magi
ster borch de bergis in ꝯcordia euangelistaꝝ ꝙ
ꝓculdubio tenendū est ꝙ in p̄mo anno sue pre
dicationis publice·s·post pasca·de quo Joh·ij·
in fine/in quo nichodemꝰ venit ad eū Joh·iij·
in pn̄cipio·s·iij·mensibꝰ post miraculū in chana
galilee/diebus istis·i·p·vij·menses quibꝫ disci
puli xp̄i in iudea baptisabāt/ut dicit Joh·iij·in
medio·et·iiij·in pn̄cipio/xp̄ꝫ predicasse in tbu
iuda·s·in pasca secūdo a suo baptismo quando
nichodemus ad eū venit·et deinde·vij·mensi
bus usqꝫ ad nouembrē quando iuit p samariaꝫ
in galileam·qr dicit Joh·iiij·in pn̄ci·ꝙ nō xp̄c
sꝫ discipuli eius baptisabant·Jn nouembri em̄
dixit illud Joh·iiij·Leuate oculos vr̄os et vi/
dete regiones qr albe sūt·et adhuc quatuor mē
ses et messis venit·s·in marcio in illis ptibus·
Terra tn̄ illa olim bn̄dicta/ita ut flueret lacte
et melle Exo·iij·post pn̄ci·nūc peccatis exigē/
tibus exposita est om̄i miserie/arida et sicca·qr
oīs eius bn̄dictio/in maledictioneꝫ est versa·iu
xta illud Osee·ij·et·xxviij·dis·Si quis p̄sbiter
et·j·q·j·Maledicaꝫ·et·c·multi·Maledicaꝫ be
nedictionibꝫ vr̄is·et Deut·xxvij·in fine·Male
dictus qui nō pmanet in sermonibus legis dei
Vide infra cap·xix·

De Anathot·c·vj·

xpeditis iam de templo et eius attinencijs·
de ciuitate hierusaleꝫ et circumiacentibus locis
eius·ac quibusdaꝫ generalibꝰ terramsanctā con
cernentibꝰ·vertat nuuc stilus ad loca specialia
directe a ihr̄lm descendendo v̄sus iordanem ad
orienteꝫ·etsic ꝯsequent de alijs p capitula bre/
uissima· Est igitur post bethaniaꝫ marthe/de
qua supra ꝓprimo libello·c·xxxviij·inter aquilo
nem et orienteꝫ villa quedaꝫ de qua hieremias
ꝓpheta natus fuit/in terra beniamyn tribꝫ mi
liaribꝫ·i·vna leuca a ihr̄lm·qui vaticinari exor
sus ē puer in diebꝫ iosie sextidecimi regis iuda
quiqꝫ non spū tantū/sꝫ et oculis carnis intuitꝰ
ē captiuitatē iudee·ut dicit in ꝓlogo hieremie
Distat eciaꝫ anathot·ij·leucis a bethel· Abia/
thar quoqꝫ pontifex tpe dauid et salēonis fuit
de anathot filius achimelech de stirpe ithamar
quem salemon deposuit a sūmo sacerdocio di/
mittens eū simpliceꝫ sacerdotē·iij·Re·ij·et sub
stituēs achitob filiū amarie de stirpe eleazar·j·
palip·vj·Jtur aūt de porta anguli siue benia/
myn de hierusaleꝫ in anathot·

De Bachurim·c·vij·

ahurim aut Bachurim distat a bethania
quantū potest arcus bis iacere ad orientem·ij·
leucis de adomyn ad occidentē·et est castꝝ sa/
tis pulcꝝ in tribu beniamyn·de quo fuit semei
filius gera de stirpe gemini·de qua et saul rōe
matris·Hic maledixit dauid qn̄ a facie absolon
filij sui fugit·ij·Re·xvj·post pn̄cipiū·et mitte/
bat lapides post eū·quē tamen dauid postea ad
gratiam accepit·ij·Re·xix·in medio·Distat aūt
bachurim·vj·leucas a hiericho v̄sus occidenteꝫ
et Hierusalem·

De Adomyn·c·viij·

domyn vel Adomynym ē locus in via a hie
richo in ihr̄lm ad sinistraꝫ quarētene·iiij·leucis
de hiericho v̄sus occidentē·et fuit ibi quondaꝫ
castꝝ munitum·Et interp̄tatur sꝫm hieronimū
rubra vel ascensus rufoꝝ·qr latrones sepius ibi
sanguinem effuderūt viatores occidentes inter
arbusta· Jste est locus de quo Luce·x·dicit/ꝙ
hō quidaꝫ descendebat de ihrlm in hiericho et
incidit in latrones·Ubi eciaꝫ captus fuit sede/
chias fugiens·iiij·Re·vltimo·et Hiere·xxxix·
et vltio·et est locus horribilis et piculosus/nisi
quis saluo vadat sub conductu·

De herodio·c·ix·

erodiū est castꝝ munitissimū inter thecuā et
engaddi ad sinistraꝫ vallis bn̄dictionis/ad vnā
leucaꝫ ꝯtra desertū quarentene/quod herodes
ascolonita edificauit alto in loco·ubi et ipe se/
pultus est sꝫm Josephum·

De Rama beniamyn·c·x·

ama qd̄ excelsu sonat/villa est in mōte excel
so·ij·leucis de ihr̄lm/aliq̄ntulū distans a gabaa
de qua fuit saul·j·Re·x·in fine·et eciaꝫ de ga/
baon/ubi erat excelsū preciosissimū·iij·Re·iij·
in pn̄ci·et·j·palip·xxj·in fine·Hec ē rama de
qua hieremie·xxxj·Uox in rama audita est·et
Math·ij·ꝓprie tn̄ ibi nō accipit ꝓ loco ꝓp̄o/sꝫ
comuni·i·excelso·Et dicit rachel plorare filios
suos occisos in bethleeꝫ iude·non ꝙ iudas fuit
natus de rachel sꝫ de lia·sed ideo ꝙ rachel fuit
sepulta ꝓpe bethleeꝫ Gen̄·xxxv· Et nota ꝙ sūt
iiij·rama in tra illa/qr oia sūt loca excelsa· vna
est circa thecuā·ut pꝫ hic in figura/iuxta viaꝫ q̄
itur in ebron·Alia est in galilea supiori in tbu
neptalim ꝓpe castrum cephet· Tercia est circa
sylo·De quarta dictum est·

De Bethel·c·xi·

ethel que et lusa est ciuitas/lapide·i·miliari
duodecimo a ihelm in tribu beniamyn/ad dexte
ram eūtibus neapolim·i·sichem·et interp̄tatur
domus dei siue tabernaculū dei·eo ꝙ iacob fu
giens fratreꝫ esau vidit ibi in somnis dn̄m scale
innixū Gen̄·xxviij·ideo erexit ibi lapideꝫ/qui
adhuc in pte ibi apparet·similiter et sepulcrum
delbore nutricis rebecce subtus in valle· Et est
de samaria ciuitate·ij·leucis ꝯtra austrū/iuxta
viaꝫ ad dexterā que ducit sichem in mōte alto
miliari·j·a sichem·Et mons bethel est collate/
ralis monti garisim Deut·xxvij·et Joh·iiij·In
hoc mōte posuit jeroboaꝫ/filiꝰ nabath eufrateꝰ
de sareda·iij·Re·xj·in medio·vnum de aureis
vitulis/quos fabricauit iuxta fonteꝫ in sichima

in radice montis garisim. et aliud in dan iuxta ebal. quibz peccare fecit israhel et cuilibz vitulo fecit phanũ vnũ et prefecit sacerdotes qui non erãt de stirpe leui, ut dicit̃. iij. Re. xij. ante finẽ Errant igit̃ euidenter s̃m hieronimũ et borch. qui dicũt jacob dormiuisse in monte moria qñ p̃fatã vidit apparicõz ubi postea salemõ cõstru xit templũ in ihr̃lm. iij. Re. vj. Cũ expresse dicat̃ iij. Re. xij. ante finẽ q̃ jeroboã bos erexit vitu los ne iret p̃plus ad adorandũ dñm in ihr̃lm, et p̃sequẽs allicerent̃ a roboã filio salemonis ut tandẽ occiderẽt jeroboã qui edificauit sichẽ in monte effraim, habitauitqz ibidẽ. Isti fatue inherent vsibus illis Solima luza bethel hiero solima hiebz. Helia, vrbs sacra ihr̃lm dicit̃ atqz salez. nõ habentes testimoniũ textus ihr̃lm, lu zam vel bethel dictã. nisi forte templũ velint be thel. i. domũ dei appellare.

De monte dan. c. xij.

Mons dan est ad mediã leucã a sinistris vie a more bethel, altior ip̃o supra ciuitatẽ sichem, ita q̃ sichẽ sit in medio motiũ illoꝝ. In hoc di cũt quidã ip̃m jeroboam aliũ vitulũ posuisse. Sz hieronimus vult q̃ fuit in dan que nũc ce sarea philippi dicit̃ in fine totius terre ad aqui lonẽ, ut infra dicetur.

De sichem ciuitate. c. xiij.

Sichem siue sichar que nũc neapolis. i. noua ciuitas dicit̃ est inter. ij. p̃fatos montes, amena valde s̃z munimine carẽs. q̃z in valle inter duos mõtes ut a quolibet mõte lapis manualis mit tatur i ciuitatẽ. Hec et sichima dicit̃ gen. xxxiij in fine. Hic dina filia iacob corrũpit̃. Ante ciui tatẽ hanc iacob fixit tentoriũ et edificauit alta re eo q̃ dñs eũ liberasset de manu esau, vt dicit̃ ibidẽ et. c. sequẽti. Sz symeon et leui vindicãt sororem suã. q̃z erant vterini cũ ea, scz filij lie. De porta huius ciuitatis australi, q̃ntũ fere bis potest arcus iacere, in via q̃ ducit ihr̃lm est fons iacob ubi xp̃c sedit loquens cũ samaritana Joh. iiij. Cui adiacet prediũ q̃d iacob dedit joseph p̃ alijs. et est vallis fertilis et amena nĩs. De hoc dicit̃ predio gen. xlviij. et Joh. iiij. Et tota t̃ra vocat̃ sichẽ a ciuitate sichima q̃ distat a sebastẽ siue samaria, que nũc augusta dicit̃ s̃m rorgoz v. miliaribz istis. Supra fontẽ istũ ad dexterã vsus occidentẽ mõs excelsus hñs. ij. capita, quo rum vnũ garisim, aliud ebal appellat̃. In p̃mo scripsit josue deutronomiũ. deut. xxvij. et josue viij. In mõte garisim adhuc apparẽt ruine ve tustissimi phani edificati a zaraballa, de quo in p̃mo. c. huius totius, ubi agit̃ de scemate tẽpli hierosolõitani. Hi duo mõtes videri pñt circa hiericho s̃m rorgonẽ. In sichem allata sũt ossa ioseph de egipto Josue. xxiiij.

Cap. xiiij.

De montibz garisim et ebal dictũ est supra. c. primo. et in p̃mo. c. huius totius igit̃ ꝛc.

De Thebe. c. xv.

Thebes ciuitas ẽ, distans a fonte iacob et eius mãsiõe q̃ntũ arcus bis potest iacẽ in amenissĩ mo et fortissiõ loco. s̃z aquis caret. In hac ciui tate de turri firmissiã mulier q̃dã misit fractõẽ mole i caput et ceruicẽ abimelech filij gedeõis siue jeroboal Judicũ. ix. ante finẽ, p̃missione di uina, eo q̃ occidit. lxx. fr̃es suos appetitu dñan di. jocẽ. ij. Re. xj. ante finẽ. Et nota q̃ a thebis egipcioꝝ dicunt̃ thebei, de quo eciã sc̃s mauri cius fuit. A thebis grecoꝝ thebani. Et a thebe iudeoꝝ thebite, s̃m Comestorem.

De gabaon. c. xvi.

Gabaon vrbs fuit magna, et vna ciuitatũ re galiũ, maior hay. ut dicit̃ josue. x. in p̃ncipio. et erat int̃ hay et gabaa saulis, supra rama et re mon. j. leuca a gabaa. et est de t̃bu beniamyn. sita in p̃te mõtis sylo. vij. leucis de ihr̃lm in via q̃ ducit neapolim s̃m rorgonẽ. In hac ciuitate quondã erat excelsũ maximũ, ubi salẽon immo latis bestijs, diuinũ meruit oraculũ. iij. Re. iij. post p̃nci. et. j. palip̃. xxj. in fine, quo d̃d ire nõ valuit qñ in area areuna iebusei imolauit, nĩo p̃territus tiõre. ut dicit̃ ibidẽ. Illud excelsũ dice bat̃ maxim rõe reuerẽtie et honoris. q̃z ibi erat tabernaculum et altare olocausti, que erant t̃pe moysi. ut dicit̃ ibidẽ. Archã tamen dñi, dauid iam duxerat in ir̃lm, ut dicit̃. ij. Re. vj. Huius ciuitatis incole miserũt nũcios in galgala frau dulenter ineũtes fedus cũ eo, quasi essent p̃tibz in remotis Josue. ix. in princi. et. xxij. q. iiij. §. Illicitũ. q̃z audiuerũt incolas hay male tracta tos. Alia est gabaa saulis. de qua infra dicet̃.

De Hay. c. xvij.

Hay vrbs fuit. iij. leucis de fonte helizei i mõ tanis, a latere aquilinali mõtis quarẽtene. quã josue expugnauit rege eius interfecto Josue. viij p̃ totũ. De hay modicũ ultra. j. leucã quasi ad aquilonẽ est bethel ciuitas que et luza. de qua supra. c. xj. quã hic in figura iuxta debitũ situ̇ suũ p̃hibuit depingere dorsi ip̃ius libelli curua tura. Inter bethel et hay fixit jacob tabernacl̃m et cõstruxit altare Gen. xij.

De conualle illustri. c. xviij.

Conuallis illustris incipit circa mõtes gelboe et hermon. Mõs gelboe est. j. miliari a iesrahel In valle ista multa bella gesta sũt. quia ibi pu gnauit gedeon cõtra madian Judicũ. vj. Saul contra philistijm. j. Re. ultimo. et. j. palip̃. x. et condemnatus est cũ filijs suis. ut dicit̃. ij. de decꝫ na xp̃iana. ettit de singulis. Modernis eciã t̃pi bus tartari ibidẽ cõflixerũt cũ saracenis. Et est vallis multũ amena et fertilis. et extenditur a loco illo in litore iordanis usqz ad mare mortuũ et irrigabat̃ ut paradisus anteq̃ dominus sub uerterat zodomam et gomorram. vt dicitur ge nesis. xiij. in medio.

De Quarentena . c . xix .

Mons quarentena est in fine deserti monstrad
a sinistra vie eūtibꝫ de ihrl'm in hiericho/quod
desertū supra . c . viij . dictū fuit adomyn . et itur
vno die de bethania marthe usqꝫ hiericho . ubi
in via hoc desertū habet . In hoc deserto dicit
Johānis baptista deguisse comedēdo locustas
stridiles et mel silvestre Math . iij . Et hic mōs
quarētena est dimidia leuca a galgalis ad dexte
ram eūtibꝫ in hiericho . Huīc montē ascendēdo
a plaga occidentali . qꝛ ab orientali aditus non
patet pre eminētia/quasi in medio ascensus est
heremitoriū sive capella ubi xp̄c ieiunavit . xl .
diebꝫ et noctibꝫ Mat . iiij . statim post baptismū
Fuit aūt baptisatus die dnica F existente litera
dn̄icali . anno . xviij . cicli solaris . lūaris vō deci
mo . cū esset . xxix . annoꝝ et . xiij dierū de anno
xxx . ut cōius tradūt doctores Luce . iii . ibi . Et
ipse ihūs erat incipiens quasi . xxx . ꝛc . Quāuis
Aug⁹ et Crisostomus dicūt eum tūc complesse
annū . xxx . Locus vō ubi xp̄c baptisatus fuit a
hiericho distat . ij . leucis . et usqꝫ ad quarētenaꝫ
ubi tēptatus fuit/ē vna modica leuca . et absqꝫ
dubio credendū est sꝫm Comestorē/ꝙ diabol⁹
tūc apparuit ibi xp̄o in specie hūana quasi sibi
cōpatiens . Sic eciaꝫ duxit eū pedestre in ihrl'm
p̱ cocleaꝫ sup̱ pinnaꝫ tēpli . sed de tēplo vexit eū
p̱ aera sꝫm Greg̃ . et duxit eū non in eūdeꝫ mō
tem sꝫm borch . sꝫ in montē abarym . de quo Nu
meri . xxvij . i medio/qui ē altior oib⁹ ibideꝫ mō
tibꝫ . Et distat a quarētenā . vj . leucis ad orien
tem trans iordanē . Et sic sꝫm eūdeꝫ p̱acta tēpta
tione ivit ihūs p̱ ꝯfiniū bethabore ubi Johan/
nes baptisabat in ennon/in litore orientali ior
danis Luce . iiij . usqꝫ in galileaꝫ . Et viso eo di/
xit Johanes ad discipulos suos Ecce agnus dei
ecce ꝛc . Joh . j . et ad hoc sonat Math . c . iiij . qui
dicit ultimaꝫ tēptacōꝫ fuisse de vana gloria in
monte excelso valde . et eius tēptatio fuit t'mi/
nata circa mediū februarij . s . xv . kl'as marcij . qꝛ
baptisatus in epiphania ut recolit eccl'a . Lucas
tamē exequit' illas tēptacōes historialit'/ponēs
vltimā fuisse in pinna tēpli . Etsic dicat' cū Co/
mestore/ꝙ in secūda tēptacōe duxit eū diabol⁹
in quendā monteꝫ/distantē a quarētena p̱ . iij .
leucas v'sus galileaꝫ/a latere bethel et hay au/
strali . Etsic post ultiaꝫ tēptacōꝫ in irl'm/regres/
sus est in galileaꝫ in latere iordanis occidētali .
ethoc in v'tute spūs . s . tpe suo miracula faciēdi .
non tn̄ illo anno publice p̄dicavit in galilea in
sinagogis usqꝫ ad sequens festū epiphanie/qn̄
pro p̄mo signo aquā in vinū in chana mutavit
Joh . ij . āno etatis eius . xxxj . s . statim postꝙ mi
serunt iudei ab hierosolis ad ihoēꝫ/int'rogantes
quarē baptisaret et . iij . die post adductionē na/
thanaelis ad ihm̄ sꝫm albertū . Et deinceps usqꝫ
ad sequens pasca qd̄ fuit secūdū post baptismū

suum/discipulos collegit et occulte predicavit/
quādo Johēs baptista p̱xime incarcerand⁹ erat
Et in eodeꝫ pasca/p̄mū eiecit xp̄c emētes et ven
dentes de a'to templi ut dicit' Joh . ij . c . scꝫ trib⁹
mēsibꝫ post miracl'm in chana . Et in isto pasca
cepit publice p̄dicare in ihrl'm . Et post . ij . ānos
quando . s . erat crucifigēdus/hoc ip̄ꝫ egit in pal
mis sꝫm Alcuinū et borch . Facta ista p̄ma eie
ctione de tēplo/iohāne nondū incarcerato mā/
sit ihūs . vij . mensibꝫ circa ihrl'm . et baptisabat/
non p̱ se sed p̱ discipulos Joh . iij . Cū aūt au/
disset ꝙ iohēs traditus esset . s . in carcerē . reli/
quit iudeaꝫ et regressus est in v'tute spūs in ga
lileaꝫ . et ivit p̱ samariaꝫ et sedit sup̱ puteū Ma
thei . iiij . Marci . j . Luce . iiij . et Joh . iiij . Unde
claret sꝫm Liraꝫ math . iiij . ibi Cū audisset ihūs
ꝙ traditus esset iohes/ꝙ oīa illa que Johānes
enumerat . c . j . ij . et . iij . facta sūt ante iohis incar
ceracōꝫ . que alij euāgeliste dimittūt . Albertus
tamen vult ꝙ post disputacōꝫ cū nichodemo re
dijt ad tp̄c in galileaꝫ . et iteꝝ redijt . Ideo dicit'
Joh . iij . ꝙ post hec venit ihūs in iudeaꝫ terrā .
Patet eciaꝫ ꝙ inter xp̄i baptismū usqꝫ ad eius
crucifixionē fluxit quadruplex pasca . In p̄mo . s .
quādo erat in āno . xxx . nondū completo qn̄ in
epiphania eodeꝫ āno fuit baptisatus/nō erat in
hierusaleꝫ/nec publice in galilea p̄dicavit . sꝫ tn̄
discipulos vocavit de mari Mat . iiij . Et quod
ibideꝫ sequit' ꝙ circuibat totaꝫ galileā ꝛc . intelli
git borch . de occulta tantuꝫ p̄dicacone/qd̄ disso
nat dicto aliqualiter p̄fato ipius lire . Teneat'
igit' quod videtur p̄stantius . In . ij . pasca p̄mū
eiecit ihūs emētes et vendētes ut dictū est Jo .
ij . In t'cio pasca/de quo Joh . vj . in p̄nci . nō fuit
in hierusalē p̱pt' capitales inimicicias . qn̄ eciaꝫ
iohānes decollabat' . In . iiij . cū gloria venit in
irl'm . et post . v . dies crucifixus est . anno . s . xviij
tiberij . Vide supra de xp̄i p̄dicacōe . c . v . in fine

Item notandū ut dictū est Q locus
ubi xp̄c baptisatus est/distat a hiericho . ij . leu/
cis . i . duobꝫ miliaribus teutonicalib⁹ ad orientē
fere in loco illo ubi josue t'nsivit iordaneꝫ cū . xl .
milibus pugnatoꝝ Josue . iiij . in medio/puulis
et mulieribꝫ i medio ꝯstitutis/p̄cedētibꝫ ruben
Gad et dimidia t'bu manasse . Sacerdotibꝫ stā
tibus cū archa in arido fūdi iordanis . qn iussit
josue . xij . viris de . xij . tribubꝫ ut de fūdo iorda/
nis ubi stabant sacerdotes levarent . xij . lapides
portātes eos extra iordanē in galgala p̱ ꝯstru/
ctione altaris . l . stadijs a iordane . Galgala aūt
distat . x . stadijs a hiericho . et referrēt alios . xij .
lapides de sicco in fūdū iordanis in p̱petuā rei
meōriaꝫ . De quibꝫ iohēs baptista dixit demō/
strans illos Math . iij . Potens est dn̄s de lapi/
dibus istis suscitare filios abrahe . Egressi sunt
aūt de iordane die . xiiij . mensis p̄mi . i . marcij .
qui sepius concurrit cū ap̄rili iuxta lunationeꝫ .

Plerique volunt ꝙ fuit annus iste iubileus/ in
numero.lj. ab inicio mūdi/ iuxta hebraicam ve
ritatem. defecerunt tamen ibi septem anni s̄m
Sedam.

De fonte helizei. c. xx.

Fons helizei ꝓpbxte oritur subt̄ quarētena ad
orientez fere ꝗtū arcus iacit. cuius aquas ama
ras et steriles dulcorauit helizeus/ ut dicit̄. iiij.
Re. ij. Hic effluit et ꝓcedit circa galgale ad au
strū. et impellit magna molendina. Postea in
riuulos diuisus rigat calamellas et ortos usqz
hiericho et infra. demū influit iordanez.

Doch. c. xxi.

Doch castꝝ est circa cāpestria iordanis de se/
sech ad. j. leucaz/ ubi insidiator pholomeus ille
filius abobi insidiose cepit symonez machabeū
fratrez iude. j. machabeoꝝ ultimo. Et in eodez
loco ꝓplane videt̄ trans iordanez t̄ra galaad et
duaꝝ ibiiu et dimidie/ t̄ra esebon ciuitatis ubi
seon regnauit Judicū. xj. in medio Nūeri. xxi.
et Deut̄. ij. et Ps̄. cxxxiiij. Seon regez amorre/
orūm ꝛc. Sed esebon canticoꝝ. vij. c. ibi. Oculi
tui sicut piscine que sūt in esebon/ non stat pro
ista ciuitate s̄m Liraz. sed ꝓ loco cōputacōnis
Videnẗ eciaz ibi mōtana moab. mons abarym
et phasga. et nebo que sūt directe ꝯtra locū illū
Ab ortu em̄ iordanis sub monte libano usqz ad
desertū pharan ꝓ. xxv. miliaria teutonicalia ior
danis in vtroqz latere cāpos latos habz et ame
nos. qui quidez campi dehinc altissimis stringū
tur montibus usqz ad finez iordanis. qui inter
mare rubꝝ et mare mortuū absorbet̄ a terra.

Carith fluuius. c. xxij.

Carith fluuius siue torrens est/ descendens de
mōte. ij. leucis a iordane ad cāpestria iordanis
circa casale phesech/ ubi helias bibit qn̄ coruus
detulit ei carnes cū pane. iij. Re. xvij. ante me/
dium vespere et mane. Postea iuit in sareptaz
Vide infra capitulo. lxxxix.

Galgala. c. xxiij.

Galgala est locus nō longe a iordane ubi lō/
go t̄pe filij israhel castrametati. quo eciam eis
manna defecit. Et circūcisi sūt ibi oēs qui nati
sūt in deserto. Ideo interp̄tatur collis p̄pucioꝝ
vel circūcisionis. De qua josue. v. post mediū.
et. j. Re. x. et eiusdez. xv. et in multis alijs locis
Vel galgala. i. reuelatio siue sanctificatio iuxta
illud ps̄. cxiij. facta est iudea sanctificatio eius
scz israhelis. quia ibi abstulit dn̄s ab eis oppro/
briū. i. p̄pucium egipti. qz iudei dicūt prepucium
immūdiciez gentiū. Et fant̄ iudei circūcisionez
factam petra. i. silice usqz dū dauid goliaz pro/
strauit. tūc facta est ferro. j. Re. xvij. Hic eciā
filij israhel in cāpestribz hiericho fecerūt terciū
phase quartadecima die mensis p̄mi. i. marcij.
Primum fecerunt in finibus egipti Exodi. xij.
Secundum circa radicez montis syna/ anno. s.
secundo egressionis de egipto. Tercium hic.
Et extūc intermissum fuit vna cū circumcisione
usqz hic/ scz in terra ꝓmissionis. Et est galgala
aliquando p̄me declinationis. aliquando secū/
de/ pluralis numeri tantū. Aliquando dicitur
galgalis indeclinabiliter.

Vallis achor. c. xxiiij.

Vallis achor est de galgalis ad dimidiaz leu
cam cōtra austꝝ sub monte. ubi idez achor fuit
lapidatus de tribu iuda/ ꝓpter furtū anathe
matis. Ciuitas dicebat̄ anathema/ quando oīa
comburebant̄ cum ciuitate capta/ et fiebat cu/
mulus cineris deo acceptus. Metallina t̄n que
ꝑ ignez purgant̄ in tali combustione ciuitatis/
in vsū tabernaculi et templi ac vasoꝝ reserua/
bantur. Achor vero captus cupidine subtraxit
de spolijs rubeaz clamidē auro ꝯtextaz haben/
tem pondus. cc. sicloꝝ. tulitqz totidem siclos ar
genti regulamqz auream siue ligulaz ad modū
lingue factam. l. siclorū et fodit in terra. Ideo
domino iubente lapidatus est/ anteꝙ euerteba
tur hiericho Josue. vij. c. et. j. q. iiij. et. xxiiij. q.
iiij. Si ea. et. §. His itaqz.

De hiericho. c. xxv.

Hiericho est de galgalis ad orientez vna mo
dica leuca/ gloriosa quondaz ciuitas. nūc vero
habens. viij. domos villula dici poterit. Hanc
josue. vij. diebus circuiens. die septimo in septi
mo circuitu fūditus fecit corruere in muris suis.
septimo die azimoꝝ. Et raab cū oīm domo sua
saluatam salmon de tribu iuda duxit in vxorez
qui genuit boos/ auum illius boos/ qui genuit
obeth. Tres enim cōtinui. pater/ filius. nepos
dicti sūt boos. Matheus t̄n vnuz tantū de his
ponit. c. j. Prope hāc ciuitatez illuminatus ē a
xp̄o cecus Luce. xix. Ad duas leucas de hieri/
cho post iordanez est capella in honorem johā
nis baptiste edificata/ ubi quidam dicūt dn̄m
baptisatū. Alij dicūt ꝙ iuxta salem siue salim.
de qua Johannis. iij. sed ecclesie solennitas cō/
tradicit. De locis trans iordanem ad orientez
nunc silendum est quousqz loca terre promissi/
onis digesta sunt.

Mare mortuum. c. xxvi.

Mare mortuū/ quod et lacus asphalti Genesis
xiiij. id est bituminis dicitur/ uel mare salis. quia
salsissimum siue mare saliuarum quondam fuit
locus amenissimus irrigatus ut paradisus. ge/
nesis. xiij. anteꝙ domin⁹ subuerteret zodomaz
Gomorram. adamaz. seboim. balam siue segor
Nam iste ciuitates quinqz iam dicte/ subuerse
sūt. Licet segor post dicebat̄ eciaz Genesis. xiiij
circa principium/ vallis siluestris. et eciaz scd̄m
hebreos/ campestris. quia nemora et rubeta ab
vno/ agros vero arabiles ab alio latere habuit.

Nunc vero mare mortuu dicitur qz viuum non gignit/viuū non recipit·ideo auib; aquaticis et piscib; caret. A vētis vix mouet· omne qd mortuū est mergit et in pfundū mittit/in ppetuaz vlcōz et rei meōzia; peccati zodomitici·Judeaz et arabiaz diuidit/hns judeā ad occidentez·arabiam vo ad oriente·in qua deserto sicut i inuio israhel·xl·ānis aberrauit·Naz in litore eius orientali est mons reab/olim dictus petradeserti·nūc vero crach dicit·et est castrū munitissimū·et soldanus possidet illud·Itez est ibi ab oriēte terra moab et ammon et mōs seir/de quo gen·xiij·Alius est ecia; mons seir ultra galileaz Et s;m isidoz li·xiij·extendit in longū ab aquilōe in austz septingētisoctogita stadijs·i·fere·viij·miliarib; teutonicalib⁹ usq; ad desertū pharan·et centū in latitudinē·i·ultra·iij·miliaria magna teutonicalia·et videt in ihrl'm de turri monasterij in mōte syon quasi p·viij·miliaria nra Totaz in circuitu regionē eius vapor inutilem reddit/sic q nec gmen pferat·Et est a dextris eūtib; de ihrl'm ad jordanē ad·iij·pua miliaria illius parte de hiericho·Circa eius litora poma nascunt virida et pulcerria appetitū puocātia·q si aperueris cinerez inueies fedū·fumūq; extrahiciūt quasi adhuc ardeāt·Multa de isto scribunt mari horrenda/que ptriseo·qz solū sitū locoz p plano Irāli biblie intellectu intēdo igit ec Illud tñ digne cordi est cōmendandū atq; sine modo horrendū q deus post tot milia annoz pecatū illud ta; horrendissime in terra circūiacenti punit a dextris et sinistris plusq in diluuio·Quid igit factū est de aiab; istis miserabiliorib;? Et quid fiet de peccato maio·i·supbia s;m Auq⁹ ps·xviij·ibi·et emundabor a delicto mario? Emittit ecia; hoc mare de fūdo in litus frusta bitumis nigra·et psertim tpe inūdacōis qd glutez iudaicū appellant·qd ut mlti asserūt nō nisi sanguine mēstruoso frangit·ideo in circuitu puteos piramidib; tectos ples h;·Dicūt ecia; aquas iordanis qūis pterfluāt/hoc mari nō misceri/sed p mediū eius clariori vestigio luculent transmeare·Lucerna ardens iniecta illi supnatat/extincta mergit·Vespasian⁹ ut refert josephus quosda; vinctis retro manib; nephādos in hoc iussit mare alte pici·et oēs tanq visi pūs/sursū repulsi defluitabant·Distat aūt hoc mare ab ebron·x·miliarib; ad orientem·

Bethagla·c·xxvij·

ethagla qd interptatur dom⁹ plangentiū est iuxta mare mortuū ad·ij·leucas a hiericho/ubi iacob deplanctus ē a filijs israhel/platus de egipto Gen·l·post mortē sua; diebus·lxx·cū magno appatu·postea sepultus est in ebron in spelunca duplici transito pus iordane·a quo p·j·leuca; distat bethagla·Et habitant ibi nūc monachi greci·nec est iste locus area adad/que est ad orientez iordanis Genesis·l·

De Segor·c·xxviij·

egor opidu est·v·leucis de hiericho contra affricū·et interptatur pua Tradunt hebrei hoc opidū bala; dictū gen·xiiij·ut supra·c·xxvj·dictū est·et post salisa;·et ysa·c·xv·vitula; psternantez noiat illud·qz tercio tremotu absorptū sit·s·postq loth egressus est manēs in monte·qz timuit terremotū in ciuitate segor Gen·xix·qdiu tamen fuit loth in ea pepcit dns ciuitati·s; postea alijs ia;·iiij·ciuitatib; sūmersis/eciam et ipa segor que modo palma dicit/perijt·et est sub monte engaddi·

De statua salis·c·xxix·

tatua salis est inter motez engaddi et mare mortuū in valle nō longe a segor/ubi sūt multi vermes/et presertim serpens tirus vnde tiriaca pficitur/qui vix est longitudis cubitalis/et totus hispidus·cuius morsus vuln⁹ putrefacit in circuitu/et subinde occidit·Tirus in die pnicio sissimus ē·ouat intus/et anteq egredit fit aial etsic generat sibi simile·lutei est coloris rubedie pmixtus/ad modū digiti grossus·et nisi cecus esset infinita mala ageret·Dicūt hebrei q uxor loth ideo in statua; salis pūersa est/qz hospites more zodomoz; odiuit/et ipi loth sal mistrare p pdimēto cibi p hospitib;·s·angelis coquēdi noluit/eade; nocte·Nobis aūt insinuat s;m hieronimū q ad pstina peccata reuerti nō debem⁹ Ideo dicit luce·xvij·Memores estote uxoris loth Na pena impij erudicio est iusti·qz multa/pus facta pphetant nobis/quid sit faciendū et fugiendū·s;m aia; tamē in statua; salis nō est puersa/ut dicit Augustinus·xvj·de ciuitate·c·xxx·Hanc statuā; dicit josephus libro pmo·c·viij·antiquitatum se vidisse·

De monte engaddi·c·xxx·

ons engaddi est circa litus occidentale maris mortui·vj·leucis de bethleem·et vna leuca de segor·In hoc mōte dauid sepi⁹ latuit a saule psecutus·j·R·xxiiij·et fuit de sorte iude Josue·xv·in fine·In circuitu huius mōtis erat vinea balsami·de qua Cant·j·qua; cleopatra regina egipti tpe herodis magni/fauēte sibi anthonio ptra velle herodis tulit in egiptū·qua; nūc solū xpiani colunt in egipto·Et irrigat de fonte/in quo dicit maria vgo sepius lauisse jhm Ortus vero habet longitudine; qtum arcus bis iacit·et latitudine; ad iactū lapidis·Surculi tamen nobiles manserūt in finibus engaddi/qui a saracenis coli nolūt·Et xpiani non habitant ibi·Montes vero engaddi sunt ita alti et pzupti q se videntibus horrorem incutiūt·

De valle benedictionis·c·xxxj·

allis benedictois est inter thecua et engaddi loco medio/ubi josaphad rex iuda fidelis vicit ydumeos et āmonitas cū innumeris de moab·

ij. paralip. xxiiij. ante finem. ideo locus ille vo
catus est vallis benedictionis a qua herodiũ ca
strũ distat ad vnã leucã supra cap. ix. ad aq̃lonẽ

De Thecua xxxij.

Thecua ciuitas est in monte ad duas leucas de
Bethleem versus collẽ achille. vbi amos prius
pastor boum factus ẽ p spiritũ sãctuʒ verus pro
pheta Amos. c. j. ibiqʒ sepultus est. postq̃ euʒ
ochosias rex israhel nocte p tpa trãsfixũ interfe
cit. De Thecua fuit mulier prudens q̃ loq̃batur
ad Dauid pro Absolon. ij. Re. xiiij. in pncipio.

De Zyph. c. xxxiij.

Syph opiduʒ distat octo miliaribʒ illius patrie
ab ebron versus orientẽ. et quinqʒ de thecua in
ter orietẽʒ et austꝝ iuxta desertũ quod etiã siph
dicitur. vbi legitur Dauid latuisse aliquo tẽpe.
j. Re. xxvi. qñ eũ ziphei accusauerũt sauli in ga
baa. ideo Dauid fecit psalmũ liij. dicens. Deus
in noĩe tuo saluũ me fac. Uide ibi titulũ psalmi
cap̃. xxxiiij. vide in. c. xxxviij.

Desertũ mahon vbi mõs carmelꝰ. c. xxxv

Mahon desertũ de quo. j. Re. xxvi. adiacet ad
austꝝ zyph. et hic est mons carmelus vbi nabal
vir durus habitauit queʒ Dauid occidere dispo
suit. j. Re. xxv. cuiꝰ postea vxoreʒ abigail duxit
feminã prudentissimã et achinoen. ideo saul ab
stulit ab eo micol filiã suã et dedit eam falthi le
gis doctori qui non cognouit eã. ideo Dauid eã
postea recepit. ij. Re. ij. Nec peccauit Dauid mł
tiplicãdo sibi vxores contra textũ Deut. xvij. q2
iste textus loquitur de mulieribus alienigenis.

De colle achille. c. xxxvi.

Collis achille est tribus leucis contra austrũ de
mõte engaddi qui est de bethleem sex leucis. et
est ibi iam castrum inexpugnabile quod dicitur
messeda. In hoc colle Dauid fugiens sauleʒ ali
quociens latuit. j. Re. xxvi. vbi Dauid cũ abisai
nepoti suo tulit hastã et ciphum saul.

De terra amalech. c. xxxvij.

De deserto mahon contra austrum et orientem
est terra amalech. q̃ iussus ẽ saul subuertere. j.
Re. xv. habitatoribus eius interfectis vbi saul
grauiter peccauit. xxxij. dis. §. Ad hec vero. et
j. q. iiij. §. Iteʒ peccato. et. xxiiij. q. iij. in princi
pio. et. ij. q. vij. §. His itaqʒ. De ista terra mul
ta fit mentio in exodo multis in locis igitur ꝛc.
De monte syna. mari rubro. deserto phares et
multis alijs nulla hic fiet mentio. nisi prius de
scriptis locis in terra promissionis.

De betachar et rama c. xxxviii

Betachar est villa tribus leucis de bethleem cõ
tra austruʒ in via in ebron in alto loco. Cui ad
iacet alia via dicta rama excelsa valde. de qua
tota videtur arabia. mons seyor et omnia loca
circa mare mortuum et mons abarim. Contra
occidentem vero totum litus magni maris cum
suis ciuitatibus. s. Joppe Gaza ꝛc. et tota terra
philistijm vsqʒ ad desertum sur De rama benia
min. vide supra. c. x.

De Bethleem. c. xxxix.

Bethleem que quondam effrata dicebatur. di
stat a Iherusalem versus austrũ ad quatuor mi
liaria illius patrie secundũ rorgonem idest duo
bus miliaribus teutonicalibus in sinistra parte
vie que ducit ebron ad iactum vnũ arcus a via
Prius tamen occurrit cabrata siue sepulcrum
Rachelis iuxta viam ad dextram que obijt in
in partu quando genuit beniamin Geñ. xxxv.
ante finem. Omnes alij filij iacob nati sunt in
mesopotamia sirie absqʒ vltimo. s. beniamin.
Et iacob posuit duodecim lapides super sepul
crum eius quod fuit gloriosum. secũdũ numerꝝ
filiorum israhel. et imminet eidem pulcra pira
mis. Similiter contra bethleem est turris adar
siue gregis. vbi iacob rachele mortua aliquantu
lum gregem suum pascebat. quo etiam tempo
re ruben primogenitus iacob et lie. condormi
uit balam concubinam iacob ideo maledicitur.
Geñ. xlviij. et illa turris distat de bethleem quã
tum arcus quinquies iacit. vbi et angelus nun
ciauit pastoribus cristum natum Luce. ij. et can
tabat celestis exercitus Gloria in excelsis deo.
Et est bethleem sita in mõte competenter alto
sed arto habens longitudinem ab oriente in oc
cidentem vbi est introitus. et est ibi cisterna cir
ca portã cuius aquas dauid desiderauit. ij. Re.
xxiij. in medio non tamen bibit sed deo immo
lauit. de pe. dis. ij. Et cognouerunt. §. oppone
tur. In fine orientali ciuitatis bethleem sub
rupe que erat circa muruʒ ciuitatis vbi creditur
fuisse stabulum est presepe domini incisũ in pe
tra. vbi saluator mundi natus est in sordibus
ut mũdi sordes tolleret Luce. ij. Juxta predictã
rupem ad quatuor pedes tantum est alia rupes
capatior sub qua aliud erat presepe in quo dul
cis ihesus mox natus coram boue et asino est re
clinatus. et proculdubio fuit vna rupes. sed fa
ctum est ostium in medio rupis per quod i cho
rum ecclesie de capella illa est ascensus per decẽ
gradus Nam tot facte sũt ibi ante tempora rui
ne q̃ ecclesia tantum est eleuata vltra capellaʒ
natiuitatis xpi. Est ãt capella illa precõsissiã opis
musini. et ẽ marmore strata. In loco vo vbi vir
go pepit ẽ tabl̃a marmorea p celebrãtibʒ strata
Etiã de lapide p̃sepis vbi xps natus ẽ nuda ha
bet ibi ps vna. et silr de p̃sepi vbi reclinatꝰ fuit
q̃ loca fideles. nõ sñ lacriarꝝ effusiõe deuotissime
osculant̃. Eccia silr ẽ valde p̃tiosa et ad deuocõʒ
ordiatissima. mirã hñs picturã. a mũdi creacõe
vsqʒ ad xpi aduentũ. cuiꝰ etiã pauimentũ stratũ
ẽ marmore diuersoꝝ coloꝝ In exitu hꝰ eccie con
aq̃lonẽ ẽ ãbitꝰ claustri mõachoꝝ de p̃siꝰ aliquos p
g̃dꝰ vbi adhuc cella et locus sci Jeronimi ondit̃.

In australi vero pte chori ostenditur locus ubi
herodes iussit multos occidi pueros ppter xp̄z·
quoꝝ corpa dicunt̄ ibidez sepulta·quedaz eciaz
dicit rozgon sepulta fore·iij·miliaribus istis/a
bethleem v̄sus thecuaz/in pte ad meridiez·De
ecclesia ista ad lapidis iactū/fere ad orientē est
ecclesia sancte paule et Eustochiū filie eius/ubi
et sepulcra earūdez·Iste sūt quibz scēs hieroni/
mus mlta scripsit·Ecclesiaz aūt bethleemitanaz
supradictā saraceni multū honorant pre om̄ibz
ecclesijs beate v̄ginis·quaz quidā soldanus vo
luit spoliare/et ornamēta eius in babiloniaz egi
pti transferre in edificacōez sui palacij·Et ecce
artificibus ad execucōz huius cū instrumētis ac
cedentibz/diuina dispensacōne serpens ingens
egressus est de integro piete·et eos tm̄ terruit
q soldanus mandatū reuocauit·et ecclesia post
velut ante pmansit·

De Bethsura·c·xl·

Bethsura castꝝ munitissimū/qd̄ tpe macha/
beoꝝ est ꝯstructū·quodqz anthioch⁹ adolescēs
fraudulent̄ cepit·j·macha·vj·ante finē·Distat
quasi p leucaz de irlm·sitū in latere mōtis ꝯtra
bethsech et bethleez·et de domo zacharie p alte
ram dimidiaz leucaz·Et interpretatur domus
fortitudinis eius·

De bethsech·c·xlj·

Bethsech est villa in sorte iude de bethleez ad
dimidiaz leucā ꝯtra occidentez/ubi captus fuit
adombeseth a iuda et simeone/amputatis sibi
sūmitatibz manuū et pedū·i·pollicibus szm he/
breos ne amplius posset pugnare·qz ita seuer⁹
fuit q·lxx·regibus amputauit manus et pedes
et sub mensa eius nutebant̄ Judicū·j·post p̄n/
cipiū·In ista villa est optimū vinū·et in circū/
iacentibz a descensu vallis raphaim usqz ad tor
rentez botri·Et xp̄iani colūt terras illas/dātes
soldano censū magnū·Naz saraceni szm legem
suaz viuentes vino nō vtunt̄ neqz vineta colūt·

De domo Zacharie·c·xlij·

Domus zacharie patris johānis baptiste luce
pmo est·iiij·miliaribz illius patrie de ihrlm·i·
circa·iij·miliaria teutōicalia inter austꝝ et occi
dentez·et·iiij·leucis de neelescol·Hanc intrauit
virgo maria exiens de nazareth p ciuitatez hie
rusalez·Nota locoꝝ distantiaz et non modicaz
viaz spaciata est/ut eciaz supra dictū est·Hūc
zachariam dicūt ambrosius et beda/similiter et
Burgensis fuisse sūmū sacerdotē·i·pontificez·
q̄uis Lira ab eis declinet luce·j·Vide ambro
sium sup lucaz·et Bedam in omelia·

De nobe·c·xliij·

Nobe ciuitas sacerdotū que nūc betenopol di
citur/distat ab emaus·iij·leucis·et a domo za
charie·ij·leucis inter aquilonē et occidentē/in
via que ducit diospolim siue liddaz et ramatha
siue ramathaim·Hic dauid accepit gladiuz go
liad getlxi/et edit panes ppositiōnis cū suis·j·
Re·xxj·quare saul postea occidit ibidez achime
lech pontificez et·lxxxv·viros dignos int̄ quos
multi erant sacerdotes·j·Re·xxij·His tpibus
fuit hic archa et tabernaclm federis·Vide infra
capitulo·lxxvj·

De Sochoth·c·xliiij·

Sochoth iude est iuxta vallez therebinti/ubi
dauid puer in fūda et lapide occidit goliad ge
theū de ciuitate geth·j·Re·xvij·et·xv·dis·Scā
romana·et·ij·q·v·monomachia·ubi ad austꝝ
fere p·j·leucaz descendit via de ihrlm in rama/
tha et joppe·Aliud est sochoth circa salim·de
quo gen·xxxiij·ante finez/tn̄s iordanē ad ori/
entez·ubi venit jacob et fixit tabernacla postq̄
pacificatus est cū esau datis p̄us muneribz·

De valle raphaim·c·xlv·

Raphaim est vallis inter emaus et bethsuraz
ubi tpe dauid ꝯgregati sūt philistijm ut pderēt
eū/eo q vnctus esset sup vniuersū ihrlm·Sed
dauid auxilio dei dispdidit eos·j·palip·xiiij·in
medio/in baalpharasim et simulacra eoꝝ com
bussit que ibi philistijm fugiēs dispsus ut aqua
dereliquit·

De Neelescol·c·xlvi·

Neelescol·i·torrēs botri·ij·leucis est de ebron
ndua inter aquilonē et occidentez·dicit̄ eciam
vallis lacrimarū·Hic tulerūt·xij·exploratores
palmitez cū vua sua/malagnata et ficus reuersi
in cades q̄ fuit mansio·xxxij·filioꝝ israhel ad
aaron et moysen post·xl·dies exit⁹ sui Numeri
xiij·Moyses tn̄ et aaron non miserūt eos de se
tanq̄ de se·sz ppter ppl̄i importunitatez·Ideo
postea facti rebelles errauerūt annis·xl·in he/
remo·ideo dicit̄ numeri·xiiij·post mediū·Filij
vestri erūt vagi in deserto annis·xl·et porta/
bunt fornicationez vestram·

De valle lacrimarum·c·xlvij·

Vallis lacrimaꝝ q̄ est spelūca quedā in rupe/
a latere australi ebron veteris·Ab agro damas
ceno q̄tum bis iacit arcus/est locus ubi adaz et
eua interfectū filiū abel a fratre cayn/luxerunt
annis·c·et in ppetuū ꝯtinuissent nisi diuinitus
eis reuelatū fuisset/q seth essent generaturi·p
lineaz cuius xp̄c esset nasciturus·Erat aūt adaz
ccxxx·annoꝝ qn̄ genuit seth scd̄m methodiū et
lxx·interp̄tes·In eadez spelūca adhuc sūt lecti
ade et eue in rupe·et fons intus scaturiens vn̄
bibebant·Et hz spelunca in longitudine pedes
circiter·xxx·et totidez in latitudine·Et sub eadē
valle descendit via ducēs de ebron in gazam·

De Agro damasceno·xlviij·

Ager damascenus est de spelūca duplici v̄sus
occidentez q̄tum iacit arcus bonus·et est terra
illa rubea et flexibilis ut cera·et portat̄ in egi/

ptum et ethiopiā et alias mundi partes p mer
catores saracenos et peregrinos vendentes pro
speciebus precaris. Et tamen modica est fossa
illa siue fouea. vix ad hominis staturā profūda
et vix quatuor aut quinqȝ in ea homines starēt
aut sederent. De hac terra madefacta factus est
Adam noster prothoparens secūdū corpus. sex
to die mundi prope meridieȝ. Postq̄ deus eo
dē die fecerat iumenta. reptilia et bestias. s. viii
kalendas aprilis. Et creatus secūdū animam in
gratia et omniū virtutuȝ habitu ut dicit Tho.
prima pte. q. xcv. De illa terra dicitur q gestā
tem se conseruet a casu. et ab impeticōne nociui
animalis. Vallis ista circa ebron est multuȝ fer
tilis et amena ad manendū. De fossa ista cōtra
austrū ad iactū arcus est locus vbi cayn occidit
frēm suum abel Gen. iiii. Quidam asserunt q
sit occisus circa damascū quod stare vix potest.
Vide cap. ciii.

De spelunca duplici siue Ebron noua. Capi. xlix.

Ebron noua edificata est i loco illo vbi erat spe
lunca duplex. et est de veteri ebron quantū arc⁹
iacit inter austrum et orientē. de agro vero da
masceno totideȝ sed ad orientem. Et ē spelūca
duplex q2 i vna seplti sūt viri i alia mulieres. s.
in inferiori. et est de Iherusalē per vnā dietā ver
sus austrum secūdū Ihero. de distanciis locorū.
In hac spelunca sepultus ē Adā cū eua secūdū
Ihero. xiii. q. ii. Ebrō/quāuis quidā dicāt Adā
sepultu in caluaria circa Iherusalem. quod tamē
doctoribus non placet. Ibi etiā sepulti sūt Abra
ham et Sara Gen. xxiii. ante medium et eiusdē
xxv. Ysaac et Rebecca Jacob et Lya Gen. xlix.
et canone quo supra. Et saraceni venerant hūc
locū plusq̄ sepulcrum machameti. qui est sepul
tus in ciuitate mequa siue meta in arabia mag
na. cuius sepulcrū visitant saraceni sicut nos li
mia scōꝝ Petri et pauli Et spelūca duplex erat
quondam in ecclesia cathedrali. sed saraceni nūc
istā ecclesiam redegerūt in mameriam. Fecerūt
etiā ibi municōȝ in qua erāt lapides centū pedū

De machameto. c. l.

Iste machametus originēȝ habuit post multas
generationes ex ismaele filio Abrahe patriarche
de agar ancilla de qua Gen. xxi. Huius macha
meti pater dicebatur abdalla. et mater emma.
Hi genuerūt eum in arabia in villa itraryp cir
ca mequam siue metam ciuitateȝ. Informabat
auteȝ hic machametus ab astronimo de hinc a
quodā iohāne apostata monacho de antiochia
arriano. et pdoctus est legē iudaicā et xpianaȝ
perfidissime contra omnē scripture veritatē. s.
cū ambo essēt in egipto. Machametus quoqȝ
fuit primo pauper. sed p mercancias et fraudes
surrexit atqȝ rapinas. et tandē dyabolo plenus
et omni astucia voluit in regem saracenoꝝ sub
limari. ideo legem perfidissimā post condidit.
q̄ circa finē eraclii imperatoris pmulgauit qui
cepit anno domini sexcentesimodecimotercio et
xxx annis secūdū historiā romanoꝝ imperauit.
Libidinosus ut bestia. et ambiciosus ut Satha
nas fuit. nam et peccatū zodomiticum no pro/
hibuit. Tandē malefitio egit vt tadiga vidua.
et regina arabum et ismahelitaruȝ matrimonio
sibi fuit copulata. Quidā dicūt eum cepisse reg
nare anno septimo Lodewici primi. Post venit
in hispaniam et predicans ibi Dixit Ihesū xpm
natū esse de virgine sed non esse deu Et cū fere
per sanctū patrē ysidorū archiepm hispalensem
apprehensus fuissȝ. monitu dyaboli euasit in af
fricam. deinde in arabiam et infinita morbida
dicauit. q vnde tantus cepit sibi populus adhe
rere q totum imperiū orientale ipsius eraclii cō
mouit. tamen diuino nutu morbo caduco labo
rauit Columbā docuit q grana de aure eius ac
cepit. ideo populus credidit q spūssanctus euȝ
dei legē perdocuit qn̄ predicauit. Et cum. x. an
nis regnauit in damasco discipulus ei⁹ albunor
veneno fortissimo clam eum extinxit. qui cuȝ se
grauari sensit omnibȝ quibus potuit indicauit
se iam moriturum et tercia die resurrecturum.
et corpus suum in celum deferendum. sed cū xi.
diebȝ inhumatus iaceret et pre fetore nemo ap
propinquaret. canes carnes eius comederant.
et postea ossa eius sepulta sunt in quadam ciui
tate que arabice meduiaraziel dicitur. Dehinc
cognati eius omnia figmenta interpretati sunt
in melius ut magnificarētur a populo et laute
inde viuerent. et tandem elegerunt ei successorē
quem calaphan. i. heredē vocauerūt Cōtra quē
alius surrexit nomine hali patruelis machame
ti qui se digniorem machameto estimauit. ideo
legem eius cepit in certis articulis destruere. et
id quod ipse voluit addere. Vnde contigit cale
phan qui solus voluit soldan⁹ noīari. q2 plures
adherentes habuit dn̄ari in oriente. haly vero
in egipto. Et ex diuersa lege facta ē magna po
puli dissentio in successoribus vtriusqȝ. Postea
minor calapha egipcius domino suo quasi hūi
liatus cepit se prosternere soldano egipcio et p
diciose claua ferrea egipciū occidit. et omnes su
os disperdidit. et solus monarchiam tenere ce/
pit tam in oriente q̄ in egipto. blandiciis ac mi
nis omnes compellens ad leges suas. Tandeȝ
sedem imperialem in ciuitate marchque q̄ quō
dam carthago dicebatur locauit. et non solū in
ethiopia et egipto. affrica ve domiabatur. sed
eciam in hispania in magna parte Ipsum vero
calephan orientalem odio habuit cūȝ omnibus
suis successoribus vocans eum regem gencium
se vero regem credentiū. Ideo continuū scissa ē
inter saracenos orientales et occidētales. quod

vtile est xpianis qui diu essent dissipati nisi do
min⁹ custodierit ciuitatē et petri nauiculā gu-
bernaret. Hec de Machameto breuiter.

De Ebron vetere. c. li.

Ebron vetus est de ilice mambre per dimidiā
leucam ad dexterā iuxta viam. quondā ciuitas
arbee dicta Geñ. xxiij. in principio. in monte si
ta. in qua Dauid septē regnauit annis. ij. Re. ij.
et est de Ebron noua quantū arcus iacit versus
aquilonem. Ad hanc applicuerūt exploratores.
Numeri. xiij. in medio euntes ad torrentē botri
et postea facta ē ciuitas caleb. Josue. xiiij. post-
q̄ eam Josue expugnauit Josue. x. ante finem.
Hic etiā habitauit Abram Geñ. xiij. Nūc vero
destructa est. Et distat de Jherusalem per dietā
vnā versus austrū. Hec dicitur Josue. xiiij. in fi
ne cariatharbe. i. ciuitas quatuor scz patriarcha
rū qui in finibus agri eius. i. noua Ebron cum
suis vxoribus sepulti sunt vt dictū est supra. c.
xlix. et idem Geñ. xxiij. in principio. vel dicitur
sic a quatuor gigātibus ibi sepultis. s. arbe siue
enach, haymā, sesai et tolmai. Josue. xv. in me
dio. qr Josue eos ibi deuicit.

De mambre. c. lij.

Mambres vel Mambre Aner et Escol tres fra
tres erant Amorrei. Abrahe confederati. cū qui
bus etiā substanciā ipsius Loth ac ipm captu.
ab inimicis redemit circa Dan. Geñ. xiiij. adiun
ctis sibi. ccc. vernaculis. Conuallis aūt Mambre
a seniori fratre cognoiatur in qua hitauit Abra
ham circa quercū vel therebintum aut ilicē agi-
gi que nūc dirps dicitur. Et ostendit ante ostiū
tabernaculi Abrahe et scdz Jhero. stabat hec ar
bor vsqz ad tempora Theodosij. que cepit āno
dñi. ccclxxxvij. Et illa que nūc ostenditur ibi ab
alia. s. prima que aruit nata fuit et est medicina
lis habens folia vt lentiscus. sed fructum om-
nino sicut querc⁹. Et ē Mambre plusq̄ ad vnā
leucam a Rama. de qua dictum est supra capi.
xxviij. vbi betachar. et est ad dextrā prope vi
am regiam que ducit Ebron. de Ebron vetere p
dimidiam leucam. Hic Abram diu habitauit
et angelos hospicio recepit Geñ. xviij. quia tā
humanus fuit q ideo circa viam habitare vo-
luit vt vnicuiqz hospitalitatē exhiberet et pedes
lauaret. xlij. dis. in principio. et. c. Quiescam⁹.
et. xxxv. dis. c. sexto die. Etiam est ibi mons di
ctus Mambre.

De Philippo dyacono. c. liij.

Fons est circa Mambre riuum faciens tenden-
tem versus Neelescol vt supra. c. xlvi. i quo per
mediam leucam ad leuā Neelescol philippus
dyaconus. non ille apostolus baptisauit eunu-
chum regine candacis de ethiopia Actuū. viij.
omnes ille regine candaces dicebātur. sicut Ro-
mani imperij regine dicūtur imperatrices.

De Dabir. c. liiij.

Dabir que Judicum pmo. dicitur cariathsepher
idest ciuitas literarum quia scriptores habita-
bant ibi. distat ab Ebron noua ad duas leucas
versus austrum. Hanc cepit Othoniel filius Ce
nes frater Caleph minor et vterinus tantū et
per hoc meruit Axam filiam Caleph in vxorē
cui gementi dedit Caleph irriguum superius et
inferius, idest agros irriguos circa ciuitatē hāc
ad orientem et occidentem. quia ciuitas arida
fuit. Z n legaliter Othoniel cepit matrimonio
filiā fratris sui sine peccato non est presētis ope
ris. Nunc vero stilus dirigendus est ad loca in
fra Jherusalem ad occidentē. dimissis egipto.
mari rubro. monte syna et ceteris quousqz terra
sancta exposita sit.

De Emaus. c. lv.

Emaus de quo Luce. xxiiij. castellū est, distās
a Jherusalem versus occidentē stadijs. lx. idest
duobus miliaribus teutonicalibus magnis ex-
tra portam negociatorum. et dicitur nunc Nico
polis vbi discipuli dominū cognouerunt in fra
ctione panis.

De Bethoron. c. lvi.

Bethoron inferior in tribu beniamin est tribus
leucis de Jherusalem fere ad occidentē sub mō
te sylo de sorte filiorum Joseph. Josue. xvj. in
principio. Et pmi. Machabeoꝝ. iij. post princi
pium. et data est leuitis in sortem. Alia est be-
thoron supior. de qua eciā Josue. xvj. Et vtrā
qz edificauit sara filia ephraim no illi⁹ ephraim
filij Joseph, sed longe post. j. Paralip. vij.

De Cariathiarim. c. lvij.

Cariathiarim vna de vrbibus Gabaonitarum,
est tribus leucis cum dimidia euntibus de Jhe
rusalem in Liddam siue diospolim versus occi
dentem. Hic mansit Archa viginti annis postq̄
reducta ē per philisteos. j. Regū. vj. in fine. ut
patuit eciam in pncipio huius tocius.

Lachis. c. lviij.

Lachis similiter vrbs Gabaonitarum est infra
Cariathiarim fere ad occidentem ad duas leu-
cās et est de tribu beniamin. Hanc debellauit
Josue dux. Josue. x. ante finem. Postq̄ expug
nauit Macedam et Lebnam. De eadem dicitur
Judicum. xviij. post principium. Hic eciā Ama
sias filius Joas occisus est. secundi. Paralipo.
xxv. in fine. Hanc eciam obsedit Sennacherib
rex assiriorum quando misit nūtios ad Ezechi
am regem Juda. iiij. Regū. xviij. post pncipiū.

De monte modin. c. lix.

Mons modin est inter Jherusalem et Lidda
duabus leucis est de bethsames quasi ad austrū
et octo miliaribus illius patrie de Jherusalem.
et est altus ita ut i mari mediterraneo videat.

Hic sedit Mathatias sacerdos non pontifex et
filij eius. j. Machabe. ij. Similiter et sepultura
eorum est hic. Multa hic sunt facta que habent
in libris machabeorum.

Bethsames. c. lx.

Bethsames iuda opidum est de cariathiarim ver
sus austrum ad duas leucas in tribu dan. ca
po huius ville visa est archa domini nuda. re/
ducta per duas vaccas de accaron tempore mes
sis triticee. j. Re. vi. et ceciderunt multi. s. l. mi/
lia de plebe. Alia est bethsames in neptalim de
qua non est ad propositum. Hic etiam est lapis
adiutorij abnezer. j. Re. vj.

De tamna et odolla. c. lxi.

Odolla quam dicunt eglon est. xij. miliaribus de
emaus inter orientem et meridiem Gen. xxxviij.
Hic iudas patriarcha duxit vxorem ibidem. et
inter odollam et tamnata siue tamnas postea pec/
cauit mortaliter cum thamar ibidem. et. xxxij. q.
iiij. meretrices. Vide de sampsone Judicum. xvi.
in principio. Alij asserunt quod odolla et eglon fu
erunt diuersa opida et ad hoc facit textus Josue
xij. in principio. Sed rorgon ponit pro eodem quia
parum distabant.

De lebna. c. lxij.

Lebna ciuitas in tribu iuda fuit non longe a la
cis et duabus distabat leucis a lidda que et diospo
lis inter aquilonem et orientem. Hanc destrux
it iosue dux Josue. x. post medium quando etiam
cepit opida azecha et maceda et est azecha tribus
leucis a lebna in via que ducit gaboon. Hic etiam
in spelunca. v. reges se absconderunt quos postea
interfecit. Vide totum Josue. x. Hanc etiam lebnam
expugnauit sennacherib rex assiriorum. quarti.
Re. xix. in medio. Alia est lebna in tribu ephra
im circa machinas infra. c. lxxvij.

Ramatha sophim. c. lxiij.

Ramathaim sophim de qua. j. Re. j. in princi.
que Mathei. xxvij. dicitur arimathia est de Jhe/
rusalem ad. x. leucas ad occidentem. partim in
tribu beniamin. et partim in tribu ephraim sita
in monte ephraim. non alto quasi in planicie non
longe a diospoli siue lidda. Hic fuit Samuel natus
et sepultus. Hic habitauit nobilis decurio Jo
seph discipulus cristi occultus qui et ipsum sepeli
uit Mathei. xxvij. et nunc dicitur ramatha vel ra
mula. Tadi. i. episcopus saracenorum hic quon/
dam sedit. Juxta hanc ciuitatem Abbacuc raptus
est ab angelo et ductus ad danielem cum pran
dio in babilonem Danielis vltimo.

Joppe siue iaffa. c. lxiiij.

Joppe ciuitas maritima vbi ionas intrauit na/
uem fugiens a facie domini Jone primo distat
a ramatha per tres leucas idest fere per decem mili
aria parua teutonicalia de Jherusalem. Hanc in/
cendit iudas machabeus. ij. Machabeo. xij. in
principio. Hic erat discipula nomine thabita quam
petrus apostolus suscitauit. de monte libano per
ducuntur ligna ad mare ioppe pro templo ree/
dificando post captiuitatem babilonicam. j. Es
dre. iij. de ioppe nauigatur ad berithum idest ba/
ruth per. xviij. miliaria. acsi nauigaretur de Lubec
ad ribnisse. sed ibi magis petitur chorus quam hic. quia
itur magis ad orientem ibi. Sepius habetur hec
ciuitas in biblia. Ibi ostenditur nunc hospicium
Petri quod est ecclesia facta sub rupibus secus
mare. Comes ioppe est marscalcus in Jherusalem
et dominus ascolone et ramathe ut patet ex suo ti
tulo. In ioppe quondam fuit portus solempniter
muratus. sed soldanus metu regis francie eum
in parte destruxit. Nunc portum petunt peregri/
ni nostri properantes de venecijs fere venientes
de occidente ad orientem. inclinant tamen ad au
strum per totam viam. Et sunt de partibus mari
timis saxonie. s. Lubec Hamborch. et sic de sin
gulis vsque ad veneciam. clx. miliaria teutonicalia
Deinde duomilia quingenta miliaria italica vsque
Joppe. et est summa summarum circa nongenta
miliaria et decem teutonicalia satis magna. Si
vero multi portus in via petuntur iter magis
prolongatur. Est enim portus in diadra. adiara.
letzi. cursula ragusa. dures. craphuen. maduen.
et ibi medium per vie. et hi omnes portus a sinistris
Et tunc petitur dextera et itur cretam. a dextris
eam dimittendo. deinde ad candiam. ad rodum
ad ciprum. vbi finitur religio nostra. et demum
venitur ad Joppe per longum mare. Si vero si
nistra petitur de rodo. peruenitur ad damascum
quod seruant frequentius institores. Si vero ex
eundo de venecijs semper seruatur dextera conti
nue venitur quasi ad innumeras grecie insulas
de quibus non est dicendum per singula.

Jamnia. c. lxv.

Jamnia portus est iudee de mari mediterraneo
de Joppe ad duas leucas contra austrum. Hunc
succendit iudas machabeus. ij. Macha. xij. post
principium. sic quod ignis videbatur in Jherusalem sta
dijs. ccxl. hoc est vltra octo miliaria teutoicalia
magna ad occidentem.

De lidda siue diospoli. c. lxvi.

Lidda que et diospolis dicitur distat. ij. leucis
a Joppe. Hic erat petrus quando mortua fuit
thabita ideo adappellabant discipuli Petrum de
lidda in Joppe qui suscitauit eam. Act. ix. in fine
et distat de Jherusalem vltra septem miliaria teu
tonicalia ad occidentem.

Geth. c. lxvij.

Geth quondam vna de ciuitatibus philistijm vn
de Golias. i. Re. xvij. nunc dicitur ybilin. et est
quatuor leucis de Joppe non longe a mari in col
le et est paruum casale. Et ab ea proprie incipit
terra philistinorum. De hac dicitur Josue. xj. ante

finem quem iosue percusso enachim gigātē ī ebron non reliquit de enachim stirpe vllum absqz ci/uitatibus Gaza Geth et Azoto in quibus sunt solū relicti. de hac ciuitate habetur. ij. Regū. j. et. xxi. et. iij. Regū. ij. et. j. Paralip. vij. in me/dio. et. xviij. in principio. et. ij. Paralip. xxvi. in principio.

De Accaron cap̄. lxviij.

Accaron secunda ciuitas philistinorum inter. v. distat a bethsames fere per leucas quatuor qua si ad austrum non lōge a mari. et est modo ca sale modicum et fuit de tribu iuda ut dicitur Jo sue. xv. post medium. Hanc ciuitatem cum om nibus finibus suis dedit Alexander nobilis fili⁹ eupatoris anthiochi. pontifici iherosolomitano ionathe in possessionem cum fibula aurea. p̄mi Machabe. x. ī fine. Sicqz lector discretus et nō legat accaron pro accon. cū sit accon ipsa ptho/lomayda de qua infra dicetur.

De Azoto. c. lxix.

Azot⁹ tercia vrbs philistinorū quatuor leucis ē ab accaron ad austrū et distat p vnā leucā a ma ri. estqz iam paruū casale. et fuit de sorte iude. Josue. xv. ante finem. Hic asportata fuit archa domini a philisteis capta. j. Re. v. in principio Huius ciuitatis murū destruxit Ozias rex iuda ij. Paralip. xxvi. in principio. Contra hanc pug/nauit rex sirie. Ysa. xx. in principio. Hanc iac cendit Jonathas. j. Machabe. x. i p̄ncipio. Hic inuentus est Philippus dyaconus postq̄ bap/tisauit eunuchum regine candacis. Act. viii. Vi/de supra. c. liij.

De Ascalona. c. lxx.

Ascalona quarta vrbs philistinorum est ad au strum sex leucis de azoto sita in litore maris ha bens formam semicirculi munita valde. Ideo sa raceni totum robur suum firmant in ea. de hac fuit Herodes ascolonita qui necauit innocentes Mathei. ij. cuius pater fuit ydumeus noīe An/tipater. De hac ciuitate habet̄ Jhere. xlvij. sopho nie. ij. et zacharie. ix. in principio.

De Gaza. c. lxxi.

Gaza quinta vrbs philistijm in litore maris si/ta distat. v. leucis ad austrum ab ascalona ī via que ducit in egiptum. et dicitur nunc Gazacha. Hanc cepit iudas filius Jacob. Judicu. j. i me/dio. Hic dormiuit Sampson quādo ambas fo res porte cum postibus suis tulit super montez versus ebron. Judicū. xvi. ī principio. Nec ē in loco vbi quondaz fuit. ideo dicitur Actuū. viij. Que est deserta. zc.

De Bersabee. c. lxxij.

Bersabee que nūc giblyn dicitur quatuor distat leucis a Gaza. et est terminus terre promissiōis ad austrum. Hic abimelech et abraham simul iu/rant super puteo que fodit abraham Gen̄. xxi. in medio. quia bersabee fedus siue iuramentuz putei interpretatur. ideo tota regio a puteo no/men accepit. Hic exiuit abraham immolaturus ysaac cum esset ysaac. xxv. annorū secūdū Jose/phum li. j. c. ix. antiquitatū. in mōte moria. vbi templum postea erat construendū. Gen̄. xxij. et. xxij. q. ij. §. Quandoqz. et. c. non em. Et di stat de Jherusalem per duas dietas magnas qua si ad austrum. Sepius habetur iste locus in scp̄ tura. Vide infra vbi Cesarea philippi P⁹ ber/sabee sequit̄ desertū mḡnū vsqz ad flumē egipti riuocorula de quo Gen̄. xv. ī fine. et extenditur illud desertū ad orientem vltra montez syna in quo filij israhel manserūt multo tempore transe untes de loco in locū. Et habz hoc desertū ī via a gaza in egiptū multā arenā. Et aque defectuz hospicia tamē quedā habet. na de gaza p̄mo ve nitur ad castrū dor quod est circa flumen predi ctum. Et ibi terminatur siria siue terra promis sionis. de dor castro procedēdo per septē dietas arenoso trāsito deserto peruenit̄ in egiptu. et sin gulis diebus potest haberi hospiciū saracenorū sed non vinū. Videamus nūc loca de Jherusalē versus aquilone situata. ita ad circuitu q̄ ad chorū

De Gabaa saulis. c. lxxiij.

Gabaa saulis in tribu beniamin vbi vxor leuite fuit oppressa. Judicū. xix. causa cuius tota trib⁹ est extermiata. s. xxv. milia et septingenti. rema nentibus tm̄ sexcentis de tota tribu Judicū. xx. et. xxi. distat tm̄ vna leuca de machmas ad au/strū. et tribus leucis de Jherusalē quasi ad aqui lonē. De ista ciuitate erat Saul filius Cis p̄m⁹ monarcha ī pp̄lo isr̄l. j. Re. ix. et. x. et. viij. q. j. Audacter. Licet Abimelech filius Gedeonis. ante hoc tempus violenter se ingessit pro rege parciali omnibus fratribus suis occisis Judicuz ix. non tamen sine destructōe tocius domus pa tris sui. Hanc ciuitatem instaurauit Asa rex Ju da. iij. Re. xv. i medio. et. ij. Paral̄. xxvi. ī p̄n.

De Rama. c. lxxiiij.

Rama beniamin est de gabaa ad vnā leucā cōtra austrū ī monte sita q̄r rama altum sonat. et hoc ad sinistrā euntibus ī Jherusalē non longe a via et est. ij. leucis de Jherusalē fere ad aquilonem. De hac etiā p̄t intelligi illud. Jhere. xxxi. Vox in rama audita est. Vide supra. cap. x.

De Machmas. c. lxxv.

Machmas est quinqz leucis versus austrum de lebna. opidū magnū quod fuit terminus tribus effraim contra austrū. nūc autē bira dicitur. et est quatuor leucis de Jherusalem ad aquilonem quasi. Hanc succēdit symon filius mathatie. j. Macha. ix. ante finez. Postea vero hitauit hic Jonathas pontifex frater eius bachide expug/nato. et iudicauit populū et impios extermina/uit ibidem in fine.

De monte sylo. c. lxxvi.

Sylo mons est duabus leucis de Jherusalem inter aquilonem et occidentem et viginti miliaribus illius patrie a Sichem scdʒ Rorgonem altior omnibus montibus istis. ideo etiam rama idest altũ dicitur De Gabaa saulis distat ad vnā leucam maximam. et dicitur nunc ad sanctum Samuelem. Vide supra. c. lxiij. Distat etiaʒ de rama beniamin ad vnam leucam. nec est locus iste ramathaim sophim quia ille distat decē leucis de Jherusalem. hic autem duabus leucis tā-tum. Iste ad occidētem. hic vero ad circium. In hoc loco fuit Archa domini. cccxliij. annis. et tabernaculum federis quod fecerat Moyses in deserto. quia Josue transtulit ista de galgalis in silo ad ibi manendum que fuit de sorte ephraim. de qua tribu fuit Josue, qui pre ceteris cultū zelabat diuinum. et ibi mansit vsqʒ ad destructiōʒ silo ipsa archa. et tunc est translata in nobe. vbi fuit tpe dd cum tabernacl'o. Vide supra. c. xliij. Vide eciaʒ i principio huius tocius vbi agitur de templo construendo. De hoc loco dicit Ps. lxxvij. Et repulit tabernaculum silo. In hoc eodem monte erat Gabaon quāuis per aliquā distantiam vbi erat excelsum maximum vt dictuʒ est supra cap. xvj.

De Lebna ephraim. c. lxxvij.

Lebna ephraim ē quatuor leucis a Sichem cōtra austrum iuxta viam ad dextram euntibus in Jherusalem. Est et alia Lebna iuda prope Lachis. de qua supra. c. lxij.

De Cesarea palestine. c. lxxviij.

Cesarea palestine que quondā dor. de hinc pirgus siue turris stratonis dicebatur quam Herodes magnus instaurauit. et cesaream in honorē cesaris appellauit, distat. xj. leucis ab accon idest ptholomayda quasi ad austrum. declinando tamen ad occasuʒ. Accon vero tribus dietis distat de Jherusalem. Hec Cesarea quondā fuit gloriosa ciuitas maritima cincta ab occasu mari magno ab oriente vero palude dulci et profunda in qua mltitudo cocodrillorum. nam ciuitas nunc penitus est destructa ideo nemo eos ibi inuadit. In hac habitauit quondaʒ Philippus et filie eius. Philippus quidam non apostolus, sʒ dyaconus de quo Actuũ. vj. dicit tamen iste euāgelista Actuũ. xxj. post principium. quia feruenter predicauit tepore psecutionis. vt patet Act. viij. Hic etiā Petrus apostolus baptisauit Cornelium militem romanũ piũ elemosinariũ Act. x. qui primus in ea fuit episcopus. Quia quondaʒ ibi fuit archiepiscopatus. Et fuit hec ciuitas tocius palestine metropolis. nunc vero est in tiro vt infra. c. lxxxvij. Hic eciam Paulus appellans cesarem disputauit coraʒ agrippa et tradidit Julio vt vadat Romā Actuũ. xxvj. et. xxvij. Hic etiam Herodes agrippa ab angelo occidit Actuũ. xij. in fine. et li. xix. anquitatum. c. viij. anno scʒ domini. xlv. cum iam septimum regni ageret annum. Alia est Cesarea philippi, idest dan siue belenas. de qua Mathei. xvj. et ē terminus terre promissionis ad aquiloneʒ. vt infra dicetur.

De Assur. c. lxxix.

Assur siue dora villa est in tribus leucis de Cesarea ad austrum. quondam Antipatrida dicta ab Antipatre patre Herodis magni. Assur etiam stat pro regno assiriorũ. Ysaie. x. et. xxx. et xxxj. &c. et sic non stat hic. Et sunt octo leuce de Assur siue dora in ioppe.

Catho. c. lxxx.

katho villa est quatuor leucis ab Assur ad orientem. quondam dicta Manerith. et fuit de tribu Manasse. sita in planicie sub monte ephraim non longe a monte Saron. Et per hanc est via in sichem et in Jherusalem.

De Saron mons. c. lxxxi.

Mons saron et opidum sarona ē quatuor leucis de katho ad austruʒ. De hoc opido habetur in Actibus apostolorum. Item alia est ciuitas in Galilea dicta Saron cuius meminit Ysaias Jude regio inter montem thabor et tiberiadem dcā est Sarona scdʒ Rorgonem.

De Ayalon valle. c. lxxxij.

Ayalon valls est inter gabaon et mare mediterraneum non longe a Joppe. vnde dicitur Josue x. ante medium. Sol contra gabaon ne mouearis scʒ ad occasum. et luna contra vallem ayalon. Stetit igitur sol in medio celi ad preces Josue vt illos quinqʒ reges exterminaret. nec fuit ante nec post tam longa dies.

De Ptholomayda siue Accon. c. lxxxiij.

Accon que i machabeis li. pmo. cap. xij. ptholomayda dicitur. quondam gloriosissima erat ciuitas in litore magni maris sita. tribus dietis non magnis a Jherusalem versus aquilonem directe. cui tirus ad aquilonem per vnam dietam sociatur. Hec ciuitas olim quasi tocius orbis mercācias habuit. sed heu discordia destruxit omnia. dicente domino Mathei. xij. omne regnum in se diuisum desolabitur. cuius desolationem describere non est ad propositum. Est tamen sciendum q hec ciuitas nunq fuit de terra promissiōis nec a filijs israhel possessa. quāuis tribui aser in distribucōe terre fuerit assignata. tñ aserite eā nunq possederũt. Est autẽ in prouincia fenicis. carmelum habens montē ab austro ad quatuor leucas et ciuitatem cayphan in pede aquilonari montis eiusdem. A qua ad tres leucas fere cōtra austrũ ē castrũ pegrinorũ

in mari situm. quo non est locus fortior in mun
do et ibi terminatur siria fenicis ad austrum. et
dicitur alio nomine petra incisa. Ab illo monte
non longe occidit Helias sacerdotes baal ī tor
rēte cison. iij. Re. xviij. Accon vero fuit ciuitas
munitissima habēs formā triangulā cuius due
partes mari iunguntur magno. Tercia vero hz
campū amenissimū et multoꝝ preciosorum fru
ctuū feracem latitudinis duarū leucaꝝ. In hac
ciuitate dicitur fuisse ydolū beelzebub quod cō
suluit Othosias rex israhel quādo cecidit per cā
cellos cubilis sui in samaria. iiij. Re. j. an de in
firmitate euadere posset. Ad hanc eciā circa an
nos dñi. M. cc. nobiles principes in die de pro
genie vaus perduxerūt aureū diadema pretio
sissimis gemmis ornatum ipsius regis arabie et
nubie melchior qui xpisto tria munera obtulit.
Mathei. ij. quod tamē postea a templariis sub
tractū fuit. Hec gloriosissima ciuitas anno dñi
Mcclxxxij. xxij. die mensis maij a saracenis cap
ta est et de manibz xpianoꝝ abstracta ob inha
bitantiū discordiam ut dictū est. In hac ciuita
te dolosus triphō cepit proditorie ionathan frēm
iude. j. Machā. xij. et postea eū occidit ī bascha
man cum filiis suis anno pōtificatus sui. xviij.

Casale Lamperti. c. lxxxiiij.

Casale lamberti est iuxta mare de accon contra
aquilonez quatuor leucis. vinetis. carectis. et
fluminibus abundans quia est in valle sub mō
te cui nomen eciam saron est.

Sandaleon castrū. c. lxxxv.

Sandaleon castꝝ quod alexander obsidens di
citur tirum construxisse. i. instaurasse quatuor leu
cis a casali lamberti. et est locus fertilissimus.

Puteus aquarū. c. lxxxvi.

Puteus aquarū viuentiū de monte libano fluē
tium Cañ. iiij. est plusq̄ per vnā leucā de san
daleon castro versus tirum iuxta viam euntibus
tirum quantū arcus iacit. ebulliūt enī aque ille
iugiter de terra sicut fons pater in ciuitate pa
derburnensi per omnia. Et sunt ī veritate qua
tuor putei eiusdem disposicōis sed disparis quā
titatis. Primus et precipuus habet. xl. cubitos
latitudinis et longitudīs per quadꝝ. Alij vero
tres habēt circa. xxv. cubitos et habent altitudī
nē vnius haste ex durissimis lapibus operis in
dissolubilis et habent aqueductus per riuos de
scendentes ad latitudinē et profunditatē statu
re humane. Et quāuis sic. aqua tamen tāta est
q̄ sepius ad oēz partē vltra muros defluit. Iste
aque totam planiciem tiri irrigant. Et distant
putei siue fontes isti pauloplus q̄ iacit arcus
a mari mgno siue mediterraneo. et tñ ī isto mo
dico spacio sūt sex rote molendinoꝝ quas aque
iste impellunt. dehinc mare intrant. Lira tamē
illud Cañ. iiij. uts. exponit de iordane.

De Tiro ciuitate. c. lxxxvij.

Tirus ciuitas sirie fenicis sita in litore maris in
rupe durissima. minus q̄ vna leuca est de fonti
bus prefatis. q̄ tiras filius iaphet primū extru
xit et est rotunde figure. maior q̄ accon. metro
polis fenicis fortissima in turribz et muris. mu
ri altissimi sunt habentes spissitudinē. xxv. pe
dum. Undiqz circundata est mari preter q̄ ad
orientē. vbi eam primo nabuchodonosor et po
stea alexander terre fecerunt contiguam. Quā
dā habuit vnā venā per dracones et piramides
mirabiles de puteo aquaꝝ viuentiū. sed nūc in
ruinā omnia ista sunt conuersa Arcē siue castrū
inter. xij. mari turres habet quod vix totus mū
dus expugnare posset. Ideo dicitur Josue. xix.
in medio. ciuitas munitissima. Multa dicunt. ij
Regū. v. I medio. Ysa. xxiij. Eze. xxvi. et. xxvij
Joelis. iij. et zacha. ix. de gloria istius ciuitatis
que hic sunt pertranseūda causa breuitatis. In
finitas fere habet reliquias sanctoꝝ tempe dio
clesiani ibidē passoꝝ Lege eusebiū in ecclastica
historia. Requiescit et origenes ibidez in muro
ecclesie sancti sepulcri offirmatus. Sedes arc
hiepiscopatus est ibi. habens episcopos beritensez
idest de baruetb. sydonensem et acconensem in
suffraganeos. sed heu multa ibidem iam diu te
tenderit ad occasū. et extenditur ista dyocesis
versus austꝝ vsqz ad petrā incisam. i. castrum
peregrinorū. Uide supra. c. lxxxiij. A porta eius
orientali quātū arcus bis iacit inter arenas dī
citur locus predicacōis xpi. Luce. xi. quādo ei
fuit dictū a muliere de turba beatus venter qui
te portauit et vbera que suxisti ⁊c. Et est ibi la
pis magnus in quo xps tunc stabat qui locus
nec hieme nec estate arenis cooperitur.

De Eleuthero fluuio. c. lxxxviij.

Eleutherus fluuius ē. iij. paruis leucis de Tiro
versus aquilonē vbi intrat mare magnū quo
usqz Jonathas pontifex persecutus est regē sirie
demetriū. j. Macha. xij. Et venit iste fluui⁹ de
Ithurea siue Galilea genciū qd idem est. de cō
finio illo qd quondā dicebat Rob et postea Ra
bul et fluit sub castro belcifort iuxta horma quo
usqz Josue persecutus ē quatuor reges. Alia tñ
est horma de qua dr Nūeri. xxj. de galilea gen
cium infra dicetur.

De Sarepta sidonioꝝ. c. lxxxix.

Serepta sidonioꝝ que et sarphen dicitur dua
bus leucis distat ab illo fluuio. et est in litore
maris octo miliaribz illius patrie a Tiro inter
aquilonem et orientem scdm Rorgonez. et iam
vix octo domos habet. Ante eius portā austra
lem quondam erat capella vbi helyas pphēta
venit ad mulierem sareptenam. et mansit apud
illam. cuius eciam filiuz suscitauit quem pleriqz
dicūt fuisse Jonam prophetam. iij. Regū. xvij.
Loc⁹ ille quondam gloriosus fuit q̄ ruine ei⁹
optime testantur.

De Sydone·c·xc·

Sydon quondaz vrbs magna fenicis plusq̄ lin
gua loqui poterit circa mare sita/ē ad duas leu
cas a Sarepta idest sex miliaribus illius patrie
scdꝫ Rorgonem· cu⁹ longitudo tendebat ab au
stro in aquilonem inter mōtem antilibanum et
mare· quasi sub mōte in specioso campo· de cu/
ius ruinis iam alia parua edificata est ex parte
vna in corde maris· satis munita· nam duo for
tissima habet castra· vnum ad aquilonem ī cor
de maris· Aliud ad austrum in rupe· et eius ter
ra in circuitu optima et fertilissima ē· Ante por
tam orientalem ciuitatis antique que nunc de/
serta est· capella est in loco vbi chananea venit
ad dominum rogans pro filia demoniaca Ma/
thei·xv· in via que ducit ituream et cesareā phi/
lippi· Quia scdꝫ borch· postq̄ · xp̄c· anno secūdo
sue predicationis· scꝫ etatis sue scdꝫ carnē xxxij·
multa miracula fecit in galilea· videtur iuisse p
acconense suburbium ad Tirum· que ab accon
noueꝫ leucis distat · et deinde ad sydonem que
eciam nouem leucis distat a tiro· Lapis vero ī
quo cristus stans predicabat ante sydoneꝫ in lo
co predicto· nunc positus est ibidem in capella
constructa inter parietem et altare eiusdem· et
creditur locus ille fuisse tunc intra murum ciui
tatis ad orientem· quod videtur vestigia ruina
rum ostendere· De sydone autem iuit tunc Jhe
sus in cesaream philippi· De hinc inter fines de
capoleos· Marci·vij· ante fineꝫ· vbi surdum et
mutū curauit qꝛ aliter de tiro illic venire nō po
terat propter montiū circūiacentiā· sed hoc totū
pretermittit marc⁹ q̄ Jhūs iuit p cesareā philippi·

De monte antilibano·c·xci·

Mons antilibanus distat a sydone ad orienteꝫ
per vnam leucam incipit enim circa fluuiū eleu
therum de quo supra· et protenditur vsqꝫ ad tri
polim fere per quinqꝫ dietas· et nusq̄ recedit a
mari ad duas leucas nisi iuxta tripolim· vbi fe
re per tres leucas distat ab eo· Aliquando tamē
approximat mari intantum q̄ est locus immea
bilis· optimis vineis abundat

De Beritho·c·xcij·

Berithus idest barueth nobilis ciuitas est quin
qꝫ leucis de sydone vbi xp̄s eciā credit̄ p̄dicasse
Judei quoqꝫ illi illuserūt· et facta ymagine sua
de pasta/eam tandem crucifixerunt· et sanguinē
in magna quantitate ab ea traxerūt qui adhuc
multis ibidē in locis venerationi habetur· Epi
scopatus est hic vt supra cap̄·lxxxvij· dictum ē·
et terminatur hic metropolis tirensis· Et vltra
ad tres leucas in flumine qui passus canis dicit̄
qui ibidem mare magnum ingreditur· termina
tur patriarchatus iherosolomitanus· et incipit
anthiocenus et comitatus tripolitanus·

De Biblio·c·xciij·

Biblium prima ciuitas patriarhatus anthioce
ni habens episcopum· distat de beritho ad sex
leucas· et ē sup mare· de qua Ezechielis·xxvij·
in commendationem tiri dicitur Senes biblij/
et prudentes eius habuerunt nautas ad ministe
rium varie suppellectilis tue· Huius ciuitatis
dominus est vasallus comitis tripolitani· et di
citur nūc ciuitas ista biblech· et est satis parua·

De Botro et Nephin castro·c·xciiij

Botrum quondam ciuitas opulenta nunc ve/
ro destructa est quatuor leucis de biblio· et sunt
ibi optima vina· de hac ad tres leucas est castrū
nephin in mari fere totaliter situm et est princi
pis antiocheni· et sunt hic vina nominatissima
omnium parcium illarum·

De Tripoli·c·xcv·

Tripolis nobilis ciuitas valde· fere tota in ma
ris corde sita· distat a Nephin castro leucis du/
abus· et est multum populosa· nam et greci/la
tini/armeni/marrauite· nescoriani· multeqꝫ alie
gentes eam inhabitant· preciosa valde efficien/
tes opera de serico auro et argento· Terram
habet ī circuitu cuius fertilitati amenitatiqꝫ reg
num vix comparabitur sub celo· in vineis/oliue
tis/vicetis/camellis· habet namqꝫ campus iste
vnaꝫ leucā longitudis· et dimidiā latitudinis·

De monte libano·c·xcvi

Libanus mons qui candidatio interpretatur·
distat a Tripoli per tres leucas inter balenas
idest cesareaꝫ Philippi et damascū/altus valde
et longus quinqꝫ dietaruꝫ· distans a Tiro per
duas leucas magnas · et tamen plane in Tiro
videtur eius cacumen niuibus semp candet· ideo
longe in mari videtur a Tiro in antorandū iux
ta archas tribus tantum leucis a mari distat· sꝫ
circa balenas vbi principium eius est per vnde/
cim distat leucas a mari· Valles eciam in ipso
et in antilibano sunt multū feraces et pastuo/
se: plene omnibus fere mundi toci⁹ bonis· quas
inhabitāt marronite/greci/nescoriani/iacobini
armeni/ georiani· qui dicūt se fore xp̄ianos et
ecc̄ie romane subesse· De hac plaīcie dicit̄ Josue
xj·ī medio· cepit itaqꝫ Josue vsqꝫ planiciē libāi
Can̄·v· Species ei⁹ vt libani· et Ysa·xxxv· glā
libani data est ei· et Ps̄·xcj· Sicut cedrus liba/
ni mltiplicabit̄· Nā cedris abūdat et alijs arbo
ribꝫ p̄cōsissimis atqꝫ p̄ceris· De hoc mōte sepi⁹
fit mētio ī biblia quā hic p̄termitto· mltos aucu
pes hꝫ· volucres de mari aduētātes illaqueātes
In radice mōtis libāi duo oriūtur fōtes· s· phar
far et abbana· et ī planicie archas de qua infra
cap̄·C· Abbana intrat mare magnū· et ibi Eu/
stachi⁹ p̄uabat̄ vxore sua· et postea filijs· Phar
far vero p̄terfluēs āthiochiā tēdit ad·x· miliaria
illi⁹ p̄rie ad portū solym q̄ et scti symeonis dr· et
ibi mari meditraneo se amēdat scdꝫ Rorgonē·

De Aradio.c.xcvij.

Aradiu ciuitas est in insula maris distās a tiro per quinq3 dietas. et a terra firma et solida p dimidiam leucam. vbi est ciuitas anterandū qua si ante aradiu sita. Ezech. xxvij. Filij aradij cu3 exercitu tuo super muros tuos in circuitu tuo. Hanc condidit aradius filius chanaan post diluuiū Geñ. x. vbi et sepultus est cū alijs tribus ī magna sūptuositate vt piramides eoꝝ adhuc ostendūt prope anterandu3. in quibus quidam adhuc existant lapides longitudinis. xxiiij. pedū et longitudinis septē pedū erecti ī altū. In anterando scūs Petrus apostolus diu predicauit iturus quando erat anthiochiam. nam primā ecclesiam in honore3 beate marie virginis hic erigi fecit que adhuc pmanet ī itinerario sācti dementis. Nā ī anterādo clemēs mrē3 suā reppit

De fonte ortorū.c.xcviij.

Fons ortoꝝ oritur in pede montis libani. qui mons tribus leucis distat de tripoli ciuitate. fluens impetu de libano. Cañ. iiij. q2 ortus humiliter statim inualescit faciēs fluuiū irrigante3 oīa terrenascētia inter tripolim et libanū. Nā aque eius optime et dulces. ideo multa religiosa loca iacent in lateribus suis. primū eñ post sui radicem partim circuit montem leopardoꝝ deinde ad ortos dirigitur. et demū tripharie diuisus notabili copia petit mare absq3 alijs eius riuulis minoribus qui etiam mare intrant.

De monte leopardorū.c.xcix.

Mons leopardoꝝ de quo Cañ. iiij. distat a libano per vnā leucam ad occidente3 fere et de T. ripoli ad duas leucas. rotundus videtur et sufficienter altus. In cuius latere aquilonari est valde longū et pomposū sepulcrū quod creditur esse chanaan filij cham et nō Josue vt saraceni somniant. vel forte alterius viri famosi.

Archas castrum. cap. centesimum.

Archas castrum quod edificauit aratheus filius chanaan Geñ. x. a predicto distat sepulcro per tres leucas fere ad aquilonem. et ibi terminantur ambo montes. s. libanus et antilibanus. Ut de cap. primo. De isto castro ad dimidiā leucā ē syn opidū siue synochim quod sineus fili⁹ chanaan frater arathei edificauit. de quo Geñ. x. et sub archas et syn est planicies magna amena et fertilis. lōgitudīs leucas habēs. xi. vsq3 Trach. latitudinis vero septem vsq3 ad anteradu. que nunc tortosa dicitur. Hanc planiciem ab oriente queda3 montana cingūt. et multa casalia mltoꝝ pecoꝝ et cameloꝝ in ista sunt planicie. vbi eciā et madianite inter alios hitant. Margath castru extat super ciuitatem vallaniam per vna3 leucam a mari distans in monte alto. et septe3 de anterando. in isto castro est episcopatus. Et in ciuitate vallania et in flumine eiusdem nois terminatꝰ regnū Jherusale3. et incipit principatꝰ anthiocenus. terminato nichilominus ibide3 comitatu tripolitano. Et distat ab accon per octo dietas. Et ab antiochia fere per quatuor. Breues tamen sūt ibi diete propter solis estū et itinera scopulosa.

De Cesarea Philippi. cap. ci.

Belenas ciuitas in regione roob sita est in pede montis libani. leucis. xviij. de accon. versus vulturnū. et sex leucis de ciuitate asor de qua fuit rabin Josue. xi. qui cū. xxiiij. regib3 pugnauit contra iosue et israhel. Hec sc3 belenas primū noīata ē lays Judicū. xviij. in fine. quā cū ceperūt filij dan. vocauerunt eā lesen dan noīe patris sui dan. Na3 Josue. xix. dicitur lesē. sepe tamē simpliciter dan dicitur. vt ibi. ij. Regū. xvij. Congretur omnis populus a Dan vsq3 bersabee q2 dan et bersabee sūt duo termini promissiōis terre. dan in aquilone. bersabee vero ad meridiem. siue austrū. vbi venit helias fugiens a facie Jezabel. iij. Regū. vij. in principio. quando iuit in desertū quod bersabee contiguū fuit et nūc bersabee giblum dicitur Uide supra. c. lxxij. Philippus vero tetrarcha ituree et traconitidis regionis. dan siue belenas ciuitatem instaurans cesaream philippi in honorem Tiberij cesaris eam apellauit. sub quo ipse regnauit. scd3 bedā. Hodie tamen tm̄ belenas noiatur sed greci ea3 paneas dicūt. Hic habitauit emorroissa. Mathei. viij. que scdm Ambrosiū fuit Martha soror Lazari Lege Eusebiū et Jheronimu. In huius ciuitatis partibus dixit Jhesus illud Mathei. xvi. Quē dicūt homines esse filium hominis ⁊c. anno. s. ij. sue predicacōis. Super hanc ciuitatem hincinde oriūtur duo fontes. s. Jor et Dan ī pede montis libani. qui ante huius ciuitatis portā confluentes iordanem fluuiū efficiunt. Est eñ fons fere coñ austru stadijs sexcētis fontibus ab illis qui dicitur phiala fluens traconeo meatu ī fontem dan et iste radicaliter producit iordanē nam et palee in fontem phialam misse sunt per Philippū tetrarcham teste Josepho. que inuēte sūt in fonte dan. ideo saraceni phialā noiant medan. i. aquas dan. me arabice aqua dicitur. Hūc locū Mathei. xv. in fine magedam appellat. Marcus vero cap. viij. post principium dalmanuta Et est prope ciuitatē swecha vnde baldad swites Job. ij. in regione traconitidis ppe piramidē sepulcri sancti Job. vltimo cap. Hinc patet euidentissimus error dicentiū libru Job nō esse rem gestā. sed parabolā. cū tamen ī veritate sepulcru eius permaneat vsq3 ī presentē diē. Fuit eñ contēporaneus Moysi et ī veritate in diuiduū humanū. Ideo Ezech. xiiij. inter nominatos alios viros allegatur. et iteru Jacobi. v. q2 Jhero. ī eplā ad euangeliū presbitero dicit eū fuisse sacerdotē gentilē. ideo sacrificabat p filijs

Job. ... per singlos dies Et fuit de stirpe Na
chor fratris Abrahe scd'm Jheronimū de hebrai/
cis questionibus super Gen. et habitauit in ter
ra hus. qui hus fuit p̄mogenit' Nachor et Mel
che. Gen. xxij. a quo Job descendit post multas
generationes. Lege prologū Jhero. super Job
Jordanis autem post multos circuitus diuidit
Ithuream et Traconitidem regiones. galileam
scz et ydumeam. et tandem inter Capharnauz
et corrosaim ingredit' mare galilee. leucis qua/
tuor a ciuitate Cedar in monte sita. Medio ta
mē loco inter belenas et mare galilee iordanis
in quandam vallem receptus. in stagnuz colli/
gitur tempore resolutionis niuium de libano. q̄
tamen tempore estiuo exsiccatur. et hoc stagnū
his diebus dicitur ad aquas Meron vbi Josue
deuicit Jabin regem Asor cum vigintiquatuor
alijs regibus quando persequebat' eos vsqz ad
aquas marsapha. et vsqz Sydonem magnā fe/
re per octo leucas. In ista valle ratione aquosi/
tatis multa crescunt arbusta et herbe densissime
in quibus sūt multi leones vrsi et alie bestie pro
venatione regia. et est huius vallis media pars
a latere iordanis occidentali. Alia vero medie/
tas est in latere siue litore orientali. vsqz ad li/
banum qui est ad aquilonem. et vsqz ad montē
hermon qui est contra vulturnum. et vsqz ad ci/
uitatem bosra que est ad orientē in mōte sua/
nyr. qui coniungitur cum monte hermon. Ysa.
lxiij. in principio. tinctis vestibus de bosra. &c.
Hec medietas dicit' planicies libani Josue. xj.
post medium. Et luce. iij. in principio traconi/
tidis regio. pro eo q̄ fluminibus careat. ideo in
cole tempore pluuiarum aquas in cisternis col
lectas ducūt per tracones de loco in locum p̄ se
et iumentis. Jordanis vero preterfluit mare ga
lilee quod ē forme triāgularis et tante extensio
nis q̄ vix vno die bono equo circuiri posset. q2
circuitus eius habet circa vigīti miliaria teuto
nicalia. Et post multos decursus versus austrū
intrat mare mortuum nec conmiscet' aquis ma/
ris mortui vt multis palcz. Uide supra. c. xxvj.
de fine eius.

De Antiochia. c. cij.

Anthiochia in celessiria que. iiij. Re. xxv. post
principium dicitur reblata ciuitas quondam fu
it babiloniorum in qua coram Nabuchodono/
sor rege Sedechias et q̄ Mathathias rex Juda
vicesim' exoculat' ppt' piurū āno an̄ xp̄i natiui
tē ccccc xc. s'm bedā. Postea seleuc' rex sirie fili'
anthiochi vnus de quatuor successoribus in mo
narchiam diuisam alexandri magni. non tamē
immediatus. eā innouauit et restaurauit et ca/
put regni constituit. eamqz in honorem patris
sui anthiochiam nominauit. Ipse quoqz laodi/
ciam et seleuciam et appamiaz et edissē vrbes
constituit ideo lingua sira anthiochi reges dicū
tur. et omnes sūt sedes suffraganee ipsius sedis
anthiochene. que distat sex dietis ab Accon. et
circa quatuor a vallania. Uide supra. cap. c. et
in principio huius vbi diuisa fuit Siria. In hac
ciuitate est Petrus apostolus episcopatus. āno
p̄mo Gaij qui est xp̄isti. xxxix. postq̄ in confini
bus Jherusalem post xp̄i ascensionem quatuor
annis predicauit. qui ī anthiochia septem. et in
Roma. xxv. annis sedit. M'lta facta sūt ī Anthi
ochia que hic cum non sit presentis operis. sunt
textui biblie relinqn̄da. et ē āthiochia ēca maē.

De Damasco. c. ciij.

Damascus ciuitas gloriosa et metropolis sirie
libanice siue damasci. que sirie fenicis ab orien
te iungitur. ideo maioris distantie a Jherusalez
ad aliquid. quam Anthiochia. et interpretatur
bibens sanguinem. nam plurimi dicūt ibi Ca/
in Abel occidisse. quod tamen alijs non placet
vt dictum est. Hanc ferunt seruum Abrahe Eli
ezer edificasse. de quo Gen. xxiiij. et. xv. cuius
rex Rasin semper prebuit decem tribub' auxiliū
contra Judam. iiij. Regū. xv. ī fine. ideo ei do
minus minatur captiuitate Ysa. xvij. Ecce Da/
mascus desinit esse ciuitas. Hic p̄mū dicūt fru/
ctum damascenum deductum esse ī alias partes
nam arbor damascena ibi abundat Ab hac ciui
tate tota terra circūiacens noīatur. Distat autē
a villa vbi est piramis Job vt dictuz est cap. cj.
fere per vnam dietam versus aquilonem. et cir
ca eandem villam dicunt apostolum Paulū p̄
stratum et conuersū Actuū. ix. et. xxj. dis. Quā
uis. et. xxij. sacrosancta. et. xxxij. q. v. Si Pau/
lus. Tantā habet abūdantia ī bonis naturalibz.
s. pomerijs/viridarijs/auib'. &c. et artificialibz.
scz pannis/speciebus aurotextis/lapidibus pre
tiosis/victualibz. q̄ cor humanū nequit hec ex/
plicare. Naz de india/tartaria/egipto/de grecia.
et fere omnibus mundi partibus ibi conueniūt
mercatores. et omnes mercātie tam pacifice re/
linquuntur q̄ non est in memoria hoīm. quē in
gulatum propter furtum. nec aliquem fore occi
sum. et oīa specialia habēt fora. et singuli mech
anici singl'as ī genere suo plateas. sed care om
nia vendūtur scd'z Ludolphū. In ea est fortissi
mū castruz Soldani. Plures sunt ibi ecclesie xp̄i
fidelium et monasteria. In quarū vna Jo. dama
sceni eximius doctor requiescit. Riuus etiam ex
flumine pharfar. de quo supra cap̄. xcvj. per ci
uitatem ducitur artificio mirabili qui molendi
na mirabilia impellit. In circuitu ad duas leu/
cas viridaria et pomeria mirabilibz terrenascē
tibus referta vt paradisus habet vnde multe re
giones delectātur atqz refocillantur. Unde ī ori
ente puerbialiter dicitur. Caput sirie damascus
Et hec pauca de ea ad presens sufficiāt. Nūc ve
ro locis exterorū dimissis reuertamur. ad Accō
describentes loca versus Samariā et Galileaz.

Castrum mons fortis. c. ciiij.

Monsfort siue mōs fortis quatuor distabat leucis ab Accon fere contra aquilonem. et quondā erat castrū et hospitale teutonicorū a quibꝫ surrexit ordo beate virginis in Prutzia et Liuonia sed nunc est penitus destructū. Illi loco per quatuor leucas coniungitur castrum Thoron quod dñs tiberiadis contra Tirū edificauit. septē distās leucis a Tiro. quā tūc tenebāt Saraceni.

Asor ciuitas. c. cv.

Asor ciuitas antiqua in qua habitauit rex potens Jabin qui pugnauit contra Josue cū. xxiiij. regibus Josue. xj. distat quatuor leucis a Thoron et octo a monte forti et duodecim ab Accon quasi ad aquilonē. A qua per sex leucas est belenas fere etiā ad aquilonē. sed artitudo huius cartule non sinebat sic locari in figura. Uide supra cap. cj.

Carmelus mons. c. cvi.

Carmelus mons incipit quatuor leucis contra Nothum ab Accon in torrēte cison vbi Helyas propheta occidit prophetas baal. iij. Re. xviij. Iste torrēs post modicū ingreditur mare mediteraneū vna. s. leuca a ciuitate Caypha. et tribus ab Accon. Alius eius fluxus tempe inūdacōis mittitur in mare galilee versus orientē. et hoc propter cuiusdā montis tumorem. causa cuius tante aque ad vnā partē decurrere nequeūt. Et in illa parte orientali torrentis Cison pugnauit barach cū cisara duce exercitus Jabin regis Asor Judicū. iiij. Ad partē tamē occidentalem multo plures aque decurrūt ī mare / venientes de ephraim monte. et locis Samarie propinquis. de cāpo magno esdrelon et magedon et monte cayn

Caiphas ciuitas. c. cvij.

Cayphas citas est quatuor leucis ab Accon sub monte Carmeli aquilonali versus Nothum. A quā ad tres leucas quasi contra austrum est castrum peregrinorū fortissimū / quasi in mari sitū qꝫ vix tot⁹ mūd⁹ posset expugnare. et ē. iiij. leucis supra Cesaream palestine.

Spelunca helye. c. cviij.

Spelunca et mansio Helye ē vna leuca de Caypha ad sinistram / et dimidia supra montē carmeli. vbi etiam habitabāt filij prophetarū i carmelo. et his diebus habitant ibi fratres dicti de carmelo. Alius est carmelus in sorte iude. Uide supra cap. xxxv.

Samaria. c. cix.

Sebaste ciuitas / que Samaria dicta est / et Metropolis facta in regno. x. tribuū que israhel dicebanē. Postq̄ Amri sextus rex in israhel emit eundē locū et montē a viro Somer et edificauit eundem / sepultusqꝫ ibidē. Postq̄ duodecim annis regnauit vt dicitur. iij. Re. xvj. ante finem distat a gymyn vel genuino opido quatuor leucis. i. fere decē miliaribꝫ patrie illius et a sichem quinqꝫ. A Jherusalem vero duabus dietis versus aquilonē. et a Tersa quatuor leucis versus occasum. His diebus peccatis exigentibus tantū duas ecclesias habꝫ nulla bonā domū. Ecclesie iste fuerunt Jo. baptiste. et in principaliori quondam erat sedes cathedralis. sꝫ saraceni vlurparunt eā sibi Ibi est sepulcrū Jo. baptiste in star sepulcri domunici de marmore. ubi idem Jo. inter heliseum et abdiam prophetas sepultus fuit Marci. vj. postq̄ in machaȝota decollatus fuit Saraceni autem multum venerantur Johannē post xp̄m et mariā dicētes eum maximū fuisse prophetarū. et mariā de spiritu sancto concepisse et virginē post partū permāsisse. xp̄m vero verbum dei esse. sed non deum. et machametū nunciū dei fuisse et ad se a deo tm̄ missū fuisse. Alia ecclesia est in supercilio motis vbi quondā fuit palaciū regū in israhel. Hanc inhabitabant greci monachi xp̄istiani. Et erat ciuitas illa valde gloriosa cuius platee erant sursum testudinate. cuius murus erat in pede montis in quo erat regia fortissimis muris munitus. et eleuabat ciuitatis superficies in medio ad modum botri. et iam vix valet ortum olerū sicut achab concupiuit vineā naboth sibi fieri ortum olerū in iesrael. iij. Re. xxj. quia erat iuxta domū regis Jocūdissimus de isto mōte ē prospect⁹. s. vsqꝫ ad mare ioppe. ad cesareā palestie ad ramathai sophi ad carmeluꝫ et accon et p totū montē ephraim abundātqꝫ fontibus. ortis oliuetis et vineis. ceterisqꝫ omnibꝫ bonis illius terre. Et tota regio siue regnuꝫ ab vrbe denominata ē. et ē inter Judeam et galileaꝫ intermedia. Hic symon mag⁹ fuit natus. De isto loco sancta Tecla indicē sancti Johannis baptiste perduxit ad alpes. vbi in ecclesia moranesi valde honoratur. Uide alia ī legenda Johannis. Ad hanc ciuitatē descendit philippus Actuū / viij. frequentius etiā hui⁹ loci fit mētio ī sacra historia / de quo hic causa breuitatis silendum est. Nunc etiā yblym siue augusta vocatur.

Tersa ciuitas cap. cx.

Tersa ciuitas de qua. iij. Re. xv. ante finem. in loco altissimo constituta est quatuor leucis a samaria ad orientem. in qua reges israhel ante cōstructōem samarie aliquanto tempore regnauerūt. et erat in sorte manasse Senacherib rex assiriorum quando israhel. i. x. tribus trāstulit ī medos. iiij. Re. xvij. anno. s. regni ezechie sexto. q̄ scdꝫ bedā quartimillesimus. cccclxxij. hoc est anno ante cristi natiuitatē septingentesimo xxiij. renouauit ciuitatis samarie structuras et misit ibi nouos inhabitatores et locauit eos per totaꝫ regionem quos samaritas. i. custodes vocauit. Hi ex parte israhelitarum cōsuetudineꝫ. et ex p tē ritū gentilem permixta obseruacōe tenuerūt

ideo iudei scʒ duarum tribuum iuda et beniamin vocabant eos iacobitas idest supplantatores· et immundos/ quia populo israhel supplātato terram eoꝝ possidebāt· et quia quinqʒ libros moysi recipiebant sed non prophetas· ideo eos vt immundos vitabant/ et eis nō cōmunicabāt vt dicitur Jo· iiij· quia more animalis immundi ruminabāt/ sed vngulā nō diuidebant leuitici· xj· quia deos gentiū adorabāt· ideo eos super oēs gentes vitabant/ q̄uis omēs gentes vitare debebant propter vitare ydolatriam et multa alia deutro· xviij· Samarite vero ecōtra molestabāt iudeos in reedificatione templi et ciuitatis post reuersū de babilone· j· esdre· ij· et iij· Eciam iudei a primeuo regno jeroboam odio habebant samaritanos siue samaritas quia maxima pars eoꝝ adorauit vitulos per jeroboam primū regē israhel in bethel et dan erectos· iij· Re· xij· et· v· q· j· deniqʒ· Uide supra· c· xiij· Inter tersa et bethel versus rama que est in sylo est palma delbore/ de qua Judicū· iiij· Require infra· c· cxxj· vbi vallis semym·

Caphue· cxj·

Terra caphne distat· vj· leucis a tersa ciuitate ad orientē in via qua itur ad iordanē· et habet vnū altū montē inter alios qui protēditur vsqʒ ad campestria iordanis ꝯtra machronta castrū arabie qd̄ fuit herodis antipas qui occidit baptistam· Marci· vj· et est terra caphue de sorte manasse de gymyn ad austrum·

Emon· cxij·

Emon opidū valde bonū est in descensu montis ephraim in loco ameno et pleno multis bonis· quatuor leucis a sichen versus iordanem· et est de sorte ephraim·

Mesra casale· cxiij·

Mesra casale in torrente cyson duabus leucis et amplius distat a monte cayn ad orientē· Est autē mōs cayn tribʒ leucis ad austrū a loco vbi helias occidit prophetas baal in torrēte cison vt supra cap· cvj· et est ibi castellū in pede mōtis carmeli vbi lamech interfecit cayn sagitta gen· iiij et· xv· q· j· §· vt itaqʒ· Burgensis tamē opinatꝰ ꝙ lamech nō cayn sed aliū virū occidit· cayn vero dicit sūmersū in diluuio cū omni posteritate sua· et si sic senex fuit/ ideo plus standū est priori dicto· quia scd̄m· lxx· prima etas mundi vsqʒ ad diluuiū habuit ānos duo milia· cclij· q̄uis moyses ponat tm̄ mille sexcētos· lvj· scd̄m heb·

Gymym cxiiij·

Gymyn vel genuinū opidū muratū sʒ collapsū est in pede montis ephraim septē leucis distans a iordane versus occasū· et incipit ibi samaria· et terminatur galilea

Suna ciuitas· cxv

Suna ciuitas est inter mōtem carmelum et iordanē i latere australi mōtis hermō quā frequētare solebat helizeus vadēs de carmelo in galgala/ siue ad iordanē p bethsan· dein de p cāpestria iordanis i galgala Distat de mōte carmelo· iiij leucis ad orientē· et ē in latere australi hermon· vna leuca de affech· In suna ciuitate relicta abdie prophete conquesta fuit helizeo de violentia ioram filij achab propter nō solucōeʒ vt dicitur iiij· Re· iiij· Itē hic helizeus suscitauit puerū quē prius a deo impetrauit· Hic eciaʒ castrametati sūt philistijm qn̄ saul venit in gelboe· j· Re· xxviij· Et· j· palipp· x· De hac ciuitate eciā erat iuuencula abisac que dauid matrimonio tradita· ipsū calefaciebat· iij· Re· j· Itē canticoꝝ· vj· Reuertere sunamitis ꝛc·

Affec ciuitas· cxvi·

Affec ciuitatis ruine ostēdūꝰ nō lōge a via vna leuca de mesra circa castꝝ faba euntibʒ de mesra in iesrael/ vbi benadab rex sirie perdidit p casum muri huius ciuitatis· xxvij· milia hoim· postꝙ achab rex israhel pcussit centū milia· iij· Re· xx· in medio et est tm̄ vna leuca de suna·

Scitopolis· i· bethsan· cxvij·

Bethsan ciuitas q̄ et scitopolis duabus leucis distat a suna ꝯtra euꝝ inter mōtē gelboe et iordanē dimidia leuca a iordane· in cuiꝰ muro philistijm suspēderūt cadauera saulis et filioꝝ eius in mōte gelboe occisoꝝ· Re· vltimo· qui timentꝰ fore cōdemnati vt dicit franciscus maronis· ij· de doctrina xp̄iana veritate· iij· sʒ isboseth iunior filiꝰ eiꝰ domi erat/ qui nō cōsensit in phitonissam consultam a saul· j· Re· xxviij·

Mons gelboe et hermon· cxviij·

Mōs gelboe incipit sup bethsan et extēditꝰ fere ad occidētē p· ij· leucas vsʒ iesrael q̄i et ē i m̄ltis locis aridus petrosus et sterulis sicut alij mōtes isrl̄· et sic intelligitꝰ impcatio quā fecit dauid illi mōti· ij· Re· j· ante finē· quia pluit ibi sicut alibi vt aptissiē borchi ptestatꝰ/ qui i die martini plene madefactus ē ibi p pluuiā· Et mōs gelboe et hermō distāt p duas puas leucas· gelboe existēte ad austꝝ· et hermō ad aquilonē/ et ābo terminantꝰ in iordane· et ptēdunt a iordane in longū vsus occasū p duas leucas magnas· In planicie vero intermedia m̄lti ꝯflictꝰ habiti sūt· ibi puguit gedeon ꝯtra madian· Judicū· vi· Itē saul vt dcm̄ ē· Itē otoniel cōtra siros Judicū· iij· In ista planicie incipit vallis illustris q̄ extēditꝰ in circuitu iordanis vsqʒ ad mare mortuū· vide supra· c· xviij· De isto mōte siue mōticulo hermō dicitꝰ ps̄· cxxxij· sicut ros hermon qui descēdit in montē syō/ quia multa sūt hic loca pascuosa in quibʒ pecora impinguabantꝰ· et dehinc i irlm̄ deo immolabantꝰ· Alius ē mōs i regione traconitidis iuxta mōtē swanir qui ē multo maior et altior illo qui aliquē tumorem mittit de se cōtra mōtem thabor In illo tumore iacet villa endor p· Regū· xxviij· De illo dicitur Ps̄· lxxxviij·

Thabor et Hermon in nomine tuõ exul. et de
illo tumore qui hermonium hermonij dicitur. di
cit Ps. xlj. Memor ero tui de terra iordanis/
et hermonij a monte modico. Abusiue ergo p/
ferunt qui dicunt hermonym indeclinabiliter et
iste hermonius etiã est valde pascuosus.

Jesrahel ciuitas. cxix

Jesrahel ciuitas quondam vna regalium ciuita
tum in israhel nunc dicitur Sanachim siue zara
im vix. xxx. domos habens. et distat. v. miliari
bus istis de Naim. sita in pede mõtis gelboe ad
occidentem. duabz leucis a ciuitate Suna. An/
te introitũ iesrael adhuc ostenditur locus vinee
naboth. de qua. iij. Re. xxj. Multa habet iste lo
cus prospecula quia est sufficienter altus. videt
enĩ ibi mons thabor/ galaad/ iordanis/ tota ga
lilea/ carmelus/ mons ephraim/ et montes feni
cis. Et itur de mõte galaad in loco valde plano
versus iesrael in latere australi mõtis gelboe p
hermon de iordane et salim vbi erat Johẽs bap
tisans. Jo. iij. qua etiam via venit bieu occisurus
de ramoth galaad ioram filiuz achab sagitta ius
su domini. iiij. Re. ix. quando dixit speculator/
Uideo ego globum. &c. postquam ioram obsedit ra
moth galaad cõtra Asael regem sirie.

Jthurea. cxx.

Sicut tota terra circa iordanẽ in litore eius ori
ẽtali traconitidis regio siue planicies libani vs/
qz ad montẽ hermon et bosra dicitur. vt dictum
est supra cap. centesimoprimo. ita litus iorda/
nis occidentale appellatur ithurea siue galilea gẽ
ciuz. siue kabul siue decapolis. et via maris trã
sit per mediũ eius ab Accon vsqz ad cedar et ad
montana traconitidis regionis. supra quam est
terra aran. i mesopotamia sirie vbi erat vrbs aran
que dicitur vrbs nachor Gen. xxiiij. post princi/
piũ. et erat fere in fine tocius sirie ad aquilonẽ
in qua obijt Thare pater Abrahe Gen. xj. in fi
ne. Et quãdo trãsitur de Accon in cedar itur p
mediũ ithuree per vallem terre Aser. que nunc
sancti Georgij appellatur. in sinistro habens ci
uitatem Sephet. deinde itur per litus maris ga
lilee. ideo illa via dicitur Ysaie. ix. via maris trans
iordanem quia ducit trans iordanem in regio/
nem traconitidis. et inde in aran vbi eciã est ter
ra hus inter celessiriam et palestinaz. Utramqz
vero terram. s. ithuream et traconitidem possedit
tetrarcha philippus frater herodis antipas vt dr
Luce. iij. in principio. et terminantur ambe terre
in libano ad aquilonem in mari galilee ad me/
ridiem et in montibus fenicie ad occidentez. s. i
montibus sidoniorũ et tirorum et acconensium
qui diuidunt pheniciam ab illis. Et dicitur ithu
rea quasi terra mõtuosa siue sublimis. et est si/
rum/ nõ hebreum. Galilea gentiũ dicitur etiam
ideo qr galilea duplex ẽ. s. superior et de illa fu
it Tobias de tribu neptalim et ciuitate neptalim
Tobie. j. cap. in principio. Alia est inferior dcã
galilea gentium Ysaie. ix. in principio. quia sub
ditione regis gentilis erat. nõ quod gentes ibi ha
bitabãt. Hanc hirã rex tiri appellauit kabul. qđ
lingua fenicum sonat displicere/ quia Salemon
dedit illi ibi. xx. opidã p auro et lignis sibi mi
nistratis in edificacõe templi et domus regie.
vt dicitur. iij. Re. ix. i medio. que opida cum vi
dit hirã rex tiri displicuerũt illi. et vocauit ter/
ram illaz kabul. quãuis a tiro nõ procul erant.
tamẽ sibi displicebãt. Et est ithurea penultima
producta. Sumendo igitur simul illam terraz/
dr aliquando ithurea aliquãdo traconitide. ali/
qñ planicies libani. aliqñ terra roob. nunc ka/
bul. nunc galilea gencium. nũc galilea superior
et semper eadez regio est. et vix habet duas die
tas i longitudine. et alteram dimidiã i latitudi
ne. Uide infra vbi decapolis et tiberias. cxxvij.

Uallis semym. cxxi.

Uallis semym est vndecim leucis de Accon fere
ad orientẽ. et septez de castello Judin quod est i
montanis saron. et duabus leucis a kabul ver/
sus zephirum. Jn ista valle erat tabernaculum
aber cinei nõ lõge a ciuitate asor cuius rex erat
Jabin. in quo tabernaculo Jahel vxor aber inter
fecit Sisaram principem milicie Jabin/ clauo ta
bernaculi transfixo per tẽpora siue timpora eius
Judicũ. iiij. quando Sisara fugit de mõte tha/
bor a facie barach iudicis sexti i israhel post moy
sen Cuius vxor dicebatur delbora. et erat iudex
et prophetes de sorte et tribu ephraim. nã et ha/
bitabat in monte ephraim sub arbore palme que
dicebatur palma delbore. inter bethel et rama qđ
est i silo/ vna leuca a bethel. Palma vero est ar/
bor procera ac multum speciosa cuius fructus da/
ctilus dr. eyn dadel i vulgari. Barach vero iste
dicebatur lapidoth communi noie quod sonat
lichminariam qr faciebat lichmina pro lucernis
i domo dñi scđz rabi salemonẽ et erat de cedes que
ẽ in tribu neptalim vt i proximo cap. dicetur. Aber
autez dicebatur cineus qr chanaan filius cham
genuit vndecim filios Gen. x. i medio. inter quos
sidon et aratheus cineus et amatheus manserũt
circa libanum. reliqui vero septem transtulerũt
se magis versus austrum et relicti sũt illi septez
israheli a dño i consuetudinẽ prelij/ qr eorũ ter/
ras dedit israheli Gen. xv. in fine. et Exodi. iij.
post principium.

Cedes Neptalim. cxxij.

Cedes erat i sorte neptalim de qua erat barach
filius abynoen iudex in israhel sextus a Moyse
cum vxore sua delbora Judicũ. iiij. Jpse iussu di
uino liberauit israhel de manu Sisare principis
exercitus Jabin regis Asor qui p. xx. ãnos gra
uauit israhel. vt dicitur ibidem. et est cedes qua/
tuor leucis a Sephet iuxta vallẽ semym. et fuit

ciuitas fugitiuorum in tribu neptalim/ et quon
dā fuit gloriosa qđ eius declarāt ruine. et sūt ibi
dē adhuc multa sepulcra gloriosa antiquorꝝ. et
locus iste abundat omnibꝫ bonis. Sephet ve
ro est castrū et ciuitas in loco altissimo inter ka
bul et cedes. duabꝰ leucis a kabul. de quo tenet
soldanus totā galileā zabulon et neptalim azer
ysachar et manasse tribus/ et omnem terrā vsqꝫ
accon tirū et sydonē. nec est ibi illo castro pulcri
us et firmius.

Chana galilee. cxxiij.

Chana villa galilee est de accon quasi cōtra eu/
rum. iiij. miliaribus illius patrie a nazareth/ et
duobꝫ a zephoro cōtra orientē. et duabus leucis
a villa roma. Hic est locus vbi dn̄s aquā cōuer
tit in vinū Johānis. ij. anno suo. xxxj. habēs tā
tū. xiij. dies de āno. xxxj. octaua idus ianuarij.
feria. ij. Et distat chana a ir̄lm quasi. iij. dietis
scd̄m gozrā et rozgonē. vbi adhuc patꝫ locus tri/
clinij et sex ydriarꝝ sub terra ī cripta per plures
gradus/ sicut fere oīa loca vbi xp̄s notabiliter
operatus est sūt sub terra ratione frequētis destru
ctionis ecclesiarꝝ. ideo oportuit xp̄ianos erudera
re areas collapsas. et p gr̄dus ad loca punctualia
vbi xp̄s talia operatus est descendere. sicut patꝫ
in loco annūciacōnis Luce. j. et natiuitatis eius
dē. ij. cap̄. Et habet chana ab aquilone montē
altū et rotundū. et cōtra austrꝝ sub se planiciem
fertilē et pulcerrimam vsqꝫ ad sephorꝝ. quā iose
phus appellat carmeleon. pendetqꝫ chana ī mō
tis decliui.

Roma villa. cxxiiij.

Roma villa est sub mōte veniente de nazareth.
et includēte vallē p̄dictā carmeleon contra me
ridiē a chana ad duas leucas fere. ī via que du
cit de sophoro et tiberiade. In hac villa ionas
propheta fertur sepultus.

Abelina. cxxv.

Abelina villa grandis/ cuius tetrarcha fuit lisa
nias scd̄m quosdā Luce. iij. in principio. ad al/
terā dimidiā distat a roma cōtra orientē. de qua
helizeus fertur oriundus. et est in contrata ducē
te dothaim/ que est ab abelina per mediā leucā
Hic venit holofernes oppugnaturus betuliam
Judith. vij. ī p̄ncipio. Istū lisaniā dicūt grego.
et beda fuisse filiū herodis magni. Josephus ve
ro dicit eū fuisse nepotē eius scꝫ filiu alexandre
sororis herodis eiusdē. Hic mōtana ita āgustas
faciūt vias. q̄ holofernes nulla potēcia potuit
illic venire nisi circa abelinā. quidā libri habent
bētina. legatur igitur caute Comestor vero. iij.
Re. xviij. dicit abela. quia inde fuit helizeus quē
vnxit helias in prophetā vt ibidem dicitur.

Mons bethulie. cxxvi.

Mōs bethulie vbi judith vidua detrūcauit holo
fernē Judith. xiij. distat ad mḡnā leucā ab abeli
na. et. iiij. miliaribus istis a tiberiade. et fere p
totā videt galileā. Holofernis eciā vestigia ca/
strorꝝ adhuc apparēt ibi in valle vbi judith ze/
lauit. quā et bethuliā rediens girauit. et in cam
po p̄pe dothim plura sūt ab eisdē fossata relicta

Tiberias. cxxvij.

Tiberias que olim chenereth dicebat leucis du
abus magnis distat de bethulia supra mare ga
lilee v̄sus eurum. et duobus miliaribus illiꝰ pa
trie de magdalon. et est gloriosa ciuitas galilee
longa valde iuxta litus maris ad lōgū sita. Hāc
herodes antipas tetrarcha galilee instaurans ti
beriadem ad honorē tiberij sub quo ip̄e regna
uit appellauit scd̄m bedam. in cuius austro sunt
balnea medicabilia. mlt̄e vinee et oliueta/ ac ma
xime palme. quia terra valde pinguis ē. In hac
eciā ciuitate terminatur regio decapoleos. cuius
regionis terminus ab oriente est mare galilee.
quod et tiberiadis ciuitatis mare dicitur. et sy/
don magna ab occidēte. et hec eius latitudo. In
longitudine vero ꝓtenditur a tiberiadi scd̄m ia
cobū de vitriaco patriarcham iherosolimitanum
toto litore aquilonari maris galilee/ vsqꝫ ad da
mascum. et dicitur decapolis a decem ciuitatibꝫ
principalibus/ que sunt Tiberias. sephet. Cedes
neptalim. Asor cesarea philippi. Capharnaum
idest iocapatha scd̄m iosephū. bethsaida. Corro
zaim. betzan. que et sathopol dicitur plures eci
am sūt ibi ciuitates/ non tamen tam famose. scꝫ
swecha. pella. gadera. gerasa. cedar. et erant a
iordane ad orientem. Et habet illa terra diuer/
sa nomina vt dictum est supra cap̄. cxx. in fine.
His consideratis faciliter capit illud marci. vij.
q̄ ihesus venit per sydonem ad mare galilee in
ter medios fines decapoleos. cuius vna ps erat
vltra iordanē vt supra cap̄. cxx. Alia vero infra
iordanem et in medio terminorum venit ihesus
ad mare galilee ad litus aquilonale. Mare au
tem galilee habet cētumquadraginta stadia in
longum. hoc est septem leucas. idest quinqꝫ mi
liaria teutonicalia. et in latum vnum miliare et
fere quartam idest quadraginta stadia scd̄m be
dā. hoc est pauloplus tribus leucis. et est tribus
dietis a ierusalem. et fere triangulū est. Vide
supra cap̄. cj. in fine. et infra cap̄. cxxxj.

Sephorū. cxxviij.

Sephorꝝ opidū et desup castrꝝ pulcrꝝ est sex leu
cis a tiberiade ad occasu. et duabꝫ leucis a cha/
na ad austrꝝ. In hoc dicit habitasse ioachim pa
ter marie v̄gis. siliter et ortus fuisse/ filius bar/
panthera filij pāthera siue panthere filij leui. qui
fuit de sanguie nathan filij dauid scd̄m damas/
cenum. Sed ioseph sponsus marie fuit filius ia
cob qui fuit de linea salemonis etiam filij dauid
et sic vterqꝫ fuit de dauid scd̄m glosā. Math. j.
Rorgon etiam dicit annam fuisse de sephoro.

Lodowicus asserit eciam eam fuisse de sephor
siue sephoro. Joachim vero de Nazareth.

Nazareth.cxxix.

Nazareth ciuitas galilee benedicta in qua ma/
ter dei facta est virgo Maria Luce.j. leucis dua
bus distat a sephoro inter austrum et nothum.
et.xj.miliaribus patrie istius a Tiberiade scdʒ
Rozgone. et a Jherusalem tribus dietis maxis.
idest circa.xxj. miliaria teutonicalia idest.xxxvij.
leucis.et.vij. maximis leucis de Accon. et est in
medio itinere inter Damascū et Jherusalez ver/
sus thorū. In loco salutacōis angelice ē capella
excisa de rupe.tria habens altaria.ad quam per
gradus aliquos descenditur. sicut ad locuʒ nati
uitatis i bethleem. Uide supra cap.cxxiij. Ma/
gna eciā pars ciuitatis Nazareth quoda de ru/
pe fuit excisa/ꝙ adhuc claret. Sinagoga i qua
docēte Jhesu traditus est sibi liber i die sabbati
Luce.iiij.ante mediū. iam i ecclesiam est cōuersa
Insuper i fine ciuitatis in ecclesia sancti Gabrie
lis habetur fons de quo dulcis Jhesus sepi⁹ mrī
ministrans aquas hausit.qui ab incolis venera
tiōi habetur. Extra ciuitatem ad austrum plus/
q̄ arcus iacit est locus qui vocat̄ saltus dni vbi
eum precipitare volebant.sed per mediū illorū
illesus ibat. Luce.iiij. et inuentus est in latere
montis oppositi ad iactum arcus.

Mageddo.cxxx.

Mageddo/Esdrelon/et planicies galilee idem
est.et est sex leucis de cayn monte.et nūc subule
dr locus scʒ vbi obijt Ochozias rex iuda sextus.
per hieu percussus.iiij. Re.ix.post mediū. p⁹ q̄
idem hieu arcu occidit Joram filiuʒ achab regis
israhel in iesrahel.et fecit eum proijci i agrū naboth
iesrahelite vt dicitur ibidē. In Mageddo eciam
occisus est Jozias vir optimus/rex iuda sextus/
decimus a Pharaone rege egipti.iiij. Re.xxiij.
et.ij. Paralip.xxxv. Iste locus iā dicitur cāpus
fabe a quodaʒ castello fabe dicto.quod distat a
ciuitate affech quantum ter arcus iacit. Uide ca
pitulo.cxvj. Iste campus habet in longitudine
decem leucas/et plusꝙ sex in latitudine.ideo dr
campus magnus Esdrelon. Judith.j.anᷓ fineʒ.
et.c.vij. i pncipio.et in pluribus sui locis ē val
de fertilis i frumēto.vino et oleo.si tamē cristia
ni hunc colere possent/peccatis nris nō impedi
entibus.et est i veritate in galilea. Que quideʒ
ab oriente cingitur mari galilee et iordane. Ab
austro monte ephraim et samaria Ab occidente
partim mōte ephraim.et partim monte carme/
lo. Ab aquilone montibus phenicie et libano.

Bethsaida.cxxxi.

Bethsaida ciuitas a qua Petrus apostolus cum
fratre suo Andrea et Philippus fuerunt/est ab
Accon ad oriente. de Neptalim ad duas leucas
in angulo maris galilee. vbi idem curuari ab aq
lone i austrū incipit. iuxta viā que ducit de siria
in egiptum.et iam vix sex domos habet. Prō/
batica piscina in Jherusalem eciā cognoiabatur
bethsaida Jo.v.in pncipio.sed alia racōne vbi
dns in festo penthecostes sanauit infirmū anno
suo.xxxij.quando feria tercia pasce proxia Johā
nes fuit decollatus in macherota. quo decollato
recessit Jhūs de Nazareth que fuit de dominio
herodis sicut et tota galilea. et abijt vltra mara
galilee in tetrarchiam Philippi fratris eius/scʒ
ythureā Mathei.xiiij.anᷓ mediū. et Jo.vj.i pn
cipio.deinde venit per Accon i tirū et sydonem
Mathei.xv. Rursū de sydone in cesareā Philip
pi Mathei.xvj. Et inter medios fines decapolis
Marci.vij.ad mare galilee sec⁹ corrosaim. Pa/
tet igit̄ ꝙ xpc sic exiuit fines regni iudaici vsqʒ
ad libanum. qui fuit finis tocius terre promissi
onis ad aquilonem.

Tabula.cxxxij.

Mons in quo xpc longū fecit sermonē sedēs in
lapide magno de octo beatitudinibus/et multis
alijs noue legis. Mathei.v.vi.vij.est i ithurea
siue galilea gentiū/que fuit de potestate Philip
pi loco medio int̄ chapharnaū et bethsaidā.hic
inde per vnā leucam.amenus valde.long⁹ quā
tum arcus bis iacit.et latus ad iactū lapidis Et
vocatur tabula pro eo ꝙ in pede montis postea,
posita fuit quedā tabula marmorea a fidelib⁹ in
qua post resurrectōem cristus cum discipulis co
medit Jo.xxj.post piscacōem a mari fere.x.pas
sibus. Mons iste altus ē et herbosus. de quo to
tum mare galilee ithurea et traconitidis regio/
nes vidēt̄ vsqʒ ad libanū. mons swanyr et her
mon terra zabulon et Neptalim vsqʒ cedar.che/
nereth bethulia vsqʒ dothaim. In huius pede a
mari.xxx. passibʒ oritur fons quidā viuus mu/
ro circundatus. quem Josephus capharnaū vo
cat. Nā totus campus per duas leucas vsqʒ ad
iordanē sic vocatur. De isto fonte ad.xx.passus
stetit Jhesus in litore Jo.xxj.discipulis piscan/
tibus Inde ad decē passus est locus vbi piscis ia
cuit sup prunas egredientibus discipulis de na
ui vt dicitur ibidē. In hoc monte xpc eciā quin
qʒ milia hominū cibauit/de quiqʒ panibʒ/et de
quinqʒ piscibus Jo.vj.i pncipio.quādo secūdū
pasca xpi predicacōis erat proximū.s.transactū
quia in illo pasca xpc non fuit in Jherusalē ꝓpt
capitales inimicicias scdʒ lrā Jo.vj. ꝙ illō pa/
sca fuit transactū et non futurū patet per euan
gelij decursum. vt supra cap.pcedēti.et Math.
xiiij.ante mediū. Hic eciā xps turba dimissa so
lus orauit. Jo.vj. Et discipulos orare docuit Lu
ce sexto. Et ipse in oratione pernoctauit Luce.
sexto. A quo eo descendente fecit eunde sermōeʒ
ad populū in loco campestri Luce.vj.vbi et le
prosū sanauit. et centurionem pro puero precā
tem exaudiuit Mathei.viij. et multa alia ibi fe
cit. Secūda vero refectio populi facta est supra

corrozaim·vide infra·cxxxiiij·

Capharnaū·cxxxiij·

Capharnaum quondam ciuitas gloriosa q̄ xpi dicit̄ Math·ix·in pncipio propter miraculoru3 frequentia3 est vna leuca de tabula siue monte predicto in dextro capite maris galilee ad aquilonē/in qua erat centurio Math·viij·Nūc vero vix septē habet casalia piscatorū Iuxta illud Math·xj· Et tu capharnaū si in celū ascenderis ꝛc·Inter capharnaum et corrozaim iordanis intrat mare galilee in litore aquilonis·iiij· leucis a cedar ciuitate in monte sita·supra capitulo cētesimo primo·

Corrozaim·cxxxiiij·

Corrozaim ciuitas fuit inter capharnaum et cedar·iiij·leucis a cedar vsus occasū in litore maris galilee aquilonari·a iordane ad orientem in medijs finibus decapoleos Mar·vij·et duabus leucis a capharnaū versus orientē·cui dns comminatus dixit luce·x·Ve tibi corrosaim·ve tibi bethsaida ꝛc·ideo vix ruine eius modo videnť·Supra hāc ciuitatē ad orientē facta est secūda refectio populi a xpo Math·xv·et Marci·viij·nō longe a ciuitate cedar·et fere sex leucis a loco prime refectionis vsus orientem·vide supra cap·cxxxij·

Gerasa siue genesareth·cxxxv·

Gerasa siue genezareth fuit in concauo montis vna de decē ciuitatib3 principalib3 ipsius decapolis vt supra cap·cxxvij·vltra iordanē ad orientē/de qua Math·viij·Marci·v·Luce·viij·i capite sinistro maris galilee·duab3 leucis a magdalon·circa quā etiā erant cedar et swechā·Nec erant geraseni iudei quia porcos habebant Mathei·viij·quorū carnibus iudei nō vescūtur·quia licet illa terra dimidie tribui manasse fuerit assignata nūq̄ tn̄ eā possedit·Et genesar interpretatur generans sibi aurā·Est em̄ campus inter magdalon et genesar ciuitatē depressus/qui dicitur genesar/quasi per duas leucas cū sua pte maris·Recipit em̄ mare ventos de bucca montium per conualles que sūt inter sephet bethulia3 et dothaim impetuosos·et ideo mare tēpestuosū reddūt scd̄m borch et bedā·Inter genesar et bethsaidā ppe bethsaidā locutus est dns quatuor pabolas in mari·Math·xiij·Marci·iiij·et Luce·viij·et·xiij·et postea ductus in altū idest ad mare pfundū per petrū/reuersus in domu3 exposuit pabolas Que facta sūt circa tiberiadē acta sūt sub dominio herod et herodianorū·Que vero in iturea et capharnaū/acta sūt sub dominio philippi·

Dothaim·cxxxvi·

Dothaim tribus leucis est de naason versus austrum·et vix duabus a tiberiade ad orientem·opidum valde amenum in vineis et oliuetis ficubus et pascuis·locus scilic3 vbi ioseph fratres suos inuenit·gen̄·xxxvij·sub monte bethulie ad vnā leucam vbi iam est opidum idem·et tota terra dothaim nominatur·et est inter mōtes Cisterna vero in quam ioseph missus fuit·est iuxta viam que ducit de galaad in bethsaidam·vbi etiam coniungitur via veniens de siria circa dothaim et montem bethulie·quia ibi solu3 est locus planus et ducit per campum esdrelon·id est mageddo per montem ephraim in ramatha im sophim et per gazam in egiptu3·Vbiq3 em̄ vie attemptari non possunt propter monstruosa montana·ideo oportet aliquando curuari vias et circuire montana·Per hanc viam venerūt ismahelite qui emerunt ioseph·Genesis·xxxvij·viginti argenteis·qui vendiderunt eum madianitis prout plures dicunt·et illi vendiderunt eum triginta argenteis in egipto putiphari eunucho magistro militum·et sacerdoti heliopoleos·Alij tamen sumunt ismahelitas et madianitas pro eodem·Et erat ioseph annis vigintitribus in egipto ante descensum patris sui iacob in egiptum·gen̄·xlvj·quia tredecim annis seruiuit et in vinculis fuit/nono autem anno sui pncipatus i egipto ppleto venit iacob pater ei⁹ In via supradicta siri vallauerunt helizeum pro phetā/quos acrisia percussos duxit inde ad medium samarie que distat inde fere per vnam dietam·iiij·Re·vj·ante medium·

Naason·cxxxvij·

Naason trib3 leucis est de dothaim versus aquilonem in valle sita in tribu neptalim de ciuitate neptalim ad duas leucas inter occasum et boream·Vide thobie primo in principio·

Neptalim·cxxxviij·

Neptalim ciuitas de qua fuit thobias est in firmo loco de naason ad duas leucas contra orientem·et de dothaim ad aquilonem Thobie primo in principio in tribu neptalim/habens montem ad occidentem inaccessibilem nisi tantum a ciuitate per compendium angustum·Hec creditur fuisse iosapatha/in qua dicit se iosephum a romanis obcessum et captum·

Magdalon·cxxxix·

Magdalon castellu3 marie magdalene per duas leucas distat a bethsaida ad austrum·et quatuor leucis a capharnaum·et vna magna leuca a nazareth·et tribus a bethulia contra Vulturnum fere/et est in litore maris habens a parte aquilonis et occidentis planiciem magnam et pascuosam/cui directe opponitur terra gerasenorum·

Mons thabor·cxl·

Mōs thabor ē de nazareth leucis·ij·ad orientē

in medio campo ·idest quatuor miliaribus prie
istius· in quo transfiguratus est domin⁹ Jhesus
Mathei· xvij· et est terminus terre zabulon· In
pede eius australi contra villam endor in via q̄
ducit de siria in egiptū est locus ubi Melchise/
dech rex salem siue salim occurrit Abrahe in val/
le sabe Gen̄· xiiij· et de con· dis· ij· c· In calice et
c· Accipite· Ad pedem vero eius occidentalē cō
tra Nazareth/ est capella ad vnā leucā a valle sa
be· vbi dn̄s descendens dixit discipulis Nemini
dixeritis visiōem hanc· In pede vero eius oriē
tali descendit torrens cison vbi pugnauerunt ba
rach et sisara Judicū· iiij· vt supra dictū est· cxxij
et est fere per mediā dietā de monte saltus dn̄i
Luce· iiij· et est mons Thabor similis in dyoce
si Paderburgen̄· monti ysenberch· In loco trans
figuracōis xp̄i stabat quondā regale castrum iā
collapsū quod olim fuit monasteriū ordinis sā/
cti benedicti· Et i partibus transmarinis solem
nissime peragitur festū transfiguracōis dn̄i sex
ta augusti Et celebratur cū nouo vino/ et maio
res patrie vexilla sua extendunt de apice eccie·

Endor villa· clxi·

Endor villa est dimidia leuca con̄ Euzo de Tha
bor monte in monte hermonio modico/ qui her/
moniū nō est mōs per se/ sed tumor quidā ve/
niēs de monte hermon· Vide supra cap̄· cxviij·
In Endor fuit mulier phitonissa/ quam vocauit
Saul· p̄mi· Re· xxviij·

Naym ciuitas· cxlij·

Naym ciuitas ē in latere aquilonali montis mi
noris hermon qui est de Thabor ad vnā leucam
magnā cōtra austrū· Ante portā huius ciuita/
tis resuscitauit dn̄s filiu viduē Luce· vij· Tres
ei mortuos xp̄c suscitauit Mathei· ix· Luce· vij·
et Jo· xi· de quarto fuit sibi supplicatum· sed ni/
hil sibi ē actū d̄ pe· dis· j· §· Tres quoqz· et· iiij·
Moraliuz· c· lxxv·

Macharonta· cxliij·

Macharontha castellū est arabie quod fuit de
dominio· Herodis antipas· vbi decollat⁹ ē bap
tista Marci· vj· scd̄z Josephum· et olim dicebat̄
Manaym locus ille quod sonat castra quia ibi
Jacob reuertēti de mesopotamia sirie occurrerūt
castra· i· angeli nō longe a vado Jaboth· Gen̄·
xxxij· nūc vero dicitur Haylym· et est i terra Og
regis basan p̄ncipali diuisione in tribu gad que
terra his diebus letania vocatur·

Mons galaad· cxliiij·

Mons galaad qui est in terra Og regis basan
mōs sanyr et hermon et mōs libani vnus ē mōs
cōtinuus supra iordanē ad vulturnū et orientē
sed diuersis i locis particulariter diuersa sortit̄·
sicut et alpes faciūt i europa et lōbardia· Mōs
tamen galaad altissimus est inter ceteros Jere·
Galaad tu mihi caput libani i quo edificata fu
it ciuitas eiusdez nōis vnde et tota regio galaad
siue galaaditides d̄r/ i quibus sūt citates· bozor
Casbon· Masphat· Mageo· quas Judas mach
abeus incinerauit· j· Macha· v· Ibi est et deser
tū bozor quod nō longe est a terra Seon regis
amorreorum· In hoc monte reconciliati sūt Ja/
cob et Laban Gen̄· xxxj· quia ibi simul comede/
runt· Illi cōiūgit̄ mons Sanyr qui et seyr· quia
seyr· i· esau ibi quōdam habitauit cui Jacob mu
nera misit et pacifice eū recepit Gen̄· xxxiij· Est
et alius mōs seyr supra mare mortuuz ad orien
tem de quo Gen̄· xiiij· et Deut· ij· qui sic dicitur
per anticipacoem Gen̄· xiiij· quia Esau nōdum
fuit nat⁹· et iste circa cades barne cōtra mare ru
brum· Ad hunc vero mōtem seyr circa Dama/
scum et Libanū nunq̄ venerūt filij israhel cum
de egipto exirent· Hermon mons traconitidem
circuit regiōez vsqz prope Damascū· Et cecidit
totus iste locus i sortē dimidie tribui manasse·

Tabernacula cedar· cxlv·

Tabernacula Cedar de quibus Can̄· j· fuerunt
sub ciuitate swecha que est de corrosaym et ma
ri galilee· vj· leucis d̄ qua fuit baldad suites Job
ij· Vide supra cap̄· cj· Nā inter Swecha et Ce/
dar ciuitates conueniebāt Saraceni de aram et
mesopotamia· Theman· Siria· moab Ammon
et tota terra orientali non longe a fonte phiale
in loco amenissimo et nundinabāt ibi cum mer/
catoribus qui toto tempore estatis ibi stabant i
tabernaculis siue tentorijs diuersoꝝ colorū que
pulcerrimum prospectū dabant habitantibus i
ciuitate Cedar que est in monte altissimo· ideo
sponsa Salemonis comparat se in illis duabus
scz tabernaculis Cedar et pellibus salemonis q̄
scz tabernaculū tegebant· et dici dz pelles i psi·

Cedar ciuitas· cxlvi·

Cedar saracenorū ciuitas quā Josephus came/
lam vocat/ eo q̄ mons in quo iacet habet i me/
dio gibbum vt camelus· sita est in monte alto·
et distat a corrosaym quatuor leucis ad orientē
Edificauitqz eā cedar fili⁹ Ismaelis Gen̄· xxv·
a qua et tota regio denoiatur· et est pars arabie
de hac dicitur Judith· j· Ysaie· xxj· et· xlij· et· lx·
Jhere· ij· et Eze· xxvij· Et Ps̄· cxix· Habitaui cū
habitantibus cedar· i· cum malis et ecclesie per
secutoribus· quia cedar tenebre vel tēbrosus in
terpretatur· Circa hanc terram ad austrum lon
ge est ciuitas basan de qua Ps̄· lxvij· Dixit dn̄s
ex basan ꝯuertā· s· exercitū· Et Ps̄· Cxxxiiij· Et
Og regē basan· s· occidit Moyses hn̄tez· xviij·
pedes longitudinis Deut̄· iij· cū rege seon Nu·
xxj· Et ē basā int̄ syna et moab Et cecidit t̄ra illa
medie tribui manasse in sortem· quia illa circa
iordanem sortem suā acceperat ad orientez· et ē
tota terra illa montuosa valde versus orientem
de mari galilee·

De terra arabie in litore ma
ris mortui orientali·cxlvij·

Phasga mons maximus est/ multos habēs mō
tes particulares·numeri·xxvij·et deutro·vltio·
Et diuidit terrā amorreoꝝ quā possederūt ru/
ben·gad·et media tribus manasse deutro·iij·a
finibus āmonitaꝝ et moabitaꝝ·Hic cōtempla/
tus est moyses terrā ꝓmissionis numeri·xxvij·
et deutro·vltio·qn̄ eciā dcm̄ fuit ei deutro·xxxij
Videbis eā et nō ingredieris ꝛc··Hucusqꝫ eciā
perductus est balaam a balac numeri·xxiij·in
fine·vbi noiatur excelsa baal/et fuit in monticu
lo gozor scdm Jero·circa torrentē arnon·a quo
loco isrl̄ tūc erat stadijs·lx·Et oīa loca ista cum
terra moab et āmon et mōte vno seyr sūt in lito
re maris mortui ad orientē vt ptꝫ hic in figura
et extēditur vsqꝫ ad cadesbarne et desertū pha/
ran·Est autē cadesbarne ad orientē inter mare
mortuū et terrā amalech·vide supra·xxxvij·cap
Ibi reuersi sūt eciam·xij·exploratores numeri·
xiij·post mediū in desertū pharan/qn̄ habitabat
isrl̄ in mālione·xxxiij·scdm Jero·Solitudo em̄
pharan maxima fuit habens omnes mansiōes
a quartadecima in asseroth/numeri·xj·in fine
vsqꝫ ad tricesimāsecundā in asiongaber·p quas
oēs āno egressionis secūdo trāsierūt scdm Jero·
et comestorē·Jn medio litore totius maris mor
tui orientalis est mōs reab qui et petra deserti di
cebatur·nūc vero krach dicit̄·et ē castrꝫ munitis
simū/vbi soldanus fere totius egipti et arabie
thesauꝝ reponit·de quo ad duas dietas contra
vulturnū ē areapolis nūc petra dcā metropolis
totiꝰ arabie secūde i torrēte arnon ī ꝯfinio moa
bitaꝝ·āmonitaꝝ et amorreoꝝ·et oli ar dicebat̄

Mons syna·cxlviij·

Mons syna de quo ad galathas·iiij·post medi
um·cuius pars est mons oreb·iij·Re·xix·est in
arabia i terra madian exo·iij·in deserto syn ma
gno·quod quidē desertū nihil aliud est ꝙ̄ terra
sabulosa petrosa et arenosa·aridissima et salsa
ex solis ardore viride vbi nil/fontes tamen eius
dulces frequentius ob solis decoctionē habent̄
circa quos qn̄qꝫ quid viridis inueniri potest vbi
et vestigia leonū vnicornū draconū et aliaꝝ be
stiaꝝ nō sine horrore cernuntur·via eciaꝫ aliqn̄
propter montana tm̄ descendit/ꝙ lumē celi vi
deri nō poterit·vbi et diuerse mansiones in ru/
pibus cauate a filijs isrl̄ fere·xl·ānis ibi ob mur
mur errantibus horrore immenso cernuntur nu
meri·xiij·post mediū·Ad hūc montē venerūt
filij isrl̄·mense tercio egressionis/prima die iu/
nij scꝫ·xlvij·die a phase exo·xix·in principio·et
post dies tres moyses legem accepit exo·xx·et
manserunt ibi integro anno scdm Jero·Nunc
vero certis ductoribus sarracenis ac saluo con/
ductu soldani camelis ābulāt pegrini de alcayr
egipti·idest babilonia noua ad montē syna·xij·
dietis ad orientē declinādo ad vulturnū Vbi ꝑ
mis sex dietis habet̄ terra cōpetenter inhabita/
ta·et desertū magnū vsqꝫ ad mare rubꝝ·dein/
de itur in helim et in desertum syn sex diebus vs
qꝫ syna/in cuius radice est monasteriū pulcerri
mū plumbo tectū cuius ecclesia et presertim sū/
mū altare ē i loco vt fertur vbi moyses vidit ru
bū incōbustū exo·iij·quā nemo nisi discalciatus
intrare potest. Circa hoc altare a dextris i loco
alto caput et ossa scē kathrine habent̄ in capsa
marmorea inclusa de sūmitate montis syna ibi
trāslata·q̄ et saraceni vna cū xp̄ianis venerant̄·
Alie etiam ꝗ̄plurime ibi habent̄ reliquie Greci
vero monachi arabes et georgiani sunt ibi circa
xl·multo labore ac sudore vix victuꝫ habentes·
et vitā sancti anthonij sequūtur·quibus et sol/
danus largit̄ elemosinas suas·Hos musce ves/
pe culices et alia aculeata quondam de mona/
sterio eiecerūt·sꝫ iā diuina puidencia talia clau
stra septa nō intrāt·qd̄ si sic moriunt̄·de isto mo
nasterio laboriosissime per gradus ascendit̄ ver
tex synai montis altissimi oim montiū illius ter
re/vbi stat capella in loco vbi dn̄s moysi legem
dedit exo·xx·Et vbi helie dixit·Quid agis hic
helia·iij·Re·xix·Hec fuit mansio·xij·populi is
rahel eūtis de egipto in qua exodus a cap̄·xix·
inclusiue vsqꝫ in finē·practicata est et leuitici ac
numeroꝝ pluriā ꝑcepta data sūt·Tabernaculū
hic eciā erectū ē vltimis·vij·ꝑmi anni egressio/
nis diebus·qn̄ eciā sacerdotū cōsecratio et vtri/
usqꝫ altaris facta est leuitici·viij·nā isrl̄ hic toto
anno et diebꝫ·iiij·permāsit Octauo vero die id
est pmo die totius āni secundi erectuꝫ est taber/
naculū pmanēs vsqꝫ ad castroꝝ motionē/et eo
dem die cepit aaron cū suis cū moyse ministrare
Leuitici·ix· Et sepe stat pro eodē syna·syn·et
synay ꝗ̄uis et interpretacōe differat·Syn tamē
proprie est desertū inter montē syna et mare ru
brū/quod et cades dicunt quidam sed abusiue·
mōs iste vsus egiptū oreb vocat̄ Habꝫ eciā et a
liū vticē quasi inaccessibilē vbi corpus scē kath
rine ab alexādria egipti ab angelis delatū et ibi
repositū·ab incolis heremitis ē inuentū et in lo
cū pfatū trāslatū quo monasteriū ē erectū vt di/
ctū ē·i hoc vtice edificiū nō ē p inaccessibilitate
Ibi eciā monachi festū sci gregorij solēnissiē pa
gūt·qr d thesauro eccie tpibꝫ suis eos aluit·Pe
regrinis aduētātibꝫ ab arciepo vl̄ alio maiori i
eod monasterio psidēti/singul̄ dat̄ puū vitriolū
oleo de ossibꝫ scē kathrine manāte plenū·hau/
stū cū oī reuerēcia p platū cereis et thuribulo ꝑ
cedētibꝫ de angulo pfūdiori pfate tūbe scē ka/
therine cū cocleari argēteo vbi oē oleū de ossibꝫ
eiꝰ effusū ꝯfluit De cacumie huiꝰ mōtis videtur
mare rubꝝ et helim et mlta alia loca·Jn radice
vero huiꝰ ē locꝰ pascuosꝰ et herbosꝰ·sꝫ quōdā scdꝫ
Josephū li·ij·anti·c·nemo audebat accedere/qr
dicebāt deū i hoc mōte hitare iō dr mōs dei oreb
exo·iij·i pnci·Jn planicie huius mōtis vsus vul
turnū pugnauit israhel cōtra amalech exo·xvij·

Recedendo de monte syon recipitur cibus in eodem monasterio · cuius ibidem valde modicus et tenuis habeatur in pane et fabis ad · xiij · dietas / et incedendo contra aquilonem versus syriam in qua est terra promissionis occurrit in arabia desertū periculosissimū et valde arenosum quod vento agitatū fluit de loco in locum velut mare / nunc montē coaceruādo / nūc voraginem profundissimā sulcando · vbi est penuria omnis boni · habitantqz ibi homines siluestres in tentorijs horribiles / barbati et nigri baldebini dicti · nō serentes neqz metētes / sed lacte pecorum et camelorū suorū viuentes / panem nō gustantes nisi a peregrinis delonge delatū / mercatū · quez vxores eorū pro rosis aridis quas rosas de ihericho appellamus emūt · Hi homines multi et fortes nemīnē curāt nec soldano obediūt / Nam si vellent / eū de regno eijcerent pre multitudīe sua · Tandem post multas tribulationes peruenitur ī bersabee / Uide supra · c · lxxij · Filij tamē israhel magis ad orientē incedentes / dimiserūt mare mortuum a sinistris / et tandem de arabia transeūtes iordanem contra ihericho in galgala venerūt iosue · iij · Duplici igitur via itur de ierusalem in syna · vna trans iordanem · alia per gazā et bersabee / vbi et via regia ē de damasco siue syria in egiptū pro aliqua vie pte · nam via in egiptū magis declinat ad zephirū · In syna vero ad austrū / deinde ad eurum · vbi vix post terciam dietam fons aut modicus riuulus inuenitur / vbi ferocissime bestie potant · Hac via creditur ioseph iuisse cū ihesu filio dei et maria matre eius Math · ij · quando fugit in egiptum ·

Mare rubrum · cxlix ·

Mare rubrum rubeam naturaliter nō habet aquam / sed a litore rubro aqua tingitur / et vt vinum rubeum videtur · Nam et ibidem miniū effoditur Quicquid eciam fructus in hac terra crescit in hunc colorē cadit · Dicitur eciam mare cannosum quia in litore multas cannas et arundines habet Dicitur eciam sinus arabicus quia arabiam per modum sacci siue brachij petit · In alio vero latere sinus persicus appellatur · Salsissimum est deutro · iij · ante mediū · et optimos pisces habet et in magna quantitate · Pro fine terre promissionis ponitur ab euro vsqz ad mare palestinorū idest mediterraneum exo · xxiij · in fine · In eius litore multe coralle et gemme rubee habētur / quia et tota arabia in parte rubescit qd in eius auro claret · Hoc mare insulas habet rubea habentes ligna vt lignū brantzelinum Magnum et latum est / sed non ibi vbi israhel trāsmeauit quia sacci formam habet et quasi triangularem · In loco vero quo illud filij israhel trāsierunt / euntes de egipto versus orientem / circa quatuor magna miliaria habet latitudinis / nā intrantes habebant a sinistris scz versus aquilonem maximū montez siue rupem aut scopulum quem circuibāt per modū medij circuli / quia scopulus ille protendebatur in mare ad longū spacium / et tam altus fuit atqz asper qꝫ eū ascendere non poterant / et reuerti nequibant nisi cum egiptijs pugnaturi secundū burgensē · ideo aminadab cōfisus in dn̄o secutus est moysen in mare / vbi meruit regiaz dignitatē / et xpm nasci de sua stirpe scd̄m aug⁹ et comestorē / et sic mōte circuito in mari ad idē litus exibant post montez quo intrabant ante montē · exo · xiiij · Est tamen sciendū qꝫ multas habebant mānsiones in egipto anteqꝫ peruenirent ad mare rubrū · Prima fuit in fine egipti ad orientē in finibus terre gessen in castello ramasse quod pharaoni inter ceteras edificabāt vrbes · vbi in plenilunio agnū primū edebant · xiiij · die primi mensis idest marcij qui cū aprili concurrit in lunatione · exo · xij · et mane proximo exibant · Secūda fuit in sochot vbi primū tabernacula tetenderut quia sochot tentoria siue tabernacula sonat · Tercia fuit ī ethā in capite solitudinis egipti inter solitudinem et terrā frugiferā · exo · xiij · i fine · et numeri · xxxiij in principio / prope ciuitatē ethan quā iosephus lucū vocat li · ij · c · vij · et est locus vbi iā est babilonia noua egipti · non tamē illa de qua gen̄ · xi · In hac mansione tercia primū visa est columna ignea et nubea · exo · xiij · in fine · Quarta fuit in phiahiroth declinando a dextris de ethan versus egiptū · exo · xiiij · in principio inter magdalū et mare rubrū · vbi coartati sunt scd̄m iosephū vbi supra / quia a sinistris habebant montē asperrimū · a dextris vero mare rubrū vt dcm̄ est · qd videntes exploratores pharaonis putabāt eos errare / et nunciauerūt hec pharaoni / qui decreuit eos his auditis reducere quia vidit qꝫ volebant recedere / et non tantū itinere triū dierum ito deo suo immolare · et hoc totū factū est vt daretur pharaoni occasio persequēdi eos · et vt sic perduceretur israhel in syna ad accipiendam legem · et ne chananei eos retunderent videntes eos intraturos terrā illorū / vt eciam cōtra velle moysi et aaron retrocederent in egiptū · nā illa via fuisset multo breuior versus bersabee qꝫ ī syna · Illas quatuor mansiones habebāt in egipto deinde mare transierūt · et in litore eius ad octo dies permanserūt / singulis diebus in processione cantantes Cantemus dn̄o ⁊c · exo · xv · deinde ambulātes trib⁹ dieb⁹ in deserto sur idest ethan exodi decimo quinto ante finem · et numeri tricesimotercio post principium · Aliud eciam fuit desertum ethan in egipto ante mare transitum exo · xiij · ante finém · Uenerunt tandem in mara siue marath · De alijs mānsionibus est supersedendū · xlij · enī habebant · numeri · xxxiij · et scd̄z Jero · ad fabiolam · Circa mare rubruz est castrū fortissimū soldani in quo seruantur captiui no/

biles cristiani. e quibus aptissimus eligitur sol/
dano mortuo. in nouum soldanum. De hoc eci
am castro prohibetur/ ne quis latinus/aut cri/
stianus vadat in indiā ad presbiterꝝ iohannem
catholicū bonū aperiēs sibi quō possit deuince
re terras soldani. Mercatores tam̄ libere vadūt
sub saluocōductu qui tamē hec nō tacēt si deus
sic permitteret. Inhabitatores huius castri piscā
tur in mari rubro retibꝫ de cordis factis et ibi di
mersis ad mediū annū. corallas in modū herba
rū crescentes et his retibus firme se connectētes
vn̄de mira lucra sibi acquirunt. Varia eciā et p̄
ciosa p illud mare/de india nauigio veniūt mer
cimonia/ q̄ per brachiū maris de mari rubro i ni
lū perducuntur. et inde ad multas mundi par/
tes perducuntur Transeundo hanc viam in li/
tore maris rubri qua filij isrl' incesserūt mlta va
ria et mira reperiuntur. De hoc mari rubro scd̄ꝫ
pliniū et ysidorꝝ. rabanū et comestorē/ miserūt
naues salemon et hiran rex thiri/ in insulam asi
ongaber .iij. Re.ix. in fine. et .ij. palipp̄. viij. in
fine. et inde per longos maris circuitus in pro/
uinciā indie ophir dictaꝫ. que antiquitus terra
aurea dicebatur. eo q̄ montes habeat aureis ve
nis plenos. qui a leonibꝫ et bestijs seuissimis in
colūtur. Et est ista terra vicina terre euilat quā
geon circuit. gen̄. ij. Euilat tamen est in septē
trione huius terre. Et habent hi montes aurꝝ.
argentū gemmas scꝫ crisoprassos adamātes. li/
gnuꝫ thimū et ebanū/dentes eburneos. simeas
psitacos et pauos et alias bestias monstruosas
scd̄m pliniū et ysidorꝝ. Cū vero bestie dormiūt
aut in remotis existūt naute de nauibꝫ valde p/
pe litoribus applicatis exeunt/et quod vnguibꝫ
bestie effoderunt. nauibus inferunt non segni/
ter. Et hi naute post elapsum triennium refere/
bant salemoni et hiran predicta nobilia multa
nimis. Ita vt argentea eciam fierent in ieroso
limis ante domos sedilia non pauca. et vt ligna
cedrina uelut sicomori ibidem abundarent. Est
et opher per e scriptum in iudea/in qua est villa
geth. vbi ionas propheta sepultus fuit scd̄m li
ram. iiij. Re. xiiij.

De egipto. cl.

Egiptus que olim erea siue memphaia dicta fu
it. mundi regio vberrima et opulentissima cre/
ditur esse Nilo inundante semel in anno ab au
gusto vsqꝫ michaelis irrigata p aqueductus et
fossata/ ymbribus celi est ignara scd̄m Iero. et
ysidorꝝ/duplex est. superior que infinita fere ha
bet deserta in orientē/cui sinus arabicus a septē
trione. a meridie occeanus. ab occasu vero egip
tus inferior adest sibi. que. xxiiij. habet regioēs.
in quibꝫ mōstra infinita hꝫ et famosissimas ciui
tates scilicꝫ heliopoleos. memphim. taphnem. a
lexandriam. babiloniam nouā. damiatam. que
est in portu maris mediterranei. et alias vix nu
merabiles. Nilo inundante colligūtur ibi ligna
fethin scissibilia sed incremabilia. ligna aloes. a
mara/et psitasi in ramusculis lignorꝝ residendo
natātes. Et est nilus gen̄. ij. geon dictus/ q̄ plus
in egipto prout frequentius vltra medium mi
liare teutonicale. Ibi sunt innumerabiles pulli
perdices et columbe. Naꝫ columbas nemini ca
pere licet/ cum principes ipsi legationes suas ci
tissimas faciant per columbas. Innumerabiles
fere/sic q̄ in vrbibus et villis capiantur. Innu/
merabilia sunt ibi adhuc monasteria et heremi/
toria. sed multū a saracenis deturpata ac desola
ta scꝫ sancti anthonij. pauli. macharij et aliorꝫ
plurimorum de quibus in vitaspatrum legitur
Alia plura de egipto essent scribenda. sed quia
hec textum biblie minime tangunt. ideo tanq̄
superuacua pertranseunda existunt pro pre/
senti.

Finit sic verissima terre sancte de loco in locum
ad dei eusebiam et ecclesiasticorum directionem
virorum ex diuersis doctoribus descriptio/ tanq̄
herbule flosculus fideliter recollecta. structure ta
men locorum de anno in annum iuxta hominū
adinuētiones et desideria variantur. ideo nemo
mendacij arguat collectorem si quid contrarij
his alibi legere contingat.

Sequitur fasciculus amborum librorū machabeorū vbi quā doqꝫ latet difficultas. cli.

Lexandro magno anno sue etatis tri
cesimotercio et. j. mense de medio sub
lato filio philippi, putatiuo regis ma
cedonum apud babilonem. post quam septem
annis i macedonia que cethim dicitur. j. macha
beorꝝ. j. regnauit. et dehinc quinqꝫ annis mo/
narchiam orientis totius/dario deuicto tenuit.
In vngula enim equina fuit sibi venenum pro/
pinatum/per antipatrem macedonem destina/
tum in babiloniaꝫ. quo hausto vsum lingue per
didit. et duodecim post se regnaturos principes
scripto proprio constituit. sed tandem. iiij. alijs
viij. refutatis/post eum regnauerunt scꝫ philip
pus macedo frater alexandri in macedonia gre
cie. Antigonus in asia. Ptholomeus filius lagi
in egipto siue alexandria. Seleucus nicanor in
siria. annis triginta duobus/qui et anthiochiaꝫ
que in antea reblata dicebatur. iiij. Requꝫ. xxv.
restaurauit anno regni decimoseptimo ptolo/
mei. regis egipti prefati. post cuius edificatio/
nē āno. cxlvi. cepit iudas machabeus iudeis pesse

Iste pthlomeus·xl·annis in egipto regnauit·et
multos iudeos in die sabbati captiuauit· quos
in diuersas mundi ptes sparsit Ideo dicitur actu·
ij· Ad diē festū in ierusalē conuenisse iudeos ex
omni natione que sub celo est· Post hūc regna/
uit ptolomeus philadelphus ānis·xxxviij·vniꝰ
dei veri cultor scđm Iero·in epla ad desideriū·
Cui eleazarus nonus in numero pontificū in ie
rusalem summus sacerdos·lxxij·interpretes misit
ideo post legē dei expositā de hebreo in grecuz
eos cū multis muneribus et honoribus remisit
et oēs iudeos quos suus predecessor captiuauit
relaxauit·vt dicit Augꝰ li·xviij·đ ciuitate·c·xlij
Post hūc regnauit ptolo·euergetes ānis·xxvi·
Post quē ptholo· philopator annis·xvij· Post
hunc ptolo· epiphanes annis·xxiiij· qui duxit
cleopatrā filiaz antiochi magni sexti regis sirie
vt infra dicet͂· De hic vltimꝰ et sextꝰ regn͂uit egip·
tioꝝ ptholo·philometor ānis·xxxv·et defecit re
gnū· Hūc genuit cleopatra cum epiphane pre
dicto· cōtra quē post bellauit antiochꝰ illustris
siue epiphanes frater cleopatre et filius anthio
chi magni/octauus rex sirie vir pessimus vt di/
cit͂·j·machab·j· De hinc reges sirie egiptijs ad
tempus dn̄abantur· Seleuco vero primo re
gi sirie post allexandrū de quo supra/successit in
regnū anthiochus sother/qui annis·xx· regna
uit· Cui anthiochus theos annis·xl· Post quē
anthiochus gallincus siue gallinicus qui annis
xx·regnauit/De hinc seleucus seraunus siue gi
rannus annis·iij· Post quē anthiochus magnꝰ
sirie rex sextus annis·xxxvi·regnauit/qui duos
filios dereliquit scz eleucū philopatorē et anthi
ochū epiphanes siue illustrē qui dicit͂ obses ro/
manus et radix peccati·j·machab·j· Anthi/
ochus autē magnus rex syrie sextus predictus de
dit matrimonio filiā suā cleopatram sororez epi
phanis et seleuci ptolomeo epiphani quinto re
gi egipti postq̄ prēz eiꝰ ptholo· philopatorē de
uicit te illa genuit ei ptholo·philometorē iunī
orez· Temporibus igitur huius ptholomei epi
phanis quinti regis egipti post allexandrū iu/
dei in studia contraria scindebantur quibusdaz
ptholomeo prefato·alijs anthiocho magno fa/
uentibus·Ideo anno·cvi·regni grecoꝝ in siria
qui anni debēt supputari a primo anno regni
alexandri in grecia prout communiter docto/
res asserunt·j·machab·c·j· anthiochus magnꝰ
fedus rupit/qđ cū philopatore seniore epipha/
nis patre iniit/et egiptū occupare temptat cum
epiphanes tantū quinqz annoꝝ erat· ideo tem/
pore labente scz āno·xv·regni epiphanis regis
egipti qui est annus regni grecoꝝ in siria ·cxx·
anthiochus magnus egiptū deuastare cepit· et
a iudeis tributa septimi anni et ministroꝝ tem/
pli repetijt· que philadelphus egipti rex secun/
dus vt dcm̄ est iudeis relaxauit·finitimasqz re/
giones depopulauit· Et res ad romanōs delata
est·missis igitur scipione nasica et scipione affri
cano/constrictus est sub iuramento cessare·in cu
ius signū dedit romanis filiū suū primogenituz
in obsidem seleucū hominē inertē·postea reuo/
cauit eundez et restituit romanis filiū suū natu
minorem secundogenitum anthiochum epipha
nem hominem seuum/valde obsidem perpetuū
qui tamen promissū non seruauit vt infra pate
bit· Centesimo vero anno regni epiphanis qui
est annus regni grecoꝝ·cxxv· anthiochus ma/
gnus volens in perside templū nanee idest dya
ne siue lune ditissimū spoliare fraudulēter qua
si immolaturus et adoraturus dyanam/ a sacer
dotibus dyane cū maioribus suis occisus est la
pidibus obrutus/quia fraus eis innotuit et ca/
pitibus truncatis membratim de fenestra proie/
cti sunt·ij·machab·j·ante mediū/qui textus ne
quaq̄ de anthiocho nobili filio eius intelligat͂·
quia ille obijt·j·machab·vi·et li·ij·c·ix·spolia/
turus elimaidem metropolim totius persidis di
tissimam cadens de curru anno scz regni grecoꝝ
cxlix· Sequit͂ cap̄·clij·

Seleucus regt͂.

Mortuo igit͂ anthio
cho magno· Filius eius primogenitus seleucus
homo vilis et iners cepit anno proximo regna
re·et·xij·annis regnat· Tempore cuius/onias
vir omni virtute plenꝰ/ filius symonis et frater
iasonis et iohannis pontifex·xiij· vir sine libe/
ris pontificium tenuit· qui postea occisus est in
emath idest anthiochia per andronicum comi/
tem anno pontificij sui·xxix· hoc procurāte me
nelao fratre onie qui et iohānes·ij· machab·iiij
quia iam iason pontificiū emit vt infra dicetur
scđm bedā in libro minori de temporibus· Iste
idem seleucus misit heliodoꝝ qui sup eius erat
negocia regni/ad spoliandū erariū in irlm/ ad
proditionē prepositi tēpli symonis de tribu ben
iamyn· qui appollonio duci celessirie et fenicis
hoc ingessit ut regē desuper informaret· Sed he
liodorus ab angelo percussus interijt·quē tamē
onias pius pontifex deuota oratione resuscita/
uit/et regi remisit li·ij·c·iij·per totū Sed crescē
tibus malicijs symonis et appollonij prefatoꝝ·
onias pontifex ad regē se contulit/vt legem dei
illesā totis viribus conseruaret· vbi postea tra/
ctus ab asilo/ per ducē andronicū tpe anthiochi
epiphanis procurante hoc proprio fratre onie
iohāne siue menelao iniuste vir iustus est occi/
sus li·ij·c·iiij·an̄ finē· Cap̄·cliij·

Anthiochus epi/
phanes regnat·

Anthiochus epi
phanes qui et illu
stris siue nobilis post seleuci· fratris sui excessuz
vel scđm comestorē fraudulentam eiectionem a
regno·quia cum esset obses perpetuus rome au
dita inertia fratris sui seleuci et patris eoꝝ an/
thiochi magni morte/ clam romam exijt· cōni/

uentibus tamen quibusdam sibi de senatu. et in
siriam ob spem regni venit. atq benignū et mu
nificū cunctis se exhibuit. acrem tamen hostibz
Ideoqz ab omni populo epiphanes idest illustris
siue benign⁹ nominatꝰ. et mortuo seleuco inthro
nisatꝰ. āno octauo ptholomei philometoris sexti
regis egipti post alexandꝝ. qui est ānus greco
rū in siria. cxxxvij. j. machab. j. post principium
et li. ij. c. iiij. post principiū. et. xiij. annis regna
uit / vsqz scz ad annū regni grecoꝝ. cxlix. j. ma /
chab. vj. post principiū. prelubricus fuit / in tātū
eciam vt more canis scdm Jero. super danielez
in patulo cōmisceret. Jhesus autē qui et postea
iason dictus est / frater onie prefati / et filius sy /
monis sūmi sacerdotis. qui symon moriēs tres
filios reliquit / scz oniā se sequentē in pontifica
tu virꝝ iustū. et ihesū qui postea dictus est iason
Et terciū oniā vel ananiā / idest iohannē qui po
stea dictus est menelaus / vt sic noīe greco ma /
gis placeret illustri anthiocho. Hic audiens an
thiochum regnare venit emath. idest anthio /
chiā promittens regi anthiocho quingenta lx. ta
lēta argenti vt daret sibi sūmū sacerdotiū. et cō
stituere sibi liceret in iherosolimis gimnasiuz. i.
facere scolam luctationis nude vbi tm̄ verenda
tegebātur. et scolā exerciciꝫ oīs impudicicie / et e
phebiam idest locū generalē fornicationis p ephe
bis. idest pulcris iuuenibz / eciā contra naturam
scdm lirā. et vt iherosolimitanos posset nomina
re et scribere anthiochenos idest grecos. atqz gē
tiles ad honorē anthiochi regis. et totū obtinu
it. li. ij. c. iiij. Dehinc iherusalē venit et oēs ydo
latrare coegit Insuper post duos annos idest
āno regni grecoꝝ. cxl. cū quinquennalis agere
tur herculi agon in thiro. iason p nūcios obtulit
rege p̄sente. ccc. didragmas / idest. dc. dragmas
argenti. Dragma autē ē octaua pars vncie. Un
cia autē habz pondus vnius floreni renensis.
Nuncij vero cognoscētes esse nephas offerre her
culi dabāt hoc munus in fabricā triremiū idest
trieriū siue galeidarꝫ habētiū tres ordīes remo /
rū. li. ij. c. iiij. circa medium.

Cap. cliiij.

Anno proximo scz regni grecoꝝ. cxlj. Anthio /
chus venit iherosolimā in magna pompa et ho
norifice suscepit eū iason / cū faculis et luminibz
li. ij. c. iiij. in medio. Sed proximo anno anthi
ochus deiecit iasonē. v. scz āno regni anthiochi
et dedit pontificiū menelao fratri eius quia pl⁹
pacto dabat. ideo iason exul iuit in amonitē re /
gionē. postq̄ scz tribus ānis pontificatum tenu
it. Menelaus vero factus pontifex suggescit an
dronico duci regis. et occidit virum bonum et
modestum oniam pontificem abstractum ab asi
lo fratrem menelai. postq̄ viginti nouem ānis
episcopatum tenuit. sed non sine vindicta / quia
andronicus a rege occiditur. Menelaus vero /
qui et iohannes siue ananias cum non solueret
pecuniam regi promissam / ipsi sostrato preposi
to regis in cipro scilicet trecēta talenta argenti
plus q̄ ipse iason prius dederat. qui dedit quin
gentanonaginta talenta argenti. amotus est. et
lisimacho fratri eius carnali scdm textum. q̄uis
iosephus dicat eum fratrem eius carnalem nō
fuisse / pontificium traditur. Qui postq̄ multa
furta commisit iherosolimis in templo conscio
menelao / a iherosolimitanis occiditur circa era
rium. libro secundo cap quarto ante finem Me
nelaus vero super eadem re regi accusatur. et
de furto conuincitur et sentenciatur. Sed heu
data pecunia multa ptolomeo amico regis libe
ratur. et sentencia mortis in suos accusatores vi
ros tres innocentes in tiro. a rege retorquetur.
nec tamen menelaus repontificatur. q̄uis con
tra iherosolimitanos in malicia multum creuit
quia auaris in curia regis multa dedit / ergo in
potestate permansit. ideo longe post scilicet an
no regni grecorum centesimo quadragesimono
no ab anthiocho eupatore filio anthiochi occi /
ditur in ierusalem libro secundo capitulo deci /
motercio in principio. quando tamen se spera /
bat pontificandum.

Cap. clv.

Proximo anno scilicet regni grecorum. cxlij.
misit anthiochus nobilis appollonium nesthei fi
lium in egiptum scrutari an duces egipti sibi re
sistere presumerent libro. ij. c. iiij. ante medium.
ibi. Misso autem. Causa autem differencie sic
orta est scdm liram li. ij. cap. iiij. Mortuo ptho
lomeo epiphane quinto rege egipti / qui matri /
monio habuit cleopatram sororem anthiochi il
lustris. successit ei filius suus philometor nepos
anthiochi in regno adhuc valde iuuenis. ideo
anthiochus tempore puericie nepotis sui / qua /
si curas eius agens multas vsurpauit sibi ciui /
tates de regno egipti proximas scz regno sirie.
quas cum reddere noluit / duces egipti zelantes
pro rege suo adhuc iuuene ad bella se aptant.
Cognoscens autem anthiochus a regni negoci
is se alienatum. venit in multitudine graui per
ioppen in egiptum contra nepotem suum. li. j.
cap. j. ante medium ibi. Et intrauit in egiptum
scz anno. cxliij. regni grecoꝝ / et fugit nepos ei⁹
ptolomeus philometor a facie eius in alexan /
driam egipti ad fratrem suum minorem. et ceci
derunt vulnerati multi. Et eodem. cxliij. anno.
qui est septimus annus regni anthiochi / ipse re
uersus de egipto ascēdit in iherusalem vbi mul
ta mala fecit. proculdubio tamen grata ipsi me
nelao. et factus est luctus et gemitus per vni /
uersam iudeam li. j. c. j. in medio. et sublatis fe
re omnibus bonis templi et ciuitatis reuersus ē
in terram suam.

Cap. cxvj.

Et post duos annos qui est annus regni greco/
rū. cxlv. et regni anthiochi nonus. et regni phi
lometoris sui nepotis. xv. annus/ iterū venit an
thiochus ī egiptū in multitudine graui li. j. c. j.
post mediū. Et quando se ad hoc preparauit scz
anno. cxliij. sepius visi sūt equites per dies. xl.
per aera super irl'm discurrentes li. ij. c. v. in pri
cipio. Et cū esset anthiochus in egipto. vanus
rumor dixit eū esse mortuum. quo audito iason
plus q̄ cū mille viris insultū fecit in irl'm. sed ni
chil proficiens/ reuersus est in amanitē. postea
exul venit in egiptū/ et demū misere mortu9 est
apud sparciatas idest lacedemonios in grecia ca
rens sepultura li. ij. c. v. post mediū. Anthioch9
vero obsedit philometorē cū fratre suo iuniore
in alexādria. et romani ab eis inuocantur. Mit
titur igitur pompilius cū decreto romano/ quē
videns anthiochus osculatus est eū/ quia nouit
eum cū esset obses rome. Sed pompilius mini
me placatus/ fecit cū baculo quē manu tenebat
circulū in litore maris dicens. Non exeas de cir
culo nisi dicas prius te pugnaturū cū romanis.
aut statim de egipto exiturū. Anthiochus vero
his territus verbis/ promisit se de egipto statim
exiturum/ quia credidit curiam esse proximam.
Et fugiens de egipto anno scz proximo quo in/
trauit venit iherosolimā animis efferatis dolose
sub nomine pacis suspicans iudeos se deserturos
et tributū amplius negaturos/ occidit in triduo
vtriusqz sexus octoginta milia. vinxit. xl. milia
et non minus vendidit li. ij. c. v. in medio. Et
xv. casleu idest nouembris coniuente sibi mene
lao/ erexit abhominandū ydolū desolationis id
est iouis olimpij super altare in templo dei li. j.
cap. j. in medio ibi Et post duos annos. Et mi/
sit lrās ad oēs ciuitates vt illud adorarent. et le
gez dei penitus derelinquerēt. Et dimissis in ar
ce dauid castro fortissimo montis syon multis
macedonibus ac de templo ablatis. M. octingē
tis talentis argenti reuersus est anthiochiaz. di
missa irl'm in tribulatione maxima. Cui remisit
quendam crudelissimū philippū genere frigem
in prepositū/ et creuit menelaus in malicia con
tra populū dei. In via vero cū rex iter ageret p
samariā edificauit delubrū idest templum super
verticē montis garisim/ iouis peregrini vel hos
pitalis dei maximi id samaritis pre timore petē
tibus et pristinū templū in garisim refutantibz
et se cognatos iudeorum nō esse recognoscentibus
sed sidones. Quibus et prepositū andronicum
nō illū qui oniam occidit. ibidem reliquit. iun/
cto sibi menelao li. ij. c. v. in fine. Postea alchi/
mo pōtificiū dedit. Vide infra. c. clx. Circa hec tē
pora precipitari fecit in aliqua suarum ciuitatum
sed nō in irl'm scdm lirā duas mulieres circum/
cidentes suos infantes ad vbera earum infantibus
suspensis. et sanctū senē eleazarū male tracta/
uit nolentē cōmedere suillā li. ij. c. vi. Itē septem
fratres cū matre sua ibidem. c. vij. Et in ierusa/
lē templū plenū erat luxurijs et comesationibus
nec sabbata. nec alij dies festi seruabantur. Et
in die natalis anthiochi violenter ducebantur
offerre deo bacho. quē sibi rex singulariter credi
dit esse propiciū. et edera coronati cogebātur co
rizare li. ij. c. vi. in principio. Cap. clvij.

Judas machabeus.

His et similibus vi[...]sis nephandis/ mathatias vir in lege fidelis filius
iohannis simplex sacerdos nō pontifex. et ex fi
lijs ioarib li. j. c. xiij. in medio. qui ioarib fuit
de prima sorte ponendi incēsū. j. paupp. xxiiij.
scz sacerdotū de sacerdotibus instututis a dauid
in ampliationē cultus diuini/ recessit a irl'm do
lorose. sedens in monte iudee modyn/ inter iop
pe et irl'm quatuor leucis a ioppe. dans multa
salutis monita filijs isrl' verbo et facto vt patz li.
pmo. c. ij. per totū. Et tandem relinquens mo
dyn habitauit pre angustijs cū legis dei zelatori
bus et quinqz filijs suis in montibus. demū ibi/
dem mortuus est. et sepultus in modyn āno. c.
xlvi. regni grecorum in siria li. j. c. ij. in fine. post
q̄ vno tantū āno ducatū siue populi magistra
tū tenuit. Quo mortuo/ iudas machabeus in
operibus vir leoninus filius eius populi duca/
tu suscepit/ āno scz. xvij. regni ptholomei philo
metoris prefati regis sexti egipti/ qui est annus
regni grecorum. cxlvi. Et regni anthiochi illustris
ānus decim9. etatis vero quinte. cccxxix. scdm
henricū de heruordia. Mūdi vero scdm bedā et
eusebiū quintimillesimo xviij. Hoc est ante xpi
natiuitatē. clxxxj. vt plurimū placet doctoribus
Alij tñ minus ponūt. Et sex ānis ducatū tenuit
quarto autē āno sui ducatus et pontificiū susce
pit/ qd tribus ānis simul cū ducatu tenuit/ scdm
Josephū li. xij. antiquitatum. c. vltimo. In pri/
mo ano sui ducatus deuicit appolloniu ducem
samarie. et auferens gladiū suu pugnauit cum
eo quoad vixit li. j. c. iij. ibi Et cōgregauit. Se/
cūdo deuicit seron ducē sirie interioris/ et occi/
dit eū cū octo milibus virorum scdm iosephum in
ter quos erant tricenti famosi. ideo dicitur li. j.
cap. iij. q̄ tantū occidit quingentos scz de com/
muni vulgo. Itē āno secūdo deuicit duces mis/
sos contra se per lisiam scz ptholomeū filiū dori
mini. Nicanorem et gorgiam cognatos anthio
chi illustris/ qui tūc profectus fuit de āthiochia
in persidem pro pecunia extorquēda in ciuita/
te elimayda cōmendās regnū lisie cognato suo
a flumine eufraten vsqz ad flumen egipti quod
dicitur rinocorula. vbi sunt fines asie inferioris
Simul ac filiū suū iuuenem anthiochū eupato
rē. anno scz regni grecorum. cxlvij. li. j. c. iij. in me
dio. et cap. iiij. et regni anthiochi anno. xj. Itē
tercio anno ducatus sui qui est regni grecorum

annus·cxlviij· et regni anthiochi qui tunc fuit
in perside ānus·xij·et ptolomei annus·xix· de/
uicit lisiam in propria persona li·j·c·iiij· in me
dio ibi· Et sequenti anno ꝛc·fugans eū in anthi
ochiam/et occidens quinqꝫ milia viroꝝ· Debit
mūdauit templum prophanatū fere iam tribus
annis a gentibus pollutum· Et iudas fit ponti
fex· Rursūqꝫ pugnat contra gētes scꝫ filios esau
et ammon li·j·c·v·ꝑ totum·et li·ij·cap·viij·in
principio·

Cap·clviij·

Item anno ducatus sui
quarto et pontificatus
primo·qui est annus regni

Eupator filius
anthiochi illustris
regnat·

grecoꝝ·cxlix·et philometoris·xx·et regni āthi/
ochi illustris·xiij·ipse anthiochus miserabiliter
moritur in perside cadēs de curru li·j·cap·vi· et
li·ij·c·ix·per totū Mortuo igitur anthiocho
illustri eodem anno cepit regnare filius eius an
thiochus eupator nonus rex sirie ꝓmotione li/
sie custodis regni et ꝓcuratoris āno scꝫ·xx·ptho
lomei· et· cxlix· anno regni grecoꝝ· et duobus
annis tm̄ regnauit et occisus vt infra· In diebꝫ
illis perdidit gorgias dux ydumee pugnans cū
iuda·xxv·milia· Itē·xx·milia trucidauit iudas
in duabus turribus·li·ij·c·x·in medio·Item eo
dem anno ꝯflixit iudas cū thimotheo li·ij·c·viij
ante finē/ quem quidē thimotheū prius deuicit
li·j·c·v·in medio·et hic perdidit thimotheus vi
ginti milia quingentos· et equites sexcentos·
Et tandē thimotheus occisus est cū cerea frē suo
in quodā presidio li·ij·c·x·post mediū·qꝛ quin
qꝫ angeli dei erant presidio iude· Item iteꝝ
ꝑdidit hic lisias generaľ regni sirie ꝓcurator·xi
milia peditū et mille sexcentos equitū·et tandē
ipse cū paucis fugit· Et qꝛ vidit rem celitus ge/
stam·assistente iude angelo in alba veste/et au
reis armis/ideo ꝑsuasit regi vt cū iuda pacē fa/
ceret/quod et fecit·et lege caute datā lrārum re
gis eupatoris· romanoꝝ qui tunc erant anthio
chie·et lisie li·ij·c·xi·per totū· quia in veritate
fuit ille annus·cxlix· regni grecoꝝ scđm liram·
nā annus diuersimode incipit· Item ante hāc
initam pacem cōflixit iudas cū nicanore filio pa
trocli et gorgia li·ij·c·viij·quos cōtra iudaꝫ vo
cauit philippus procurator in iherusalē constitu
tus contra iudeos per anthiochū illustrem veni
entem secundo de egipto li·ij·c·v·in fine·et vix
effugit nicanor·et mercatores male tractabat iu
das·qꝛ disponebāt dare vnum talentum argēti
pro·xc·iudeis· Nā rex anthiochus illustris et eu
pator filius eius erāt tributarij romanoꝝ·dan/
tes singulis annis duo milia talenta argenti ip
sis romanis·et hec talenta voluit redemisse nica
nor cū suis·in iudeis vendendis ipsis mercatori
bus et dare romanis illo anno loco tributi·et ve
risimile est ꝙ anthiochus tpe huius conflictus
adhuc vixit·sed quod simul factū est/simul scri/
bi non potest Post hoc iudas ioppitas simul
ac iamniam succēdit igni li·ij·c·xij·in principio
Eodem tpe lisia prefato absente /qui suasit pa/
cem regi vt dcm̄ ē·thimotheus alius ab illo qui
li·ij·c·x·in fine occisus fuit· sub tpe pacis infe/
stat iudeos cum appollonio gennei filio · Iero/
nimo demophonte et nicanore principe cipri nō
tamen illo qui venit de roma cum demetrio li·ij
cap·xiiij·contra quos iuit iudas et in via confli
xit cum arabibus et habitātibus casphin· Demū
dositheus et sosipater consortes iude thimotheū
viuū apprehenderunt· qui relaxāuit multos iu/
deos quos captiuos habuit vt eum viuum di/
mitterent·quod et fecerunt· Iudas vero in alio
exercitu·xxx·milia gentium prostrauit· Et in ci
uitate effron·xxv·milia· Tandem per scitopo/
lim idest bethsan statim ante festū penthecostes
venerunt in ierusalem et purificati aqua lustra
tionis de qua numeri ·xx· seruierunt deo· Post
penthecosten conflixit iudas cum gorgia prepo
sito ydumee qui vix effugit·et septimo die veīt
iudas in odollam ciuitatem et ibi sabbatū egit
cum suis aqua lustrationis purificati· In illo ta
men conflictu iudas quosdam perdidit/in quo
rum tunicis dum sepulcris tradi debebant pater
nis inuenta sunt quedam donaria ydolorum id
est quedam preciose res cultui ydolorum dedi/
cate/quas apud iamnias acceperunt·tamen cō
tra legem deutro·vij· De quo tamen in agone
mortis penituerunt scđm liram·et thomam su/
per·iiij·sentenciaꝝ·dis·xlv·q·v·in solutione p̄
mi argumenti·ideo iudas·xij·milia dragmas ar
genti pro peccatis eorum misit in ierusalem·
Hec omnia li·ij·c·xij·per totū

Cap·clix·

In fine āni·cxlix·regni grecorum li·ij·c· xiij·in
principio scꝫ circa principium secudi anni regni
ipsius eupatoris·qui est quintus annus duca/
tus ipsius iude·et secundus pontificatus eiusdē
venit eupator cōtra iudam illectus fraudulosis
querimonijs iniquoꝝ· Et habens centum deceꝫ
milia peditum·et viginti milia equitum·et ele/
phantos·xxxij·li·j·c·vj·ante medium· Et me/
nelao per regem occiso/conflixit iudas bis cum
rege·semel in nocte de quo li·ij·c·xiij· et semel
demane de quo li·j·c· vj· in medio· et perdidit
rex quatuordecim milia Deinde iudei ob defectū
ciborum dant bethsuram saluis eorum corpori
bus· et rex fecit iudaꝫ ducē partis sirie vsqꝫ ad
ptholomaidam· et iurat rex pacem quam non
seruat·ideo templum spoliatur·et murus ierusa
lem deijcitur· Racio vero quare rex hanc pacem
fecit habetur libro primo cap sexto ante finem·
quia lisias cui ꝯmendauit anthiochus illustris
regnū et filiū suū eupatorē qn̄ iuit in persidem·

audito q philippus fuit reuersus de psidę mor
tuo anthiocho illustri / et dn̄aretur i anthiochia
absente eupatore. accessit ad eupatorē et suasit
sub pretextu famis vt de iudea recederet et pacē
faceret cum iudeis / quia timuit q ipse amoue/
retur ab officio regni presente philippo. cui an/
thiochus illustris moriens cōmendauit regnū
et filiū in persidę vt faceret eū post se regnare.
dans sibi dyadema stolam et anulum li. j. c. vi.
ante mediū. Uenit igit eupator in anthiochiā
et inuenit philippū ibidē dn̄antē quē obpugnā
do de ciuitate cū suo exercitu fugauit. et eupa/
tor post modico tpe regnauit / et occisus est.

Cap. clx.

Anno philometo/ris. xxij. qui est iu/de ducatus annus sextus. et regni grecoꝝ. clj. s. | Demetrius filius seleuci regnat.

in eius initio li. j. c. vij. in pncipio qd est p sino/
dochen triennio post mortē anthiochi illustris
li. ij. c. xiiij. in principio. venit demetrius filius
seleuci fratris anthiochi illustris de roma cum
multitudine nauiū ad portum tripolis cum Ni
canore cognato suo. nō tamē illo principe cipri
de quo li. ij. c. xij. in principio. et tandem venit
in tirū et regnauit in ciuitatibus maritimis. pa
truus enim suus anthiochus illustris priuauit
eū regno patre suo seleuco mortuo. ideo descen
dit demetrius romam agere cōtra eū / sed nihil
pfecit. Cu vero audiuit anthiochū mortuū in
psidę exiuit romam sperans se regnum recupe/
rare / quod et fecit. quia sui comprehenderūt eu
patorē filiū anthiochi illustris et lisiam et occi/
derunt eos demetrio non presente / quia sic an/
nuit demetrius / cū non licuisset cognatos suos
occidisse in conspectu eius. Et sedit demetrius
anthiochie in solio paterno sirie rex decimus et
xiiij. annis scd̄ n textum regnauit. Uenit autē
alchimus aaronita scd̄m quosdā ad eū cum po
pulo multo. alij tamen dicūt q fuit gentilis na
tus idest non fuit de eleasar. et accusauit iudam
criminibus multis scȝ superstiosum et bella nu
trientē. quia vidit iudam potētiorē se q̄uis epi
phanes iniuste intrusit eum in summum sacer/
dotē contra iudam. sed coinquinatus fuit omni
gentilitate prout mandauit epiphanes li. j. c. j.
Sed quia obtulit demetrio coronā aureā et pal
mam in signū victorie / et talos templi idest va/
sa offertoria in modū turris facta. ideo prouoca
tus rex querimonijs eoꝝ misit nicanorem ꝯgna
tum suum prepositum elephantorum in ierusa/
lem vt iudam viuum capiat. et alchimum in sū
mum sacerdocium restituat / de quo iniuste con
questus est se fore eiectum. Conflixit igitur pri
mum Nicanor cū symone et preualuit nicanor.
Dehinc horrens sanguinis superuacuā effusio/
nem. missis legatis fecit pacem cum iuda. habi
tauitq; vterq; in irl̄m exercitu dimisso. et duxit
iudas vxorem hortatu nicanoris quia dilexit eū
Sed ob hoc alchimus detulit nicanorem apud
regem quasi segniter agentem in regis cōmisso
Ideo rex iratus scripsit nicanori vt indilate vin
ctum mittat iudam in anthiochiam. qui plus re
gem metuens q̄ pacem diligens / nititur frau/
dulenter apprehendere iudam / quod iudam mi
nime latuit / ideo clanculo in samariā vadit. Ni
canor vero requirit eum de manibus sacerdotū
in templo. qui dum quesitum non inuenit / tho
rose iurat / templum solo se adequaturum / et al/
tari suffosso / bacho id consecraturum / nisi iudā
vinctum tradant. Sacerdotes vero orabant do
minū celi ne hoc permitteret. Raziam vero vi/
rum omni veneratione dignum in irl̄m. missis
quingentis militibus iussit vinciri. qui seipsum
precipitans moritur euisceratus / ne ad ydolatri
am cogeretur / aut gentes deū blasphemarent in
eo. ideo ab homicidio excusatur sicut sampson
Iudicū. xvi. Et saul. j. Re. vltimo. cap. clxj.

Postea comperit nicanor iudam fore in sama
ria / et dato edicto vt iudei eum bellando contra
iudam sequerētur exit querens eū li. j. c. vij. an
finem. Et li. ij. c. xv. in principio. Et cu sabbatū
bellādo violare vellet correptus a iudeis dixit.
Si deus vester vt dicitis potens est in celis / cu
ius diem sabbatum me celebrare debere vultis
scitote q et ego potens sum in terris. Iudas ve
ro hortabatur suos sperare non in armis / sed in
deo / quia dixit se in somnijs vidisse Ieremiam
et oniam iā occisū p andronicū li. ij. c. iij. orasse
pro eis. et Ieremiam sibi gladiū dedisse aureū
ad abijciendos inimicos. Et facta oratione / con
flixit cum nicanore / et cecidit nicanor cū. xxxv.
milibus. xiij. die februarij anni. clj. regni greco
rū. et persequens exercitū eius / vnū non dereli
quit. Linguam vero nicanoris qua blasphema/
uit iussit minutatim diuidi et auibus dari Ma
num cū humero abscisam et capite duxit in irl̄m
et caput in summa arce suspendit. Et nouum fe
stum annuatim celebrandum perpetuis tpibus
eadem die instituit. scȝ. xiij. adar idest februarij
scd̄m lunationē. scd̄m quā omēs mēses apud iu
deos supputari debebant. Et postea idem man/
datū ad iudeos dispersos in egipto et oriēte mi
sit. li. ij. c. j. anno scȝ. clxxxviij. hos annos incipi
endo a. xij. anno regni assueri. quando iudei fu
erunt benigne liberati de manu aman. hester. iij
Et hic finitur liber secūdus machabeoꝝ qui no
est historie prosecutio / sed tantū libri primi qui
tantū est de canone epilogatio. Iason em̄ cire/
neus scripsit quinq; volumina de gestis macha
beoꝝ. que in secundo libro succincte sunt abbre
uiata / per modum cuiusdā eple a iuda et toto
senatu iudeoꝝ tēpore secundi demetrij regis du
odecimi sirie. qui cepit anno regni grecoꝝ. clxv.
ipsis iudeis dispsis vt dcm̄ est Et facta prefacōe

Incipit libri processus cap. ij. ibi De iuda vero machabeo &c. Et indicuntur in eadem epistola due solemnitates a iudeis seruande .s. templi purificatio facta a iuda .xxv. die nouembris li. j. c. iiij. et li. ij. c. x. in principio. Et festū noui de inopinata victoria nicanoris vt dictum est. Et q cum hoc debebant seruare diē ignis qn sc3 āno sexto darij regis babilonis cōsummato templo. post captiuitatem annoꝝ .lxx. j. esdre. vj. dn̄s dedit ignē ex crassa aqua qua sacrificiū fuit perfusū li. ij. c. j. Et. j. q. j. Sicut eunuchus Postea iudas fedus init cu romanis. li. j. c. viij. per totum Interim audiens demetrius cecidisse nicanorem cū suis. iratus misit āno. clij. regni grecoꝝ. mense primo. Hic est ānus regni demetrij secundus. et ducatus iude annus sextus. philometoris vero annus. xxiij bachidem cum alchimo cui concessit summum sacerdotium in bereā cū .xx. milibus peditu3. et duobus milibus equitū Et heu post multa. bello ingrauato. post multas gloriosas victorias, cecidit iudas non longe a galgalis anno pontificij sui tercio. pro patris legibus et ciuium salute moriens virtuose li. primo cap. ix. ante medium. et. xij. li. antiquitatū. c. vltimo. Post quem ionathas frater eius annis. xviij. presedit. li. j. c. ix. in medio. Dehic symō frater eiꝰ ānis viij. Deinde Johēs ircanus filiꝰ symonis ānis. xxxiij. Post quē aristobolus filius eius et frater alexandri anno vno. Dehic alexander frater eius annis. xxxiiij. Post quem alexandra vxor eius annis nouē. Inde ircanus filius alexandri ānis trigintatribus. Et tandem presedit vltimus sc3 antigonus filius aristoboli vt infra patebit. Jonathas vero conflixit cū bachide bis et contritus est exercitus bachidis. et tandem iurauit pacem iudeis. li. j. c. ix. in medio et infra Alchimus vero dies accepit breues in pontificatu. nam secundo anno ionathe percussus est apoplexia et paralisi a deo li. j. c. ix. in medio.

Alexander regnat.

Anno. clx. regni grecoꝝ, qui est annus ionathe nonus. et philometoris regis egipti. xxxj. demetrij vero. x. venit alexander nobilis filius eupatoris filij epiphanis ptholomaidam, et receptus est in regē vndecimū sirie. et septem annis scd̄m textum regnauit. sc3 vsq3 ad annum. clxvj. li. j. c. xj. ante mediū. qn demetrius secundus alexandro decapitato in arabia regnare cepit. Alijs tamen dicentibus q nouem annis et decem mensibus regnauerit. quia discrepāt historiographi a textu Hic tempore puericie a facie fugit demetrij. timens ab eo appetitu regnandi occidi. Semper autem rex factus dilexit iudeos. vt pt3 li. j. cap. decimo per totū. Alexander vero occidit demetrium et accepit cleopatram filiam ptholomei regis egipti matrimonio anno. clxij. regni grecoꝝ. Et genuit ex ea anthiochum adolescentem siue soditē, quē triphon pdiciose occidit. et regnauit p eo li. j. c. xiij. Ipse vero demetrius duos filios reliquit. sc3 demetrium sibi equiuocum et anthiochū qui dictus est sother. Ptholomeus vero philometor rex egipti, vir dolosus exijt egiptū cū exercitu immenso. abstulitq3 filiā sua3 cleopatrā alexandro genero suo. et dedit eā demetrio filio demetrij. et veniens anthiochiā imposuit capiti suo dyademata asie et egipti. Qd̄ vt cognouit in cilicia alexander fugit in arabiā. et ibi heu decollatus, missū est caput eius ptholomeo. qui et iusto dei iudicio mortuus est die tercia li. j. c. xj. ante medium.

Sequitur cap. clxiij.

Demetrius filius demetrij regnat.

Demetrius vero filius demetrij. adhuc viuente alexādro predicto pfecte cepit regnare. āno. clxvij. li. j. c. xj. ante mediū. Et regnauit duodecimus rex sirie annis octo. Anno em̄. clxvij. cepit ambire regnū. sed perfecte non statim regnuit. Hic quidē ānus fuit ānus ptholomei euergetis regis egipti septimi ānus tercius. qui quidē euergetes annis regnauit vigintinouē. Hic demetrius multū honorat ionathā i ptholomaida. ideo ionathas misit sibi tria milia virorum. gracia quorum in regno permansit demetrius. sed beneficij immemor demetrius alienauit se a ionatha libro primo capitulo vndecimo in medio.

Anthiochus filius alexandri nobilis regnat.

Anno tercio euergetis Triphon proditor qui prius erat partiū alexandri. sed eo decapitato, adhesit demetrio filio demetrij tulit anthiochū soditem siue ponticū filiū eiusdē alexandri ex cleopatra filia philometoris de arabia. et imposuit sibi diadema. licet adhuc paruulo. vt regnaret in siria rex decimustercius. sed quarto anno regni sui eu3 occidit prodiciose li. primo cap. xiij. Hic anthiochus confederatus est cum ionatha et multa dabat illi. Ideo ionathas in galilea percussit de exercitu demetrij, amore anthiochi tria milia virorum libro primo. capitulo vndecimo ante finem Dehinc ionathas firmat amicicias cum romanis, et cum rege sparciatarum, id est lacedemoniorum libro primo capitulo duodecimo in principio et infra. Et iterum pugnat ionathas contra demetrium. Itē āno quinto euergetis, qui est ionathe decimus octauꝰ anhelauit triphon ad regnum sirie. ideo disposuit perdere anthiochum dominum suum sed timuit ionathan. et venit ionathas contra eu3 cū quadraginta milibus virorum. et dolose sub spē federis cōphēdit ionathā i ptholomaida.

et occidit eũ cum duobus filijs suis/et mille vi
ris in baschaman li·j· c·xij·in fine· et cap̃·xiij·
Post quem symon frater eius ascendit in pon/
tificatũ anno sexto euergetis·qui est annus re/
gni grecoꝝ·clxx·et p̃sedit annis·vij·li·j·c· xiij·
post principiũ· et pacẽ habuit a prelijs nociuis
omibus diebus suis· Eodẽ ãno occidit dolosus
triphon anthiochũ filiũ alexãdri dñm suum·et
regnauit pro eo·iij·annis· Ideo anno regni gre
coꝝ·clxxij·euergetis vero·viij· demetrius rex si
rie/filius demetrij quẽ ionathas prius expugna
bat noie anthiochi filij alexandri · occidens tria
milia virorũ li·j·c·xi·in fine·a regno voluit ex
pellere triphonẽ· et abijt in mediã ꝓ auxilio et
iussit eu capi viuu arsaces rex medie et ꝑsidis·
et misit eũ in vincula longo tp̃e li·j·c· xiiij·ideo
symon et tota terra pacem habuit · Et iterũ sy/
mon fedus cũ sparcianis et romanis renouauit
ibidẽ añ mediũ et infra· Et ablatũ est iugũ gẽti
um a iudeis ãno·clxx· Et cepit populus annota
re facta sua in literis et tabulis ab inicio ducat⁹
symonis illmi sacerdotis et principis iudeoꝝ li·
j·c·xiij·in medio·quia symõ spreto triphone cõ
federatur demetrio anteq̃ captiuatur·ab arsati/
de rege medie et persidis·qui eciã fecit eũ sũmũ
sacerdotẽ li·j·c·xiij· et mansit apud hereditatez
symonis principatus et pontificatus vsq3 ad he
rodem ascolonitã/ sub quo natus est verus pon
tifex xp̃s ihesus Math·ij·et Ps̃·cix·

Cap̃·clxiiij·

Et anno ·x· euergetis idest regni grecoꝝ anno
clxxiiij·quartusdecimus rex sirie anthiochus fra
ter demetrij statim   Anthiochus filius vltimi
predicti cepit regna   demetrij regnat·
re·et·xi·annis regnauit · Eusebius tamen dicit
xv·Josephus anthiochum illum dicit fuisse fra
trem demetrij predicti/ sed doctoribus hoc non
placet · Hic misit lrãs symoni de insulis maris
anteq̃ acceptus est regnum·vt symõ iuuaret eũ
li·j·c·xv·in principio· Sed symoni pactum nõ
seruauit· Et post illum anthiochum li·machabe
oꝝ nullum alium ponit sirie regẽ· Sed eusebi⁹
post illuz ponit demetriũ iteꝝ predictũ/ et duos
anthiochos et philippũ·Iste ãthiochus vicit tri
phonẽ·et reuertitur regnũ sirie ad sobolem de/
metrij filij seleuci· Iste anthiochus misit cende/
beũ contra symonem·et iohannes filius symo/
nis abstulit ei duo milia viroꝝ·et cessauit infe/
stare iudeos· Postea sc3 anno regni grecoꝝ in si
ria·clxxvij·li·j·c·vltimo·et anno euergetis·xiij
et symois vij·anthiochi vero ãno·iiij·occisus est
symon prodiciose a ptholomeo filio abobi circa
iherico/ genero suo in ianuario cũ duobus filijs
suis iuda et mathatia et quibusdã seruis·appe/
titu principandi· Et successit ei iohannes irca/
nus filius symonis·qui dicebatur ircanus a de/
uictis ircanis· Et scdm comestorẽ presedit ãnis
xxxiiij·scd3 eusebiũ vero ãnis·xxvi·religios⁹·strẽ
nuus/atq3 propheta scdm iosephũ fuit Hic pri
mum confixit cõtra ptholomeũ viꝝ sororis sue
quia symonẽ ꝓdiciose occidit·et samariam ciui
tatẽ solo adequauit· quam postea ascolonita in
staurauit et sebaste eã nominauit· Johãne isto
mortuo successit ei aristobolus filius eius frater
alexandri/qui iteꝝ assumpsit diadema regni·et
restitutũ ẽ regnũ iudee qd̃ fuit interruptũ annis
·cccclxxv·et mensibus tribus a tp̃e zedechie vice
simi regis iuda·iiij· R·xxiiij·et·ij· ꝑalipp̃· xxx
vj· Hic est fascicul⁹ totius historie machabeoꝝ·

Cap̃·clxv·et vltimũ·

Iste aristobol⁹ quatuor fratres habuit sc3 antigo
nũ et tres alios· Johannes igitur ircanus mori
ens videns inter filios neminẽ sufficere/ pro re
gimine populi constituit vxorẽ suã sibi successu
ram·quã postea aristobolus cũ tribus iunioribꝫ
fratribus misit in carcerẽ/ vt posset ipe regnare
constituens antigonũ secundogenitũ secundum
in regno suo· et vno ãno regñit tm̃· Quo mor
tuo sñ herede·successit ei i regno alexãder ianne
us filius ircani/et tercius frater eius homo ne/
quissimus habens vxorẽ noie alexandrã·q̃ du/
os sibi genuit filios sc3 ircanũ et aristobolu· hic
alexãder·xxxiiij·annis scdm comestorẽ· sed scd3
eusebiũ·xxvij presedit/ et multa mala fecit iude
is· Tandem moriens reliquit vxori regnũ sciẽs
iudeos odio habere filios propter sui demerita·
que alexandra nouẽ annis rexit·et hircanũ pri/
mogenitũ pontificẽ fecit· et post mortem suam
regnaturum quia modestus erat· Aristobolum
vero sicut seueruz priuatim viuere coegit· His
diebus defecit regnũ sirie/et transijt in ditionẽ
romanoꝝ Post mortem alexandre aristobolus
priuauit hircanũ regno·tamen in honore eum
apud se constituit· Quo minime tamen conten
tus·aristobolum romanis et regi arabũ et arme
nie accusauit· et tandem tp̃e scauri ducis roma/
noꝝ in iudea/facta est iudea per pompeium ro
manis tributoria· et aristobolus romam perdu
ctus est cũ filijs·et hircanus pontificium recepit
per iuliũ templo expugnato et irl'm accepta per
pompeiũ· Noluit tamen iulius hircanum regez
nominari/sed tm̃ pontificẽ· De isto aristobolo
natus fuit filius nomine antigonus·qui hũc hir
canum elapsis multis diebus cepit· et ludibrijs
multis affecit·auriculasq3 eius proprijs dentibꝫ
amputauit·vt sic eum summo sacerdocio inabi/
lem faceret Contra hunc antigonu herodes a co
lonita sic dictus/quia i ascolona castꝝ maximũ
habuit·nõ tamen in ea natus fuit/quia de ydu/
mea fuit·cuius pater antipater ydumeus/et ma
ter dicta cipris neptis fuit regis arabum/ que si
bi quatuor filios genuit· Iste herodes romam
iuit/et ab octauiano secundo imperatore regnũ
iudeoꝝ impetrauit· anno eius imperij decimo·

postq̄ ipē herodes galilee iā pfuit aliquib; ānis valde gloriose·ita vt pater galilee vocaretur·et annis·xxxvij·in iudea regnauit·et ceptꝝ a iuda primo abstulit geñ·xlix·cui⁹ āno regni·xxx·natus est xp̄s Luce·ij· qui est ānus impij octauiani·xlij· Et principij regni magni alexandri ān⁹ cccxxvij· Et ab inicio mūdi quītimillesimo·cxcix Ex p̄dictis pt; q̄ tota historia machabeoꝝ vtriusq; libri a morte āthiochi magni li·ij cap̄·j· ān̄ meoiū vsq; ad mortē symonis li·j·c·vltimo· cō tinet tm̄·lij·ānos· Et a morte symonis vsq; ad xp̄i natiuitatē fluxerūt āni·cl· Ad laudē et gloriā dei nūc et in euū·Amē· Finis ē·deo grās·

Sequit̄ tabula p̄ cui⁹ intellcū notabis/q̄ numerus p̄mus oñdit quotā folij incipiēdo a p̄ma figura hui⁹ loci⁹· Apto igit̄ libro sp̄ h̄ñtur quatuor colūne siue pagelle· p̄ma vēdicat sibi lrām a·secūda·b·tercia·c·quarta·d· Si igit̄ q̄situ habet̄ numero decio·a p̄mo sigt̄ sic·x·a·j· et sic de singulis· Et oīs colūna triphariе diuidit̄ sc; per vnū·duo·tria·idest·j·ij·iij· Isto notato stati patebit q̄situ·hic contentum·

A·

Abelina·xxij·a·iij·
Abrahe sepultura habetur·xviij·b·iij·
Adā vbi factus sit·xvj·a·j·et sepultus·a·ij·
Accaron ciuitas·xvij·c·j·
Accon·xviij·b·iij· Acheldemach·viij·c·ij·
Adorabant iudei ad occidentē et quare·ij·b·iij·
Adomyn locus est·xij·d·j·
Affech ciuitas·xxj·b·j·
Ager damascenus·xv·d·iij·
Alexander magnus regnat·xxv·b·ij·
Alexander nobilis regnat·xxviij·a·iij·
Altare olocausti·iij·b·j·
Altare quadruplex in lege moysi·iij·b·iij·
Altare thimiamatis·iiij·b·j·
Amalech terra·xv·a·iij·
Anthioch⁹ epiphanes regnat·xxv·d·iij·
Anthiochus filius alexandri·xxviij·b·ij·
Anthiochus fili⁹ vlti demetrij reḡt·xxviij·c·ij·
Anthiochia vbi sit·xx·a·iij·
Anathot villa·xij·c·ij·
Antigonus princeps·xxviij·d·ij·
Archa dn̄i vbi stabat in sc̄ōscōꝝ·iiij·b·iij·
Archa dn̄i in sylo diu erat·j·d·iij·
Arimathia idest ramatha·xvij·a·ij·
Arabie tres sunt·x·d·iij·
Aristobolus p̄ncipatur·xxviij·d·ij·
Asor ciuitas·xx·c·j·
Archas castrum·xix·c·ij· Aradiū·xix·c·j·
Arx dauid idest turris dauid·ij·d·iij·
Ascolona·xvij·c·iij·
Asinus vbi xp̄o fuit adductus·x·a·iij·
Assur duplex·xviij·b·j·
Atriū quadruplex circa tēplū dn̄i·iij·c·ij·et infra·
Azotus·xvij·c·j·
Ayalon·xviij·b·ij·
Auꝝ tulit salemon de ophir·xxv·a·j·

B

Balaam ariolus venit cōtra isrl̄·xxiiij·a·j·
bahurim·xij·c·iij· Basan·xxiij·d·iij·
baptisatus quando fuit xp̄s·xiij·c·j·
berithus·xix·a·iij· Bersabee·xvij·c·iij·
bethachar·xv·a·iij· Bethagla·xiiij·c·iij·
bethania duplex·ix·d·ij·
bethsaida duplex·xxij·c·iij· Bethfage·x·a·ij
bethleem·xv·b·j· Bethoron·xvi·d·ij·
bethel·xii·d·iii· Bethsames·xvii·a·j·
bethsura·xv·c·ij· Bethsan·xxi·b·ii·
bethsech·xv·c·ii· Bibliū·xix·b·j·
botꝝ afferunt exploratores·xv·d·ii·
botrus ciuitas·xix·b·j·

·C·

Cadesbarne·xxiiii·a·i·
Candelabꝝ aureum·iiii·a·iii·
capelle tres sunt in bethania·ix·d·iii·
cayphas ciuitas·xx·c·ii·
capharnaum·xxiii·a·i·
caphue terra·xxi·a·ii·
cariathiarim·xvi·d·iii·
carith fluuius·xiij·a·ij·
catho locus est·xviij·b·ij·
Cedron torrens·viij·c·iij·
cedes neptalim·xxi·d·iij·
cena dn̄i vbi fuit·viij·b·ij·
cenacula et cubicula templi·iiij·d·iij·
cesarea triplex·x·d·i·et·xviij·a·ij·
chana galilee·xxij·a·i·
chenereth idest tiberias·xxij·b·i·
cesarea philippi·xix·d·i·
cherubin duo erant in lateribus arce·iiij·c·iij·
ciuitas dauidis·ij·d·iij· Coclea tēpli·iij·a·i·
coll' achille·xv·a·ij Cōuall' illustris·xiij·b·iij·
corrosaim·xxij·a·i·
crucifigendi an omnes flagellabātur·vij·a·iij·
crux xp̄i vbi fuit inuenta·vij·b·i·

·D·

Dabir idest cariatsepher ciuitas·xvi·d·i·
damascus·xx·b·i·
dauid multa fecit p̄ tēplo dn̄i ꝯstruēdo·ij·a·ij·
decapolis et eius fines xxij·b·ij·
dedicatio templi salemonis·ij·d·ij·
dyospolis·xvij·b·iij·
demetrius filius demetrij regnat·xxviij·b·ij·
demetrius filius seleuci regnat·xxvij·c·ij·
doch castꝝ·xiij·a·i·
domus pilati viij·a·iij·vide lithostratos
domus zacharie·xv·c·iij·
dothaim·xxij·a·iij·

·E·

Ebal et garizim montes·xiij·a·iij·
ebron noua·xvi·a·ij· Ebron vetus ibidē·c·i·
edissa ciuitas idest rages·x·c·iij·
Egiptus·xxv·a·iij·

Eiulat terra. xxv. a. ij.
eleuterus fluuius. xviij d ij. Emaus. xvi d ij.
emon opidū. xxi a ij. Endor villa. xxiij c ij.
eunuchus regine cãdacis baptisat. xvi c iij.
eupator rex sirie regnat. xxvij a j.

· F ·

Fons rogel viij. d iij.
Fons gyon viij a j. Fons siloe viij c j.
Fons helizei xiij a j. Fons ortor. xix c ij.

· G ·

Gabaa saulis xvij d ij.
gabaon xiii b ij. Galgala ix d ij.
galaad terra xxiii c iij. Galilea ix d ij.
gaza xvii c iij.
gehennon locus circa irl'm viii c iij.
gerasa idest genezareth xxiii a ij.
gethsemani ix c iij. Geth xvii b iij.
gymyn xxi a iij.
gradus. xv. ante templum iij a ij.

· H ·

Hay xiii b ij.
helizeus vallatur a castris xxiii b ij.
herodium castrum xii d ij.

· J ·

Jacob vbi dormiuit ij c j.
Jacobus minor sepelitur ix c j.
Jason idest ihesus fuit symoniacus xxvi a j.
Jānia portus maris est xvij b iij.
Jesrael xxi c j.
Jerusalē iacet in decliui montis vi d iij.
Jerusalem est altissima preter silo vii b ij.
Jerusalem est in eodē loco vbi prius vi d ij.
Jerusalez multa habet noīa vi c ij. Et est in medio terre x b iij.
Jerusalez claudebatur triplici muro vi d j.
Jhericho quis cõstruxit vi c j. et iij.
Jhericho vbi sit sita xiiii b ij.
Job est liber historicus et de amicis eius xix d iij
Joppe siue Jaffa xvii a iij.
Jordanis oritur xix d ij.
Jordanis vbi intrat mare galilee xx a j.
Joseph venditur in egipto xxiii b ij.
Iter sabbati quid sit ix d iij.
Iturea regio xx c ij.
Judas machabeus suscipit ducatū xxvi d j.

· K ·

katherina virgo in monte synay xxiiii b i.
katho locus est xviii b ij.

· L ·

Lachis xvi d iij.
Lapides. xii. tulit iosue de iordane xiii d iij.
Lazarus qn̄ fuit resuscitatus x a i.
Lebna duplex xvij a ij. Et xviii a ij.
Leuca. stadiū miliare differūt x b iij.
Leuite fuerūt exortes in diuisione terre sancte. xij a ij.
Lidda. i. diospolis xvii b iij.
Lithostratos locus iudicij in irl'm vii d iii.
Luteres. x. in atrio sacerdotum. iij. b. j.

· M ·

Macharonta castr̄ arabie xxiii c ij.
machametus rex arabie xvi a iij.
machmas xvii d iij. Mageddo xxij c ij.
magdalon castr̄ xxiii b iii.
mahon desertū xv a ij.
mambre et eius conuallis xvi c ij.
mansiones multas habuit israhel circa mare rubrum xxiiii d j.
mare mortuū xiiii b iij. Mare eneū iij a iij.
mare rubr̄ xxiiii c ij.
maris galilee quantitas xx a ij.
maria egiptiaca vbi fleuit vii b ij.
mello est in ierusalem locus viii b ij.
mesra xxi a ij.
Mensa ꝓposicõis panū scōr iiij a ij.

Mons
Caluarie vij a j.
Quarentena mons xiii c j.
moria ix a j. gyon vij c ij.
oliueti ix d j. Syon viii b j.
offensionis duplex viii d iij.
dan xiii a j.
garizim et mōs ebal xiii a iij.
engaddi xiiii d iij
carmelus xv a ij. galaad xxiij c iij
phasga xxiiii a j. Syna xxiiii a ij.
modyn xvi d iij
Thabor xxiii b iij.
antelibanus xix a ij.
gelboe xxi b ij.
libanus xix b ij.
leopardorum xix c ij.
bethulie xxij a iij.
fortis xx c j.
tabule xxij d j.
carmelus duplex xx c ij.
Musac. corban. et gazophilacium differunt. iij. d. ij.

· N ·

Naason xxiii b ij. Nazareth xxij c j.
Naym ciuitas xxiii c ij. Neelescol xv d iij.
Neptalim xxiii b ij. Nobe ciuitas xv d iij.

· O ·

Oblationes diuerse hebreor. v. c iij.
Odolla xvii a j. Osanna interpretat̃ x a iij
Ostium templi iiij d j.

· P ·

Palestina idest philistijm x. d j.
Panes propositionis iiij a ij.
pelles salemonis que sint ij a ij.
pharan solitudo xxiiii a j.
petra deserti xxiiii a ij.
piscine quatuor in ierusalē viii c j.
philistijm vbi sit x d j.
Porta speciosa iiii d iij. Porta dauid vii x iij
Porta iudiciaria vii a iij. Porta vet⁹ vij a iij.
Porta ephraim viii a iij Porta gregis ix b j

Poꝛta ſterquilinij ix b ij. Poꝛta anguli ibidē
Poꝛta aq̄ꝝ ſiū ſiloe ix b iii. Poꝛta aurea iiij d iij
Poꝛticus templi multiplex iii a ii. et iii d iii.
ꝓpiciatoꝛiū iiij c ij. Probatica piſcina ix a ij.
Ptholomaida ideſt accon xviii b iii.
Puteus aquaꝝ viuentium xviii c ii.

· Q ·

Quarentena mons xiii c j.

· R ·

Rama benyamyn xvii d iij. et xii d ij.
Rama quatuoꝛ ſunt ibidem.
Ramathaim ſophim xvii a ij
Regnum iuda et iſrahel quō differūt x c ij.
Roma villa xxii a ij.

· S ·

Sanctū et ſcīmſāctoꝝ quō differūt iiij a j. et b ij
ſacrificia erant diuerſa in lege v c iij. et infra.
ſacrificia duo fiebant omni die iij c j.
Salemon qn̄ edificauit templū ij c ij.
Salemon an ſit ſaluus viij. d iij.
ſalem duplex vi c ij.
ſamaria ciuitas et regnum xx c iij.
ſamaritani vnde erant ibidem d iij.
ſarepta ſidonioꝝ xviii d iij. Saron xviii b ij.
Seleucus regē xxv d ij. Segoꝛ opidū xiiij d j.
Semyn vallis xxi d ij.
ſenſus literalis eſt preſtantioꝛ aliȷs j. c. j.
ſepulcꝝ xp̄i vii b ij. Sepulcꝝ yſaye viii d ij.
ſepulcrū marie virginis ix c ij.
ſepulcrū Joſaphad ix d j.
Scitopolis ideſt bethſan xxi b ij.
ſephoꝝ opidū xxii b iij.
Septuaginta interpꝛetes. xxv c j.
Sichem ciuitas xiii a ij. Sidon cītas xix a j.
ſilo mons xviii a j. Sirie plures erāt x c ij.
ſochot xv d j. Spelunca duplex xvi a ij.
ſpelunca helie xx c iij.
Stadiū. leuga et miliare differūt x b iij.
ſtatua ſalis xiiii d ij. Suna ciuitas xxj a iij.

· T ·

Tabernaculū et templū differūt ij a iij.
tabernacula cedar vbi erāt xxiij d ij.
thaboꝛ mons xxiii b iij.
tabula mons xxij d j. Tamna xvii a j.
thebe ciuitas xiii. b j. Thecua xv a j.
templa tria fuerūt famoſioꝛa. j d j.
templum iheroſolomitanū j. d iiij. vide ſalcōn.
templū multa ſignificat ij b ij.
templi ſalemonis diſpoſitio. ij c ij.
Terre ſancte longitudo xij a ij. et b iij.
terſa ciuitas xx d iij.
terre ſancte diſtributio xij a ij. et b iij.
tiberias ideſt cheneretb xxij b j.
tripolis xix b ij. Tirus ciuitas xviii d j.
tribus decē vadunt in aſſirios et qn̄ xx d iij.
Tophet ideſt gehennon viii c iij.
turris nebuloſa vii d ij. Turris dauid ibid d iij
turres tres fecit herodes ix b j.

· V ·

Vallis ioſaphad ix c j. Vallis achoꝛ xiiii b j
vallis bn̄dictionis xiiii d iij.
vallis raphaim xv d ij.
vallis lacrimaꝝ ibidem d iij.
valua tēpli iiij d j. Vaſa templi ibidē d ij.
velū tēpli duplex iij a j. Veſtes hebꝛeoꝝ ſacre. v. a. ij
via duplici iſ̄ de irlz ī ſyna xxiiii c ij.
vie longitudo de lubec in irlm xvij b ij.
vie curuantur aliqn̄ in terra ſancta propter mō tana xxiii b ij.

Lrā. x.

xp̄s non legitur pꝛedicaſſe in tribu iuda xij b iij
xp̄s qn̄ annunciatur ix d iij.
xp̄s vbi aſcendit aſinum x a iij.
xp̄s vbi oꝛauit in oꝛto ix c iij.
xp̄s quando fuit paſſus. x a j.
xp̄s ductus eſt a dyabolo in irlm xiij c iij.
xp̄s vbi eſt baptiſatus xiij c j. et d iij.
xp̄s emētes et vēdētes bis eiecit d̄ atrio xiij c iij
xp̄s poſt paſſionē ꝯmedit in litoꝛe xxij d iij.
xp̄s bis refecit turbas. xxij. d. iij.

· Z ·

zipb opidum. xv. a. j.

Deo gr̄as.

Et ſic finit tractatulus totius ſacre hiſtoꝛie elucidatiuus quātū ad tēpli ſalemonis oēʒ circūſtāciā Et toti⁹ ciuitatis irl'm diſpoſicōeʒ cū ſuis vallibʒ. mōtibʒ. fōtibʒ. edificijs notabilioꝛibʒ intus et extra Et quod ꝑcioſi⁹ ē toti⁹ t̄re ſcē ſituacōeʒ locoꝝqʒ diſtāciā ⁊ elōgacōʒ nō tm̄ ad vni⁹ paſſagij modicā enarracōeʒ velut nri cōſueuerē ob nubila tetridie enarrare ꝑegrini q̄ vix ad xx miliaria t̄rā illā aſcēdendo ꝑagrāt Sʒ ad toti⁹ t̄re ſcē loca famoſioꝛa ⁊ oēʒ circuitū q̄bʒ bene maſticatis ſtati ſciet aliq̄ loco textus audito q̄rſū dircē ī plagis t̄re habeat. vt q̄ſqʒ ꝑdicatoꝛ nō ſicut ocl'o nocticoꝛacis obtuſo iudicet iſtis de locis. ſʒ velut aq̄linaris inq̄ſitoꝛ fiat eoꝛūdē veriſſim⁹ enarratoꝛ. ꝓ q̄ ipſe ſūm⁹ laudetē ceptriger nunc et in euum.

B. [illegible]